

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felelősszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

A Királyhágómelléki Egyházkerület számára az Országos Zsinat által engedélyezett kegyeleti esztendő a végéhez közeledik. Még néhány hónap s a magyar református anyaszentegyháznak ez az erős bástyája, mely a kisebbségi sors ezer viharában vérrel és verejtékkal építettett, végképp lerontatik. Hiveinek szava melyet fenntartása, majd megmentése érdekében felemeltek, pusztába kiáltó szónak bizonyult. Nem marad más hátra, minthogy alázatos szívvvel és a többség iránti köteles tisztelettel belenyugodjunk eltűnésébe. Hisszük, hogy végső fokon, az emberek sokszor tévedő határozatán át is az Ur Isten intézi az ő anyaszentegyházának sorsát s ha szerintünk egyházkerületünk megszüntetése pillanatnyilag helytelen és káros lépés volt is, az ő bölcsesége még a rosszat is javunkra fordítja.

Az ellen a gyerekes és naiv felfogás ellen azonban, mely egyházkerületünk létezését kizárólag Trianonnal hozza kapcsolatba s a sértett nemzeti hiuság szempontjából kívánja eltüntetni mindazt, ami Trianon következtében jött létre s még emlékezni sem akar többé, kerületünk megszűnése után is tiltakozunk. Mi magyarok jól értünk a szép szavakhoz és szeretjük a frázisokat, ezekkel azonban a történelmi tényeket meg nem változtathatjuk. Lehet, hogy a jövő nemzeti dicsősége teljesen le fogja mosni Trianon gyalázatát s a közel 22 esztendő román uralom Erdély felett csak jelentéktelen epizód lesz nemzetünk történetében, ma azonban még tulságosan közletről érezzük megpróbáltatásait, semhogy azzal áttathatnánk magunkat, hogy csak gonosz álm volt az egész. Lehet, hogy a magyar református egyház, mely a Tiszántúli mammut kerületnek régóta vajudó és legilletékesebb vezetői által is javasolt felosztására, a hazatérésünkkel kínálkozó kézenfekvő alkalmat, ki tudja mily hosszú időre elszalasztotta, — néhány évtized mulva már el is felejtje a Királyhágómelléki kerületet, azok azonban, akik

alkották és benne éltek, máról holnapra nem felejtetik el. Mi emlékezünk.

Valljuk, hogy a Királyhágómelléki Egyházkerületet nem Trianon és nem az emberi erőszak, de még csak nem is azok a férfiak alkották meg, kik az itt lakó kerületi szervezet nélkül maradt egyházakat összefogták, hanem az a kegyelmes Ur Isten, ki anyaszentegyházát fenntartja és igazgatja. Valljuk, hogy a Királyhágómelléki Egyházkerület az isteni gondviselésnek volt eszköze s éppen azért méltó arra, hogy mikor bucsut veszünk tőle, még egyszer gondolatban végig járjuk azt a utat, melyet keletkezésétől megszünéséig megtett. Mi emlékezünk.

Arra, hogy a Királyhágómelléki Kerületnek történetét megírjam, nem vállalkozhatom. Hiszem, hogy ezt elfogja végezni nálam hivatottabb tollu egyháztörténész. Munkám sem teljes, sem befejezett nem lehet. A személyes beszélgetések során s az egyházkerület (sajnos a kezdeti időkre nézve nagyon hiányos) irattárának áttanulmányozása során gyűjtött anyagot igyekeztem legjobb tudásom szerint tárgyilagosan felhasználni — esetleges tévedéseimért előre is bocsánatot kérek s kiegészítő adatokat, helyreigazításokat köszönettel veszek. Hadd kapcsolja össze az emlékezés lapunk olvasóit, egyházaink hivatalos örállóit, kik talán nem mindig egy véleményen, de mindnyájan egy célért, magyar református népünk megtartásáért küzdöttek kerületünk kebelében, elsősorban azokat, akiknek munkáját, hitét és imádságát, vagy akár ellenkezését is, az Ur Isten e kerület megteremtésére és fenntartására felhasználta.

(Folytatom.)

Orth Imre.

Országos református ifjusági vezetői értekezlet Mátraházán.

(1941 szeptember 8—11.)

(Folytatás.)

A királyhágómelléki egyházkerület ifjusági munkája.

Mint egyházkerületünk kiküldöttje számoltam be ifjusági munkánk 22 évéről. Ismertettem egyházkerületünk kialakulásának történetét s azt az exponált helyzetét, amelyet a harmincas évek vége épített Carol-vonal mentén, de addig is, mint »határzónába«, meg »kulturzónába« eső terület elfoglalt. Exponált helyzete, a kisebbségi sors belmissziói munkáinkra s köztük az ifjusági munkára is hármas hatással volt. 1. Egységet teremtő, az erőket tömörítő és serkentő hatása. 2. A munkát korlátozó hatása. 3. A legveszedelmesebb volt

az, hogy ez a helyzet kiváló takarónak bizonyult, amely mögé minden egyházi és missziói munkának a legnagyobb ellensége a közönyösség és restség kényelmesen meghuzódhatott. És, hogyha a munka nehézségeiről kellene szólni, a legnagyobb nehézség ebben volt. Hogy mégis voltak eredményeink, az nem emberek érdeme, hanem Isten megtartó kegyelme volt. 22 esztendő legmegrázóbb élménye számunkra ennek a kegyelemnek a megtapasztalása.

Történetileg ifjusági munkánkat két korszakra lehet osztani. Az első korszakot erdélyi korszaknak is nevezhetjük. Ez a kolozsvári református theológián kezdődik 1921 február 28-án, amikor is megalakul a Református Theológiai Fakultás Ifjusági Egyesülete. Ebből fejlődött ki az erdélyi és miután theológusaink Kolozsvárra jártak, rajtuk keresztül a királyhágómelléki ifjusági munka is. Itt nincsen hely e korszak történeti áttekintésére, legfeljebb annyit említhetünk, hogy egyházkerületi közgyűlésünk már 1926-ban ki mondja egy belmissziói utazó lelkész szükségességét, de miután a gondolatot anyagiak hiányában megvalósítani nem tudja, egyházkerületünk szívesen fogadja az erdélyi utazótitkárok, — köztük elsősorban László Dezsőnek a látogatását, aki egyike volt azoknak, akik az egész romániai református egyház lelki egységét ápták és érte felelősséget éreztek.

Ifjusági munkánk második korszakát királyhágómelléki korszaknak nevezhetjük, amely 1932. május 25., 26-án kezdődik, amikor is az egyházkerületi közgyűlés 81. számú határozatával megszervezi az utazótitkári állást. Az 1933. májusában tartott egyházkerületi közgyűlés pedig jóváhagyja azt a »Belmissziói Ügyrendet«, amelynek az ifjusági munkákat érintő része az erdélyi egyházkerület IKE és Leányszövetségi Ügyrendje alapján készül. Egyházkerületünk ifjusági munkáját ettől kezdve ez az Ügyrend határozza meg. Ez abban különbözik az erdélyitől, hogy még erőteljesebben kihangsúlyozza belmissziói munkánk és így az ifjusági munkánknak is a kettős elvét, azt, hogy az gyülekezeti és központilag irányított egyházi munka legyen. Sajnos, az a hatalmas iramu fejlődés, amely az utazótitkár beállításával iratterjesztés, Református. Jövő, stb. széleskörű megszervezésével megindul, — hamarosan megtorpan a hatóságok mind sulyosabb zaklatásain. Ezen felül azonban nem hallgathatjuk el azt a belső válságot sem, amelyet az erőszakosan elrendelt belmissziói munkaágak sokszor látszólagos, sokszor felületese megindítása hozott létre a gyülekezetekben. A sokféle egyesület sok helyen darabokra szakgatta a gyülekezet egységét, klikkek és kisegyházak alakultak az egyházközségeken belül. Az ifjusági munkát illetően ezen akart segíteni a Debreczeni István egyhker. belmissziói

előadóval 1937—38. belmisszió évre kiadott Munkaterv, amely az ifjúsági munkát akarta egységbe foglalni az Ifjúsági Presbitérium beállítása és azon elv érvényesítése által, hogy az ifjúság maga hordozza a felelősséget az ifjúsági munkáért. Sajnos, ezt megvalósítani az ekkor már dühöngő korlátozások miatt lehetetlen volt. Egy évvel később, 1939-ben olyan üldözés kezdődött, amely pl. a szatmárnémeti IKÉ-t teljesen elnéptelenítte, mert a fiuk legnagyobb részét börtönbe vetették. (A határmenti fiatalság pedig egyre nagyobb tömegben szökött át a határon.)

A román elnyomás mellett másodszer azt is meg kell jegyezni, hogy bár elvileg nagyszerű elgondolás, hogy egy kézbe fusson össze a belmisszió minden szála, gyakorlatilag azonban lehetetlen és keresztülvihetetlen, hogyha annak az egy szál belmissziói titkárnak kell mindegyiket végeznie. Lehet, sőt valószínű, hogyha egyházkerületünk megmarad ezen a helyzeten, új utazótitkárok beállításával, a központi szervezet kiépítésével segíteni lehetett volna. Hiszen a Püspök ur már beleegyezett abba, hogy kerületünk fennmaradása esetén egy segédlelkész osztassék be a belmissziói titkár mellé. Sajnos, mindez csak ábránd lett. És hogyha a felszabadulás utáni esztendő ifjúsági munkája felől kérdezősködünk, akkor a munka drepressziójának azon tünete mellett, amelyet Ravasz László kifejtett a minap, feltétlenül az egyházkerület megszűnésének tényét is tekintetbe kell vennünk, mint ható tényezőt. Mert ez a kohézió erőnek megszüntetését jelentette és amilyen tekintélye volt az egyházkerületi központnak addig, olyan »felszabadultnak« érezték magukat a lelkészi hivatalok ettől kezdve, abban a boldog hiedelemben, hogy a Tiszántúli Egyházkerületben most már aranyéletük leend, megszűnnek a levonások stb. Viszont az is tagadhatatlan, hogy úgy a gyülekezetek, mint a központ nem tarthatta érdemesnek új lendülettel megindítani többek között az ifjúsági munkát is, mert hiszen 1942. január elsején az új vezetés halomra dönthetett volna mindent, amit az előző évben elkezdettek.

A felszabadulás az anyaországi egyházi ifjúsági munkák nagy nyomoruságát is kimutatta és pedig az egység hiányát. Mert azok a képviselői a különböző egyházi ifjúsági munkáknak, akik a felszabadulás után közöttünk megjelentek, elsősorban olyan új területnek tekintették egyházkerületünket, ahol az ő egyesületeik mintájára szervezhetnek új tagegyesületeket. De nem jöttek egységesen, tervszerűen az egész királyhágómelléki ifjúsághoz. Nem lehet azt mondani, hogy nem voltak készek szolgálni, mert ilyen irányban történtek gyér puhatolozások. Ezeket azonban egyházkerületünk elnöksége attól tartva háritotta el, hogy gyülekezeti és egyeteme-

sen egyházi ifjusági munkánk helyett differenciálódott egyesületi munkát fognak hozni.

Érdekes még megjegyezni, hogy a jelenlevő ifjusági munkások kivétel nélkül valamennyien fájalták egyházkerületünk feloszlását és azt úgy a református egyház, mint a magyarság szempontjából rendkívüli kárnak minősítették.

A Keresztyén Ifjusági Egyesületek Nemzeti Szövetsége református ágának, a R. K. I. E.-nek munkája.

Kovács Bálint konventi lelkész, a RKIE. mozgékony utazótitkára vetítette elénk ennek a munkának eleven mozgalmas életét. 260 csatlakozott egyesület működött az elmúlt évben 7000 taggal. (Érdekes megjegyezni, hogy a felekezeti KIE-nek mindössze 8 egyesülete van. Főleg nagy városokban és ez magyarázza, hogy taglétszáma e nyolc egyesületnek kettőezer) 40 csoport még nem csatlakozott KIE mintájú egyesület van 4000 taggal. A munka évenként körülbelül 25 ezer ifju részvételével folyik. Egy esztendő alatt 60—70 körzeti konferenciát rendeznek, amelyen 7—7000 ifju hajol a biblia fölé. 1935 óta téli táborokat is rendeznek. Tavaly hét, idén hat ilyen tábor volt.

Az egyházkerületi szervezete is megvan a munkának, kivéve a Tiszántúli Egyházkerületet. 120 egyesületnek saját székháza van. Évenként ez a szám hárommal, négyel szaporodik, mert ennyi újabb IKE otthont építenek ennyi idő alatt. A Népfőiskolával a RKIE a legszorosabb kapcsolatot tartja fenn. A munkának két lelkész és egy földmives utazótitkára van.

A nehézségekről szólva, mint a legnagyobb nehézséget, a közönyt jelölte meg. Igen fontos lenne, hogyha a teológiákon, tanítóképzőben komoly vezetőképzés folyna az ifjusági munkára. A munka az iparos-, munkás- és földmives-ifjuság között folyik.

Meg kell említenünk a KIE munka Nemzeti Szövetségének nagyszabású tervét, azt, hogy közelebbről egy hatalmas modern KIE székházat készül építeni Budapest szívében, a Rákóczi-utóhoz közel fekvő Vass-utcában. E helyről is felhívjuk lelkipásztoraink és tanítóink figyelmét, hogy ezt az akciót a maguk részéről karolják fel és mindent kövessenek el, hogy minél többen adakozzanak erre a célra. Budapestre utazó fiatal emberek már eddig is rendkívüli hálával tartoznak a KIE-nek, ahol igen olcsó szállást és kosztot nyerhetnek.

A Keresztyén Leányegyesületek munkája.

Kiss B. Julia országos leánytitkár az anyaországi leánymunkákról számolt be. Kiemelte a leánykonferenciák fontosságát.

1939-ben 39 helyen 148 gyülekezetből 4128 leány gyült egybe konferenciára. 49 helyen volt leánynap, amelyeken összesen 2000 leány vett részt. 276 gyülekezetben folyik leánymunka 7629 taggal. 424 gyülekezetet pedig már megérintett a leánymunka. Az Országos Leányszövetséghez 60 egyesület csatlakozott 1500 taggal. A munkának az eredményét azonban nem lehet számokkal megmérni. Még azt sem lehet eredménynek nevezni, hogyha a leányok már szolgálatokat is vállalnak. Az igazi eredmény az, amikor a lányok elfogadják Jézus Krisztust.

A beszámoló során a szolgálóleányok gondozásának kérdése is felmerül. Szőke Imre budapesti lelkész elmondotta, hogy a budapesti lelkészek éppen lezajlott konferenciáján ez a kérdés a konferencia egyik legfontosabb tárgya volt. Ennek megbeszélése során elhatározták, hogy az esperesi hivatalokhoz felhívással fordulnak az ügy felkarolása érdekében. A gyülekezetek lelkészeinek kellene előre bejelenteni, amikor falusi leányok szolgálni mennek a fővárosba. Ezzel kapcsolatban Kiss. B. Julia kérte a jelenlevőket, hogy szóval és írásban beszéljék le a lányokat arról, hogy Budapestre vágyakozzanak szolgálni. Hogyha azonban mégis felmennek a fővárosba, úgy előzőleg értesítsék a budapesti református esperesi hivatalt (Vilma királynő-ut 7). Felvilágosításért, elhelyezkedés iránti kérelemmel fordulhatnak még a Lorántfy Zsuzsanna Egyesülethez (Budapest IV. Havas-utca 6), vagy pedig a szolgáló lányokat elhelyező Irodához (Budapest VIII. Fiumei-ut 4). Budapestre érkezve, a legelső rendőrtől már ott a pályaudvaron érdeklődjenek, hogy az állomás épületében hol van a Pályaudvari misszió.

A református diákok Soli Deo Gloria szövetsége.

Hegyaljai György a SDG. missziós lelkésze szólott e kimondottan diákok között folyó hitvallásos munkáról. Reámutatott arra a követelményre, hogy itt értelmi beállítottságu hitvallásos munkának kellett folynia. Nem tartja elégnak az evangélizálást, gondoskodni kell az Ige által megragadottak továbbgondozásáról is. Harmincnégyezer diák között végzi munkáját a Szövetség. Közel 300 SDG. collegium végzi ezt a munkát. A collegiumoknak 8—9000 középiskolás tagja van. Nagyjelentőségű a főiskolások között végzett munka. E munkát Budapesen Vatai László, vidéken dr Kiss Sándor konventi missziói lelkészek végzik. A SDG. ujabban az iratterjesztés megszervezését tűzte programjába. Ezt a Kabai Márton Kör végzi. Az iratterjesztésnek egyik ágát képezi az új magyar irodalom értékeinek a közvetítése. E célból több vándorkönyvtárt is útnak indítottak a falvak felé. A munkának igen élénk a szolgálati része.

Tanyai rádiókat állítanak fel a diákok, vasárnapiiskolát vezetnek, nyomortelepeket látogatnak, bábjátékot, mesedélutánokat rendeznek, zsoldárt tanítanak stb.

A mozgalomnak ma már komoly intézményei vannak. Ezek között első helyen kell említeni a diákmenzát, amely Budapesten működik és naponként 70 személynek ad olcsó kosztot. (70 fillér egy ebéd, 50 fillér egy vacsora.) A diákszociális osztály az elmúlt évben 6000 pengőt juttatott 100 diáknak. Diákinternátusában 94 személy nyer elhelyezést egy tanár és négy correpetitor felügyelete alatt. Hogy ez mennyire fontos intézmény, azt az is mutatja, hogy az idén háromszáz jelentkező adta be kérvényét az internátusba való felvételre. Milyen szomorú, hogy csak 94-et tudtak elhelyezni, a többit pedig kénytelenek a különböző, többnyire katolikus internátusokba utasítani. Nagyjelentőségű a Szövetség két állandó nyári táborhelye, ahol a diákok üdülhetnek és konferenciákon vehetnek részt. Az egyik ilyen táborhely Balatonszárszón van, ahol évenként 1000—1200 diák fordul meg. A másikat a felvidéki Szilicén létesítették, ahol ez évben 200-an fordultak meg.

A mozgalom méreteiről fogalmat alkothatunk magunknak, ha anyagi ügyeibe bepillantást nyerünk. Évi költségvetése százötezer pengőt tesz ki.

Tervekről szólva megemlítette az előadó, hogy érzik a gyülekezettel való legszorosabb kapcsolat szükségét és ezért most azt keresik, hogyan lehet a munkát beleépíteni a gyülekezetbe.

Az egyetemes konvent négy diákmissziós munkást fizet. A Szövetség azonban állandóan 8—10 munkással dolgozik.

Igen nagyjelentőségű a Szövetség zsoldár és népdalmissziója, amelynek az a célja, hogy a református egyház ismét megszeresse és énekelje mind a százötven zsoldárt és hogy a magyar nép a pesti slágerek, vagy érzélgő műdalok helyett ősi népdalait énekelje. Erről a munkáról különben még szó lesz.

Legnagyobb terve a Szövetségnek a Darányi diákház építése, amelyet Budapest egyik legszebb helyére a Horthy Miklós hid budai hidfőjének tájkára szándékoznak építeni és amelyben a diákmozgalom minden ága-boga elhelyezést nyerne, amellet, hogy hatszáz református diáknak nyújtana otthont! A SDG. elnöke, Dr. Soós Géza külön is felkérte a jelenlevőket, hogy e ház építésének tervét és gondolatát vigyük széjjel az egész országba és hívjuk fel mindenki figyelmét rá. Küldjünk címekeket a szövetség Budapest IX. Kálvin tér 8. szám. alatti központjába, ahonnan majd a gyűjtést irányítani fogják. Lehetőleg olyanok címét közöljük, akikről tudjuk, hogy a református magyar jövőnk munkásai és hivei és tudnak ezért áldozni is. Ezennel továbbítottam a S. D. G. felhívását, amíg külön cikkben még vissza nem térek erre a kérdésre.

(Folyt. köv.)

Orth Győző,

Tarlózás.

Felvidéki magyar címen Izsák Imre esperes, a Református Életben szép jellemzést ad a csehszlovák uralom alól felszabadult református magyarokról és megmagyarázza a felvidéki magyar lélek kritikai szellemét és bizonyos foku elernyedését, elcsüggedését. Egész természetes, hogy az esperes ugyanazokat a ferdeségeket említi, ezek okaiul, melyek a mi birálatunkat és ellenkezésünket is kiváltották: a politikai szertehuzás, a cím és rangkórság emeletmagas tünetei, urhatnám hetvenkedés a felelősséget és hivatástudatot nemérezőkben. »A felvidéki magyar... látta a siserahadat, amely nemzetiszinü mosollyal, követelőzve árasztotta el a különböző vigécekkel a visszatért városokat és községeket és azt kérdezi: hát a visszatérés ezek nélkül nem szebb lett volna? Látta, hogy a nemzetiségek lelkészei különös kedvezésekben és előnyökben részesültek és kérdezi: hát a mi lelkipásztorunkat nem lehetett volna így mérni?« Nem azért idézem e sorokat, hogy nekikeseredjünk. Az erdélyi magyar erősebb, semhogy megtorpanjon a nehézségek, nyegleségek és igazságtalanságok előtt. A felvidéki magyar által is kifogásolt jelenségeknek el kell tűnniök az új magyar életből.

Az egyik budapesti színházban is kifüggesztették a keresztet. A Tiszántul ezzel kapcsolatban reámutat arra, hogy a kereszt jelvénye önmagában hatástalan. A színház csak akkor lesz kereszttyénné, ha minden frivolitás, rejtett tendenciák, lobogó érzékiség helyett az igazi magasabbrendü művészet szólal meg a színpadon. A kereszt jelvénye alatt üzött frivolitás: a legnagyobb visszaélés volna.

Az egyik napilap apróhirdetése közül idézem az alábbi sorokat: »Hozomány nélkül elveszem azt a vidéket kedvelő urinőt, ki gyermekémnek jó anyja lenne. Én református lelkész. 55 éves, jól szituált özvegy vagyok. Megb. Klinovszkyné Budapest, Csáky-utca 16, I. em. 7. 983. Hátha lapunk utján megtalálja e modern lelkésztestvérünk élete párját. Különbén elmélkedésre is alkalmas ez a hirecske.

A szórványkérdésről beszélni divattá lett, írja »Az Ut.« Foglalkozik a szórványok kérdésével mindenki, mindenféle egyesület és szervezet, annak, akik csak most látták meg, de már szakemberekké nőttek ki magukat benne, s ma a népszerűség legbiztosabb útja az, ha valaki szórványhössé válik.« A mi Kerületünkbe még nem érkezett el az új magyar élet ez az újabb mentő hulláma, de nekünk is résen kell lennünk, hogy a sok beszéd és jelszó meg ne semmisítse, el ne mossa szórványmisszióink evangéliumi alapjait.

Vidéki.

Protestáns Napok.

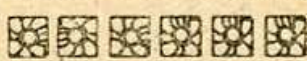
A magyarországi protestánsok egyetlen átfogó egyháztársadalmi egyesülete, az Országos Bethlen Gábor Szövetség az idén is — immár harmadizben, október 26-tól november 2-ig megrendezi az *Országos Protestáns Napokat Budapesten*. Főünnepségek október 30-án és 31-én.

A III. O. P. N. gazdag napirendjén evangélizációs előadások, értelmiségi hivatásköri-, egyházvédelmi-, ifjúsági-, asszony-konferenciák szerepelnek. Kimagasló eseménye lesz a Protestáns Irodalmi és Művészet a Magyar Művelődés Házában, a protestáns élet kiválóságainak és művészeinek közreműködésével; a Protestáns Irodalmi Társaság Irodalmi Délutánja; egyházzenei ünnepély, ünnepi istentiszteleték rádió közvetítéssel; koszoru-staféta a protestáns templomoktól nagyjaink emlékművéhez. — Munkás-konferencia; Soli Deo Gloria közgyűlési és Délvidéki Est-je; Evangélikus Nőszövetség kézi munka-kiállítása, végül Reformáció Emlékünnepély a Vigadóban, az immár hagyományossá vált gazdag tartalommal.

Az idei Protestáns Napok fényét igen nagy mértékben emeli, hogy az Országos Református Lelkészegyesület is ünnepségeink keretében rendezi közgyűlését. Az ünnepi napokhoz csatlakozik méltó befejezésképen a Magyar Evangélikus Lelkészegyesület közgyűlése is, valamint a szokásos Luther emlékvacsora. A III. Országos Protestáns Napok ünnepségein most már csaknem valamennyi protestáns társadalmi egyesület résztvesz valamilyen formában. A Lorántfy Zsuzsanna Egyesület és az Evangélikus Nők Orsz. Szövetsége az asszonykonferencia rendezésében működik közre, az ENOSZ ezenkívül vásárral egybekötött kézimunkakiállítást rendez. Az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat október 29-én tartja közgyűlését, — október 27-én lesz a Református Lelkipásztori Konferencia, melynek egyik előadását Széchenyi István emlékének szentelik. Ugyancsak 29-én lesz a református egyház missziói előadóinak értekezlete.

Minden protestáns magyart szeretettel hívnak és várnak a III. Országos Protestáns Napok. *Vidéki felutazók részére 50 százalékos vasuti kedvezmény*. Utazások október 24-től november 7-ig. Vidéki felutazók részére Budapestről kiindulva bármelyik állomásra oda és vissza további kedvezmény. Vasuti igazolványok vásárlása a lelkészi hivatalokban, az IBUSZ fiókirodáiban és bizományosainál, az állomási IBUSZ pavillonokban és a Hangya fiókintézeteknél. A METR-en 50 százalékos menetdíjkedvezmény. A HÉV-en 11,

osztályu jegy III. osztályon oda-vissza utazásra jogosít. Vidéki felutazók részére kedvezményes elszállásolás. Az Országos Protestáns Napokra vonatkozó minden felvilágosítást készségesen nyújt az Orsz. Bethlen Gábor Szövetség, Budapest, IV. Semmelweis-utca 17. I. 1.

HIREK

Dr Szathmáry Lajos volt bányai egyházmegyei gondnokot a szatmárnémeti királyi ügyészség elnökét, az erdélyi szórványok kormánybiztosát kérte fel az Emke igazgatóválasztmánya a Sándor József nyugalmabonulásával megüresedett ügyvezető-alelnöki tisztség betöltésére.

Egyházmegyei közgyűlés. A csonka-bihar-érmelléki református egyházmegye szeptember 19-én tartotta utolsó közgyűlését Nagyváradon a vármegyeház közgyűlési termében Molnár Vince esperes és dr vitéz Nadányi János gondnok, Biharvármegye alispánja elnöklete mellett. A közgyűlés legfontosabb tárgysorozata az egyházmegye megszűnésével, illetve a bihari és érmelléki egyházmegyébe való beolvadással kapcsolatos intézkedések voltak. Előző nap szeptember 18-án lelkészegyesületi gyűlés volt Székelyhidya Béla lelkészegyesületi elnök vezetése mellett.

Emelik az egyházi alkalmazottak fizetését. A külső-somogyi református egyházmegye siófoki közgyűlésén határozatot hozott: kötelezte az egyházközségeket, hogy alkalmazottaik pénz-fizetését olyan százalékarányban javítsák, ahogy a közszolgálati alkalmazottakét emelték.

Templom-rádiót avatott a cs. nagyszalontai egyházmegye esperese a komádi egyházhoz tartozó Dobai pusztán. Az erről szóló megható beszámolóban Fejszész Endre lelképásztor külön köszönettel illeti Vécsei Pál földbirtokost, amiért megértéssel fogadta az ügyet s a rádió felszerelésére 20 pengőt (huszat) adományozott.

Egy saarvidéki római katolikus gyülekezet két valódi, nagyszerű oltárra való vázát küldött egy szász protestáns gyülekezetnek annak emlékére, hogy amikor 1939-ben a Saar-vidéket kiürítették, ez a protestáns gyülekezet helyet adott templomában az otthontalan római katolikus gyülekezetnek és megengedte, hogy ott misét tartsanak.

A Franciaországi missziói társaság mostanában tartotta Párizsban 116. közgyűlését. Legtöbbbet adakozott az északi és

keleti rész, pedig ezek szenvedtek legtöbbet a háborútól. A társaságnak 252 misszionáriusa van, ebből 32 jelenleg Európában él, mert szolgálati helyükre nem tudnak visszatérni; 52 miszionáriust sürgősen szabadságra haza kellene hozni, mert tovább nem bírják a rendkívüli fárasztó klimát pihenés nélkül.

Az Ifjusági Keresztyén Egyesület genfi központja külön titkárt küldött ki a hadifoglyok között folyó munka egységes vezetésére.

A vald evangéliumi Egyháznak is van egy hivatalos táborigazgatója az olasz hadseregben. A gyülekezetek is élénk kapcsolatot tartanak hadbavonult tagjaikkal. Dél-Olaszországban és Sziciliában lelkészhiány van, úgyhogy tanárok, mérnökök, ügyvédek stb. helyettesítik a pásztorokat. A múlt évben a gyülekezetek egyetértőleg 50 %-kal emelték adójukat. A lelképásztorok jártak elől jó példával, mert ők kétszeresét fizetik egyházi adójuknak. Az olasz evangéliumi egyház ezzel a ténnyel jelentős lépést tett az anyagi önállóság felé.

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad

3543—1941. sz. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli elemi iskolai hatóságnak.* Jelen rendeletem vétele után azonnal jelentendő.

1. A község, város, ahol az iskola működött.
2. Az iskola épületének ki a telekkönyvi tulajdonosa.
3. Tantermek száma.
4. A tantermek alapterülete m²-ben, egyenként és összesen.
5. Van-e szabályszerű tanítói lakás (2 szoba, konyha, kamara mellékhelyiségek) minden tanítói állás után.
6. Szükség tanítói lakás van-e? (az előbbinél kisebb.) Hány állás után?
7. Hány állás után nincs tanítói lakás?
8. Az 1939—40. tanév végén működő tanerők névszerinti felsorolása.
9. Az 1940—41. tanév végén működő tanerők névszerinti felsorolása.
10. A tanerők mennyi összilletményt kaptak az 1939—40. tanévben? (Külön a tényleg kifizetett helyi javadalom, külön az államszegély és ezek összege.)
11. Az 1940—41. tanévben megkapták-e a tanítók a besoroló

miniszteri rendeletben megkívánt helyi javadalmakat, lakáspénzüket stb. — Ha nem, mennyi a hátrálék.

12. Ha a besoroló miniszteri rendelet még nem érkezett meg, mennyi volt a tanítók összjavadalma az 1940—41. tanévben. (Külön a tényleg kifizetett helyi javadalom, külön az államsegély.)

13. Hány tanuló tett vizsgát 1939—40. tanév végén?

14. Hány tanuló tett vizsgát 1940—41. tanév végén?

15. Hány osztály volt meg a 7 osztályból 1939—40. tanévben?

16. Hány osztály volt meg a hét osztályból 1940—41. tanévben?

17. Hány más vallású tanuló volt az 1939—40. tanév végén?

18. Hány más vallású tanuló volt 1940—41. tanév végén?

Mivel a minisztérium okt. 10-re kívánja hivatalomtól ezt a jelentést, kérem a cimben említetteket, hogy rendelkezésemnek haladéktalanul tegyenek eleget.

Nagyvárad, 1941 szeptember hó 28. Atyafiságos szeretettel:
Sulyok István sk. püspök.

3363-I. B. 1941. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli esperes és szórványokkal bíró református lelkészi hivatalnak.* Dr Szathmáry Lajos a m. kir. Miniszterelnökség Erdélyi Szórványügyek miniszteri biztosa a következő levelet intézte hozzám:

•Az erdélyi magyar szórványok gazdasági megsegítése és hatóságosabb lelki gondozása nem várthat magára addig, amíg a m. kir. Miniszterelnök urtól az erdélyi magyar szórványok gondozására nyert megbízatásom keretében az összeírási munkálatok és a szórványok katasztere elkészülnek.

A kormányzat részéről megnyilvánuló hajlandóságot azonnal gyümölcsöztetni kell.

Tény az, hogy szórványainkról és ezek szükségleteiről ezidő szerint a legtisztább képe egyházainknak van.

Tudják azt is, hogy mik azok a személyi és dologi szükségletek a szórványainkban, amelyeket elsősegélyként való kielégítése iránt máris javaslatot tehetnék a m. kir. Miniszterelnök urhoz.

Nem kívánom részletezni azt, hogy mik a szükségletek, de gyakorlatból e helyen is reá kívánok mutatni néhányra, amelyek munkaprogramomban benne vannak: A tulterhelt szórványi lelkészek tehermentesítése és anyagi megsegítése kiszállásaikban. El nem érhető szórványi hivek részére autóra szerelt templomi felszerelés beszerzése és utazó szórványi lelkészek útján rendszeres valóságos beszolgálat.

Szórványi utazó lelkész alkalmazása ott, ahol erre sürgősen szükség van.

Imaházak javítása, létesítése: a hiveknél a nyers anyagi megsegítés kérése, veszély esetén kis szórványok átcsoportosítása a tizes létszámú szórványi iskola szervezhetőse céljából stb.

Felkérem ennél fogva Méltóságodat, hogy a felügyelete alatt álló egyháznak: Bihar, Szatmár, Ugocsa, Máramaros megyékben fekvő részeiben ezeket a személyi és tárgyi szükségleteket a legsürgősebben összeírtni, megállapítani és velem közölni sziveskedjék.

Kolozsvár, 1941 szeptember 17-én.

Dr Szathmáry Lajos s. k.
miniszteri biztos.

Felkérem a nagytiszteletű Esperes urakat, hogy szórványaink gondozását illetőleg a fenti levélben feltáruló nagyszerű lehetőségeket a legnagyobb lelkismeretességgel kiaknázni igyekezzenek. Hassanak oda, hogy egyházmegyénk területén a szórvánnyal bíró lelkészi hivatalok a legpontosabb kimutatást készítsék el:

1. A szórványhely neve, pontos címe, az anyaegyháztól való távolsága, megközelíthetősége.

2. A szórványhely néprajzi, vallási, gazdasági helyzete.

3. A szórványhelyen élő magyar reformátusok száma, életkörülményeik, foglalkozásuk.

4. A szórványhívek gondozásának eddigi gyakorlata, személyes gondozás, szórványlevél, sajtó.

5. A szórvány hathatósabb gondozásának szükségletei, lehetőségei.

6. A lelkész által megbízott olyan szórványlakó neve és pontos címe, aki a lelkész távollétében a hiveket számontartja, nekik az esetleg érkező egyházi lapokat szétosztja stb.

Felhívom a szórványokat gondozó lelkészek figyelmét, hogy a fenti kérdések alapján szórványaikról elkészített kimutatást október hó 20-ig terjesszék be az esperesi hivatalokhoz. Az esperesi hivatalokat pedig kérem, hogy a beérkezett kimutatásokat október 25-ig küldje be hivatalomhoz.

Nagyvárad, 1941 szeptember hó 27. Atyafiságos szeretettel:
Sulyok István sk. püspök.

3566—1941. sz. KÖRLEVÉL. *Valamennyi kebelbeli Nagytiszteletű lelkész urnak.* Tudomásul vétel végett közlöm a vall. és közoktatásügyi miniszter urnak 16.895—1941. II. sz. alatt a kongruás lelkészek átmeneti segélye tárgyában megküldött következő átiratát:

»Azon kongruás lelkészek részére, kiknek mostani államsegélye kevesebb, mint az 1941. évi augusztus hó 1-je előtt folyósított havi 159 pengő átmeneti járandóság, hajlandó vagyok azt a különbözetet, mely a havi 159 pengő átmeneti járandóság és a jelenleg utal-

159
25

ványozott állami támogatás között mutatkozik, ezen lelkészek helyi jövedelmének a 16.000—1941. II. számú leiratommal elrendelt új megállapítása fogantatásáig, de legkésőbb 1942 január 1-ig kivételes és rendkívüli kongruasegély alakjában engedélyezni.

Nagyvárad, 1941. október 2. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István sk. püspök.

3560—1941.-II. sz. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli elemi iskolai hatóságnak.* Tudomásulvétel végett közlöm, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszterium 145.000—1941. sz. rendeletével felhívta az illetményhivatalt, hogy a nem állami népiskoláknál helyettesítéssel ideiglenesen megbízott tanítói minőségben alkalmazottak fizetésekiegészítő államsegélyét, az állami népiskoláknál ugyanezen minőségben alkalmazott tanerők járandóságának utalványozásához hasonlóan — 1941. évi szeptember hó 1-től *utólagos havi esedékességgel* folyósítsa. Az ily minőségben alkalmazottak államsegélye tehát addig a napig folyósítandó, amely napon további szolgálatuk alól felmentést nyernek.

Nagyvárad, 1941. október 1. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István sk. püspök.

Pályázat. Siter (Biharmegye) ref. egyházközsége határidővel V. K. M. engedélyétől feltételezetten, most megszervezett III. számú tanítói (tanítónői) állásra pályázatot hirdet. Fizetés: egyháztól évi 140 pengő, többi államsegély és törvényes lakbér. — Kötelesség: törvényszerű. Felszerelt kérvények válaszbélyeggel a Ref. lelkeszi hivatalhoz küldendők. Állás jogerőre emelkedés után azonnal elfogalandó. *Presbiterium.*

TÁJÉKOZTATÓ. *Családi pótlék utalványozásának feltételei u. n. »egyéb családtagok« után.* A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszternek 1937. évi augusztus hó 13-án kelt 5900—1937. II. számú körirata értelmében a református lelkészek — lelkipásztorok, missziói lelkészek, theol. akadémiai tanárok, segédlelkészek — részére a törvényes feleség és gyermekek után járó családi pótlékon kívül, a pénzügyminiszter esetenkénti előzetes hozzájárulása alapján, családi pótlék utalványozható a következő családtagok egyike után is: 1. a törvényes édesatya vagy édesanya, 2. a 24. életévét már betöltött törvényes vagy törvényesített édes- vagy mostoha-gyermekek, 3. a teljes árvaságra jutott, vagyis szülötlen unoka, 4. a *nevelt gyermek*, 5. az örökbefogadott gyermek után.

Hogy az ily családtag utáni pótlék elsőizben egyáltalában utalványozható legyen, szükséges, hogy a *lelkész az alábbi körülményeket igazolja: a) a figyelembe venni kért családtag nevét,*

születési időpontját, az alkalmazotthoz való rokonsági fokát, továbbá, hogy az illető családtagot az alkalmazott minden más támogatás nélkül, kizárólag és állandóan maga tartja el és hogy az illető családtag vele közös háztartásban él; *b*) hogy a figyelembe venni kért családtag teljesen munka- és keresetképtelen. (A munka és keresetképtelenség mindig ujkeletü orvosi bizonyítvánnyal igazolandó); *c*) hogy ugy a kérelmező, mint felesége, valamint a figyelembe venni kért családtag teljesen vagyontalanok. (Ha az alkalmazott nőtlen, özvegy vagy elvált, ugy e körülmény is igazolandó); *d*) hogy sem a kérelmezőnek magának hivatali járandóságain felül, sem pedig a figyelembe venni kért családtagnak nincsen külön jövedelme vagy keresete s hogy az illető családtag nyugdíjban, kegydíjban (vagy bármilyen címen ellátásban nem részesül; *e*) hogy a kérelmező háztartásában nincsen más önálló keresettel bíró családtag; *f*) hogy a figyelembe venni kért családtagnak nincsen más olyan, az alkalmazottnál közelebbi, rokona vagy hozzátartozója, aki az illetőnek eltartására elsősorban lenne kötelezhető.

A *b*) pont alatti munka- és keresetképtelenséget mindig közhatalósági orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni, míg a többi feltétel igazolása a helyhatóság által, lehetőleg közös helyhatósági bizonyítványban eszközendő.

Ezenkívül: *ad 1.)* Az atyára vagy anyára vonatkozólag az a-f) pontok alatt megjelölt körülményeken kívül igazolni kell azt is, hogy a) az illető szülőnek a folyamodón kívül még hány gyermeke van, azok hol laknak, mi a foglalkozásuk és minő anyagi viszonyok között vannak; b) a lelkész mióta él — a családi pótlék szempontjából figyelembe venni kért — szülővel közös háztartásban együtt, illetőleg eltartásáról mely időpont óta gondoskodik és hogy a szülő ezt megelőzően mely forrásból tartotta fenn magát; *ad 2.)* nagykoru gyermek után családi pótlék iránti kérvény esetén az a-f) pontokban felsorolt körülményeken kívül azt is igazolni kell, hogy a folyamodónak családi pótlékban részesülő gyermekein kívül még hány gyermeke van, azok hol laknak, mi a foglalkozásuk és minő anyagi viszonyok között vannak; *ad 4.) nevelt gyermeknek* csak az alkalmazottal vérrokonságban álló olyan gyermek tekinthető, akinek a szülei már nem élnek, vagy ha élnek is, tényleg és beigazoltan olyan anyagi viszonyok között vannak, hogy gyermekük eltartására és felnevelésére teljesen képtelenek ugy, hogy a gyermek eltartásáról, gondozásáról és felneveléséről állandóan, kizárólag és minden ellenszolgáltatás nélkül tényleg az illető alkalmazott és pedig valóban akként gondoskodik, mint ha az a saját édes gyermeke volna; *ad 5.) örökbefogadott gyermek*

után családi pótlék — az a-f) pontok alatt megjelölt körülmények fennforgása esetén — akkor is utalványozható, ha a vérrokonsági kapcsolat nem áll fenn. Az örökbefogadásra vonatkozó gyámhatóságilag jóváhagyott szerződésnek kormányhatóságilag történt megerősítése azonban mindenkor igazolandó.

Az egyéb családtag után esedékes családi pótlék iránti bélyegleten kérvényt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz kell intézni és szolgálati uton — az illetékes esperes, püspök és az egyetemes konvent útján — kell benyújtani.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok:

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Leánynevelő-intézet épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Lelkészi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenéséről számított 15 napon belül fogadtnak el.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
Előfizetési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.

N. T. REFORMÁTUS LELKÉSZI HIVATALNAK
Nagyvárad-Velence, Kertész utca 12.

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felöltszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

(Folytatás.)

I. A szervezkedés belső akadályai.

A közhangulat.

A központi hatalmak összeomlása és a forradalom a magyar középosztályt s benne a református egyház vezetőit egész váratlanul érte, de még váratlanabb volt a református lekipásztorok és az egyház világi vezetői számára (tanárok, ügyvédek, földbirtokosok és állami tisztviselők) a román hadsereg megjelenése Erdélyben s Romániának Erdélyre és kapcsolt részeire való igénye. A magyar középosztálynak fogalma sem volt a dákoromán álmokról, a román irredentáról, a kívülről mesterségesen szított államellenes nemzeti-ségi törekvésekről s ezeknek veszélyét még az ország legfelelősebb tényezői közül is alig egy-kettő ismerte fel.

A református lelkész még akkor is csak nevetni tudott román kollégáján, amikor az már nemcsak titokban, hanem nyíltan beszélt az összes románok egyesüléséről. Sohasem következett volna el Trianon, ha a magyarság idejében észrevette volna a közte élő nemzetiségek elszakadási törekvéseit és céltudatos kisebbségi politikával gátat emelt volna ellene. De ki vette észre a magyarság pusztulását és elrománosodását Beszterce-Naszódban, Hunyadban? Ki vette észre, hogy az eladó birtokokat mindenütt román bankok veszik meg s osztják szét román parasztoknak? Ki törődött azzal, hogy a magyar állami támogatással működő román iskolákban a román intelligenciát a magyarság elleni gyűlöletben nevelik?

A román uralomnak nemcsak a ténye, de még a lehetősége is lehetetlennek tűnt a magyarság előtt. Természetes hát, hogy a román megszállást nemcsak a különféle demarkációs vonalak meghúzása idején, hanem még a trianoni békeparancs aláírása után is csak mától-holnapig tartó átmeneti állapotnak tekintette minden magyar ember. Aki 1919-ben azt mondta volna, hogy a román ura-

lom több, mint 20 esztendeig fog tartani, azt mint hazaárulót, vagy futóbolondot golyózták volna ki a magyar társadalomból.

(Sajnos, még ma is sokan vannak, akik az ezeréves magyar határok visszaszerzését és megtartását magától értetődő és könnyű feladatnak tartják és nem veszik észre, hogy Magyarországon, különösen pedig a még vissza nem tért területeken mások is laknak, nemcsak magyarok.)

Ilyen hangulatban érte a tiszántuli egyházkerület keleti területén fekvő református egyházközségeket Máramarosszigettől Resicabányáig a Debrecennel való mind nehezebb érintkezés lehetősége, majd a határok lezárása. Abban, hogy ez az állapot sokáig nem arthat, mindenki megegyezett, de abban már, hogy az átmeneti időt milyen megoldással hidalják át, eltérők voltak a vélemények. Bármilyen közelelnék is látszott azonban a román megszállás vége, nap nap után mulott s minden nappal több gond és nagyobb nyomoruság szakadt a magyarságra. A lelkészek és tanítók állami fizetéskiegészítése elmaradt, az iskolák, különösen a középiskolák működése elé mind több akadályt gördítettek, az egyházközségek és az alantás román hatóságok között egymást érték a félreértések, sérelmek, ezeknek orvoslása, a közös ügyekben való eljárás, egységes irányítás, de magának az egyház belső életének zavartalan menete is mind sürgetőbbé tették a döntést.

Előtérben az Erdéllyel való egyesülés.

Bár a Tiszántuli egyházkerület püspöke még 1920-ban is fenntartja az érintkezést az elszakított egyházmegyék espereseivel és több főhatósági elintézészt igénylő ügyben intézkedik, a vele való — többnyire a határon ide-oda szökdöső küldöncökkel történő — levélváltás mind körülményesebb és hosszadalmasabbá válik s egyes egyházközségek mind gyakrabban fordulnak ügyes-bajos dolgaikkal, tanácsot avagy védelmet kérve, az erdélyi püspökhöz. Maga a román kormány is kezdettől fogva őt tekinti a Romániában élő reformátusok vezetőjének s csak kelletlenül veszi később tudomásul, hogy az uralma alá került reformátusok (s még hozzá kétségkívül mind magyarok) száma oly nagy, hogy saját törvényei alapján is több püspökséget s ezzel több kisebbségvédő intézményt igényelhetnek maguknak.

Nagy Károly erdélyi püspök szerepe.

Nagy Károly erdélyi püspök szerepét egyházkerületünk történetében elfogulatlanul és tárgyilagosan csak akkor tudnók magunk elé állítani, ha több és főképpen az ügyben érdektelen kortársá-

nak megfigyelése a birtokunkban lenne. Mi volt a magyarság e hatalmas egyéniségének véleménye és törekvése az itt élő reformátusokra vonatkozólag? Egy vitathatatlan: Nagy Károly püspök kezdettől fogva a legnagyobb készséggel és előzékenységgel állott mindazoknak a szolgálatára, akik egyházi ügyben hozzáfordultak s a Tiszántuli Egyházkerület elszakított részének sorsát a legnagyobb figyelemmel és érdeklődéssel kísérte mindaddig, míg Tarnóczi Lajos akkori bihari lelkésznek meglehetősen durvahangu és őt személyében sértő cikkei el nem kedvetlenítették. Hogy az összes romániai reformátusoknak egy hatalmas és erős püspökségbe való tömörítésének gondolata nem volt idegen tőle, az vitathatatlan. Ennek érdekében, tekintettel a királyhágón tuli terület eltérő egyházi szokásaira és hagyományaira, hajlandó lett volna bizonyos engedményekre is: valamiféle »vikáriátus« felállítására.

1920. április 19-én kelt 1628. számú levelében az erdélyi református egyházkerület igazgatótanácsa a püspök által a területünkről is bekért statisztikai adatokkal kapcsolatban a következőket közli Sulyok István bihari esperessel:

»Egyben van szerencsém közölni nagytiszteletű Esperes urral, hogy a tiszántuli egyházkerület megszállott részeinek adminisztrálására Püspök ur sem megbízást, sem felkérést nem kapott s azt nem is igényli. Ha azonban akár az egyházközségek, illetőleg lelkész urak, akár a nagytiszteletű Esperes urak bármely kérdésben utbaigazítást, vagy olyan intézkedést *kivánnak*, amelyeket eddig az egyházkerület püspöke, vagy elnöksége volt hivatva megtenni: erdélyi egyházkerületünk Püspöke, mint az egyházkerületi igazgatótanács lelkészelnöke, az illetőknek — ha hozzá fordulnak — készséggel áll szolgálatára.«

Tíz nappal később azonban 1774. szám alatt Nagy Károly körlevéllel fordul az összes esperesekhez, melyben nyilatkozattételre hívja fel őket a főhatósági jog gyakorlására nézve s felajánlja védelmét és főhatóságát az elszakított tiszántuli részeknek.

(Folytatom.)

Orih Imre.

Karácsonyi szindarab. 1938-ban jelent meg dr Szabó Lajos nagyváradí lekipásztornak, egyházmegyei belmissziói előadónak: »Karácsonyi történet« c. 3 felvonásos vallásos tárgyú színműve. Azóta a darabot közel száz gyülekezetben adták elő, mindenütt nagy sikerrel. Megrendelhető 3 P. 20 fillér portó beküldése mellett a szerző címén (Nagyvárad, Árpád ut 6.) Tiszta jövedelem a »Hazatérés Templomának« építési alapját szolgálja.

A Bihari Egyházmegye közgyűlése.

Annak a vármegyeházának a disztermében, ahonnan annyi gyűlöletet szórtak a kisebbségi magyarságra, gyűlt össze a zsinat által kimondott egyesülés előtt utoljára a hazatért Bihari egyházmegye, *Vadai Béla* esperes és *Telegdi József* elnökle mellett október 9-én. Meghitté tette a közgyűlést a Csonka Bihar-Érmelléki egyházmegye elnökségének vitéz *Nadányi János* alispánnak és *Molnár Vince* esperesnek a megjelenése. Rajtuk kívül *Sulyok István* püspök tisztelte meg az egyházmegyei közgyűlést megjelenésével.

A XC. zsoltár eléneklése, valamint *Vadai Béla* esperes áhítatos imádsága után *Telegdy József* egyházmegyei gondnok tartotta meg elnöki megnyitóját, amelyben visszapillantást vetett az elmúlt 22 esztendőre, hangoztatva, hogy *Sulyok István* püspök, dr. *Thúry Kálmán* főgondnok és *Csernák Béla* főjegyző vezetése alatt a kommunista rémuralom és a román megszállás szenvedései között az egyház volt az első, mely elaléltságából felocsudott és egységbe fogta a magyarságot. Megtanultuk, mondotta, hogy *akármilyen nehéz idők jönnek, az egyház az, amely magyarságunkat megtartja!* Éppen ezért mélységes szomorúságát fejezte ki a Királyhágómelléki egyházkerület megszűnése felett. »Hiszen ez az egyházkerület tartotta össze a határszéli magyarság 250 ezres tömegét. Ennek az egyházkerületnek a megszületéséért éppen a bihari egyházmegye kardoskodott a legerősebben, mert Kolozsvár messze lett volna, mint ahogy messze lesz hozzánk most Debrecen.« Mert meggyőződésem szerint a Tiszántuli Egyházkerület bár a legnagyobb szeretettel fogja tovább folytatni a munkát, mégsem teheti olyan erővel, mint azt ez a kerület *Sulyok István* és *Thúry Kálmán* vezetése alatt végezte. A nagyváradi római katolikus, de különösen a gör. katolikus román és a megszállás alatt létesült görög keleti román püspökség mellett szükség volna itt a református püspökségre is.

Molnár Vince esperes köszöntötte meghatott szavakkal a hazatérő egyházmegyét, hogy bár *alia pars, alia mens*, de végeredményében *alii animi non sunt*, mert itt nem új creatio megy végbe, hanem a régi egység helyreállítása.

A felsőbb egyházi hatóságok intézkedéseinek végrehajtása során kiemeljük azt a határozatot, amely az 1933. törvény II. tc. rendelkezése értelmében a lelkészválasztás szempontjából Nagyvárad, Biharpüspöki, Szalárd, Élesd és Mezőtelegd egyházközségeket jelölte ki az egyházmegye azon egyházközségei sorába, ahová csak olyan lelkészek pályázhatnak, akik a lelkészi oklevél megszerzése

után két évi rendes lelkeszi, theologiai, tanári, vagy ötévi egyéb lelkeszi szolgálatot teljesítettek.

Az esperesi jelentés felolvasása következett, amely két esztendőnek 1939. és 1940. éveknak a hő tükörképe. Megemlékezett a jelentés a felszabadulásról és kifejezte reménységét azoknak felszabadulása iránt is, akik még a rabság keserű kenyerét eszik. A jelenlegi nagy háborúról szólva megállapítja, hogy népünknek minden erejét össze kell most szedni, mert nemcsak családi tűzhelyeinket, népünket, hanem a keresztyén civilizációt is meg kell mentenünk. Érdekes a jelentésnek az a része, amely a felszabadulás utáni egyházi életről megjegyzi, hogy az a szabadság érájában nem mutatta a várt fellendülést. Ennek azonban mélyreható lélektani oka a 22 éves állandó idegfeszültségben, állandó harcban kereshető, amelynek természetesen meg van a pihenést, a csendet megkövetelő visszahatása is. Az egyházközségek küléletével foglalkozva, örömmel üdvözi az egyházi adóbeszédésének a községi hatóságok kezébe való áttételének lehetőségét. Nagy elismeréssel szól a jelentés a tanítók valóban existenciális önfeláldozásáról, amelyet a megszállás éveiben tanusítottak, amikor a legnagyobb nélkülözések között is teljesítették hivatásukat. A felekezeti iskolának azonban nemcsak a múltban volt meg a hivatása, de megvan ezután is és ezt éppen a legfelsőbb állami tanügyi hatóságok ismerik el, akik a legmesszebbmenő segítséget helyezték iskoláinknak kilátásba. A statisztikai adatok közül kiemelkedik, hogy míg 1938-ban az áttértek száma 24, a kitértek száma 128 volt, addig a múlt évben hozzánk tért a bihari egyházmegye területén 590 és kitért 89. Ez az eltolódás a felszabadulás után azoknak a visszatéréséből állott elsősorban elő, akik azelőtt anyagi okok miatt hagyták ott egyházunkat.

Az esperesi jelentésre hozott határozat mindenekelőtt hálát ad Istennek a hazatérésért és áldását kéri a legelső magyar emberre, a Kormányzó ur Öföméltóságára, akinek bölcs országglása nehéz és veszedelmes út után meghozta a nemzetnek a felszabadulást.

Dr Soós István polgármester, egyházmegyei tanácsbíró szólt hozzá a jelentéshez. Melegen köszöntötte Vadai Béla esperest abból az alkalomból, hogy esperesi szolgálatának 15-ik évébe lépett. A legsúlyosabb 15 évben állott biztos kézzel a kormányrudnál Vadai Béla. Ezután a Királyhágómelléki Egyházkerület beolvadásával foglalkozott:

— Örülök, hogy a Tiszántuli Egyházkerület püspöke is látja, hogy a közel másfélmillió lélekszámú monstrum kerületet még adminisztrálni is szinte lehetetlen és meggyőződésem, hogy a püspök maga fogja megtenni a lépéseket a Tiszántuli Egyházkerület

megosztására és be fogja látni, hogy Nagyváradnak nemzeti és református szempontból egyaránt joga van a református püspökséghez.

Ezután a 22 esztendő nagy isteni tanításáról, a lelki egységről beszélt, amely nemcsak társadalmi, de felekezeti téren is meg volt és amelyet — kívánatos volna — hogyha anyaországi testvéreink is megtanulnának tőlünk. Sulyok István püspök urnak megleghangu éltetésével fejezte be beszédét.

Sulyok István püspök a református egyház nemes felfogásáról beszélt, míg Udvarhelyi Béla tanácsbíró dr Soós István polgármester érdemeit méltatta, akinek irodája a megszállás éveiben minden ügyes-bajos ember előtt nyitva állott.

Esperes időszaki jelentésében kegyeletes szavakkal emlékezett meg Surányi Lajos volt szalárdi lelkész és Sándor Lajos volt pusztajlakai tanító haláláról. Közgyűlés jóváhagyta Kalmár László hegyközszáldobágyi és Asztalos Ferenc körösszegapáti lelkészek állás-cseréjét. Tudomásul vette Magyary Vince hegyközujlaki rendes lelkésznek, továbbá Bokor Sándor, Eszenyei Gyula, ifj. Nyeste Isván, Pethő Gyula, Kurucz József, Cserepes Imre, Molnár János, Szentés György és Farkas Sándor segédlelkészek bekebelezését és Saszet Győző biharpüspöki lévita-tanító kisegítő lelkészül való kirendelését. A debreceni református Kollégium felsegélyezését esperes buzdító szavakkal ajánlotta az alkotó tagok figyelmébe, közgyűlés elkötelezte az egyházközségeket, hogy költségvetéseikbe 1942-től kezdődően leg méltányos összegeket vegyenek fel erre a célra.

Dr Szabó Lajos a tőle megszokott lelkesedéssel terjesztette elő több hozzászólást kiváltó alapos jelentését az egyházmegye belmissziói munkásságáról, mely visszaesést és ellankadást mutat. Prófétai szavakkal hívta fel az egyházmegye hivatalosait a belmisszió munkájába való intenzív részvételre, mely élet-halál kérdése. »A magyar nemzetre nézve most kell megszületnie a Krisztusnak.«

A szeretetmunka egyházi megszervezését és végzését egyházmegye szükségesnek és helyesnek tartja. A tanácsbírók számát 6—6-ról 10—10-re kívánja felemeltetni és 2 ügyészi állást szervez.

A Debreceni Protestáns Lap 17-iki számában is megjelent kerületi elnökségi utasításokat egyházmegye tudomásul veszi és felhívja az abban érdekeltet, hogy újabb külön felszólítást a választói névjegyzék összeállítása, költségvetés elkészítése stb. tárgyában ne várjanak.

Tanügyi bizottság jelentését Kiss Károly bizottsági elnök terjesztette elő. Jóleső tudomásul szolgált, hogy a felekezeti iskolák a

boldog felszabadulás után mindenütt fejlődésnek indultak és egymásután bővítik egyházközségeink iskoláikat.

A missziói bizottság jelentését Kulcsár Andor tanácsbíró terjesztette elő. Egyházmegye kimondotta Mácsapuszta szórvány anyasítását és Váradszöllős szórványnak fiókegyházzá való előléptetését.

Nagyjelentőségű volt a Bihari egyházmegyének az egyházkerület hivatalos lapja sorsában hozott határozata. A megszűnő egyházkerülettel a hivatalos lap is feleslegessé válna. De nem felesleges, sőt nagyon is szükséges egy olyan egyházi szaklap, ahol a hazatért Királyhágómelléki Egyházkerület egyházközségei és egyházmegyei továbbra is megvitathatják sajátos problémáikat. Erre a célra az egyházmegye egyelőre úgy intézkedett, hogy minden egyházközségre 8 Pengő díjat ró ki.

A délben tartott banketten először vitéz dr. Nadányi János alispán emelte poharát Vadai Béla esperes egészségére, majd a köszöntést Vadai Béla esperes viszonzta. Orth Imre biharpüspöki lelkész a Bihari egyházmegye azon határozatát méltatja, amellyel a Reformátusok Lapját a maga tulajdonába kívánja átvenni. Reámutatott arra, hogy milyen nagy szükség lesz erre a lapra továbbra is éppen annak a nemes értelemben vett harcos szellemnek a fenntartásában, amelyet Sulyok István püspök képviselt a Királyhágómelléki Egyházkerület élén.

Délután 45 nagyváradi egyháztag adófelebbezését s egyik lelkész fegyelmi ügyét tárgyalta a bíróság, kit 50 Pengő pénzbüntetésre ítélt.

O. Gy.

Országos református ifjusági vezetői értekezlet Mátraházán.

(1941 szeptember 8—11.)

(Folytatás.)

Evangéliumi Cserkészmozgalom.

Szőke Imre budapesti lelkipásztor számolt be erről a munkáról. A cserkészmozgalmat Magyarországra a Keresztyén Ifjusági Egyesület hozta és bár ma nem az evangéliumi szellemű cserkészlet játsza az azóta hatalmas szervezetté megnőtt Magyar Cserkész Szövetségben a vezetőszerepet, — mégis abban helyet foglal és teljes szabadsággal munkálkodhatik. Ma a cserkészlet a levénteintézmény vezetőiskolája.

A Magyar Cserkész Szövetséghez ma 45 ezer cserkész tartozik. Kiválóan szerkesztett lapjuk: a »Magyar Cserkész« ma már uajdnem minden cserkésznek jár.

Sokkal jobban kihasználták a cserkészletben rejlő erőket a római katolikusok, akik felismerték, hogy a cserkészlet az öskeresztyén milícia Christi eszméjének megvalósítója. Nagy gondot fordítanak a vezetőképzésre s külön folyóiratot is tartanak fenn e cél érdekében a »Vezetők Lapja«-t. A protestáns cserkészletnek van ugyan elvi összefogása az Ichtüs csapatok közösségében, sajnos azonban — bár meg volna rá a lehetőség — határozott szervezkedés e tekintetben még nem történt. Pedig nagy szükség volna többek között az örsvezetők részére kiadandó bibliaköri vezérfonalra is.

A SOLI DEO GLORIA Ének és dalmissziója.

Balla Péter zenetanár, e munkának lelke és irányítója beszél erről a szép misszió munkaágról, amelynek végzésével őt a Soli Deo Gloria bizta meg, fizetéséhez azonban az Egyetemes Konvent is hozzájárul.

Kolossé 3:16. felolvasásával kezdette meg beszámolóját. Reámutatott arra a szomorú tényre, hogy anyaszentegyházunk miként hanyagolta el az ősi zsoltárok használatát. Az evangéliumi ébredő mozgalmak pedig a zsoltárban a megcsontosodott egyházat látták és ezért éneklését mellőzték, behozva helyette az idegen dallamu és ütemű halleluja és hozsánna-éneket. Nagy jelentősége van annak, hogy ma éppen a hivatalos egyház támogatja a zsoltármissziót és látta meg, hogy a *zsoltár adja meg a református ember református tudatát*. A zsoltármisszió tehát a református öntudatosítás munkáját végzi. A konferenciákon már nagyon sok régen nem énekelt zsoltárt énekelnek s megújító hatásuk áldásosan tapasztalható. A zsoltármisszió hatására országos viszonylatban is több eddig nem használt zsoltárt énekelnek már. Az elmúlt évben 148 alkalommal szolgált az előadó a zsoltármisszió terén.

Hogy milyen csodálatos eredményt tud ez a munka elérni, annak illusztrálására elmondotta az előadó, hogy az egyik népfőiskolán hat napi tanulás után egyszerű földmives fiúk visszafelé is tudták az ismeretlen dallamu zsoltárt kottáról énekelni.

A következő év tervéhez tartozik egyszólamu ének-kiadványok megjelentetése. Énekkaraink számára ősi énekkari művek kiadása. Most dolgozik egy olyan énekesfüzeten, amely 50 régi magyar egyházi éneket fog tartalmazni.

A zsoltármisszióknak van egy belső munkaközössége is már a Sztáray-kör (Budapest, IX. Kálvin-tér), amelybe csak azokat veszik fel, akik mind a 150 zsoltárt tudják.

A népfőiskolákról.

Sokat hallottunk a felszabadulás után sajtó sőt, rádió útján is a népfőiskolákról, de annál kevésbé tudtuk, hogy mi az. Pedig büszkék lehetünk arra, hogy ennek gondolata református magyar lelkipásztor szívében fogant meg. Dr Szabó Zoltán theologiai tanár indította utnak ezt a nagyszerű gondolatot és valósította meg az első népfőiskolát 1936-ban Sárospatakon.

Boda József veszprémi lelkész, az ottani népfőiskola szervezője számol be erről a munkáról, lángoló hittel és lelkesedéssel. A népfőiskola új életet, jövődőt jelent ott, ahol ma már pusztulóban van az ősi hit és nemzeti öntudat. A Dunántulon, Somogyországban. Valami szörnyű faji fáradtság észlelhető itten. Feladták a faj küzdelmét és az a hitük, hogy a magyart már az Isten sem segíti. Hogyha ez így folytatódik, a legtöbb balatoni református gyülekezetnek magva szakad. Hogyha ezeket tekintetbe vesszük, megértjük, hogy a népfőiskola-mozgalom nem divathóbort, hanem existenciális kérdés. Mi az a népfőiskola? Végre olyan műveltséget, tudást, faji öntudatot és evangéliumi szellemet nyújtó intézmény, amely nem azzal a követeléssel lép fel, hogy a föld mívelői elhagyják apáik foglalkozását.

A gazdasági esztendő legnyugalmasabb idején, télen zajlik le a népfőiskola munkája. A Bakony—Balatonvidéki népfőiskola tavalyi iskolaéve 1940 nov. 1-től 1941 március 15-ig tartott. Tantervére világot vet a veszprémi népfőiskola létesítésének megokolása: »Magyar fajtánk, falusi testvéreink teljesebb, igazabb lelki és testi életéért, az új Magyarországot megteremtő építő munkába való bekapcsolásáért, népi értékeink megmentéséért és a jövődő szolgálatába állításáért érzett felelősségünk készlet, sőt kényszerít bennünket, a Bakony—Balatonvidéki földműves magyarság soraiból kiválogatott gazdáljak összegyűjtésére, öntudatos evangéliumi hitéletüket, hazaszeretetüket, röghöz való ragaszkodásukat, gazdasági és szociális érzéküket nevelő és elmélyítő népfőiskola felállítására.« Hitvallásos munkát végeznek. Az első helyen pl. a Heidelbergi Káté áll. Az előadók a legkiválóbb szakemberekből, tanárokból, orvosokból, ügyvédekből, lelkipásztorokból stb. rekrutálódnak. Szolgálatukat valamennyien díjtalanul végzik.

Érdekes, hogy a népfőiskola mozgalmát a református egyház kezdte, az evangélikusok folytatták és a római katolikusok hasznosítják a legjobban. Raffay evangélikus püspök két segédlelkészi kongruát is állított be a népfőiskola szolgálatába. Veszprém után Hódmezővásárhelyen, Alsónyéken (KIE), Orosházán, Gyenesdiáson van népfőiskolájuk, a római egyháznak Érden, Zircen, Csiksomlyón stb. Ma már egy hét protestáns és hét római katolikus tagból álló népfőiskolás tanács áll a mozgalom élén és képviseli azt az állammal szemben is. A mozgalmat Egyetemes Konventünk is támogatja, amennyiben eddig 1200 pengő segélyt adott a veszprémi népfőiskolának.

(Folyt. köv.)

HIREK

Essex püspöke és papjai a Szovjett mellett. A Szovjet TI. jelentése szerint Essex grófság egyik püspöke és 14 lelkésze a következő levelet intézte Majszi londoni szovjet nagykövethoz: Tekintettel arra, hogy ezelőtt nézeteltérések voltak közöttünk, ma indítatva érezzük magunkat, hogy kifejezésre juttassuk rokonszen- vünket és csodálatunkat a vörös hadsereg dicső tettei iránt. Tudjuk, hogy mienk lesz a győzelem a fasizmus pógány erői ellen irányuló közös harcunkban és megigérjük a Szovjet-Uniónak, amely az emberi- ség kulturájáért harcol, hogy szóval és tettel segítségére leszünk. (MTI.)

A komáromi egyházmegye közgyűlése megállapította, hogy a cseh iskolai hatóságok többet követelnek a magyar gyer- mektől, mint amennyit a magyar tanügyi hatóság kíván. Emelni óhajtaná az elemi iskola színvonalát. A közgyűlés szükségesnek tartja a kisebbségi sorsban jól bevált lelkészi és tanítói baráti körök felállítását.

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad

3632-I. B. 1941. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli Refor- mátus Lelkészi Hivatalnak, valamint a Tantestület tagjainak.* Egy- házkerületünk Felszámolóbizottsága a »Református Jövő« c. családi néplapunk tekintetében 1941 augusztus hó 12-én tartott ülésének 5. sz. határozatában kimondotta, hogy a lapot a Tiszántuli Egy- házkerületnek ajánlja fel, hogyha pedig az esetleg nem fogadná el, a budapesti »Református Jövő«-vel való egyesülés gondolatát veti fel, amelynek gyakorlati keresztülvitelét az elnökségre bizza. A Tiszántuli Református Egyházkerület püspöke 4291. szept. 18-án kelt levelében a Tiszántuli Egyházkerület 19—1934. számú határo- zatára való hivatkozással az egyházkerület elnöksége nevében ki- jelenti, hogy a Református Jövöt nem fogadhatja el, mert »az egy- házkerület elnöksége a Debreceni Protestáns Lapot 1934. évi január 1-től kezdődőleg tulajdonába vette s az ma is tulajdonában van s ma szó sem lehet arról, hogy akár az elnökség, akár az egyház- kerület a meglévő lapja mellé másik lapot is átvegyen«. A felszá- molóbizottsági határozat értelmében ezért lapunknak a budapesti Református Jövővel való egyesülésére tettük meg a lépéseket, amelyet e lap Szerkesztőbizottsága ki is mondott és azt a bizottság elnökének, Farkas István tiszáninneri püspöknek 3376—1941. számú levelével tudomásunkra hozta. E levél az egyesülés feltételeit is közli:

»Mint a Református Jövő szerkesztőbizottságának ügyvezető elnökéhez, felterjesztette hozzám a lap szerkesztője a Királyhágó-

melléki Egyházkerületben megjelent Református Jövőnek az országos Református Jövőhöz való csatlakozásra vonatkozó feltételeket. Amikor őszinte örömmel adok kifejezést afelett, hogy az országos ügy újabb erősödést nyert és lapunk tovább folytathatja azt a szolgálatot, amelyet nagy eredményekkel végzett eddig a királyhágómelléki Református Jövő, a feltételekre vonatkozólag és a körülmények és lehetőségek mérlegelése után az alábbi elnöki határozatot közlöm:

1. A királyhágómelléki Református Jövő neve kerüljön bele a lap címébe, úgy, amint ezt az október 4-én megjelent s próbaképen az új klisével nyomott példányokon látható.

2. A beolvadó királyhágómelléki lap felelős szerkesztője tagja lesz az országos Református Jövő szerkesztőbizottságának.

3. Mivel a nagyváradai Református Jövő kéthetenként jelent meg, ezért az országos lap is kéthetenként küldendő az eddigi királyhágómelléki előfizetőknek, a régi, tehát 46 fillér előfizetési díj ellenében.

Vagyok atyafiságos köszöntéssel: Miskolc, 1941 október 7. Farkas s. k., püspök, a Református Jövő szerkesztőbizottságának elnöke.

Mindezek alapján közlöm Lelkésztársaimmal és Tanító testvéreimmel, hogy a Református Jövőt 1941 október hó elseje után a lap szeptember 21-én keltezett 19. számának példányszámában már Budapestről kapják kézhez, még pedig kéthetenként. Ez kétségtelenül fél megoldás, különösen, hogyha arra gondolunk, hogy a lap folytatásos dolgokat is közöl, de erről mi nem tehetünk, mert azt a feltételünket, hogy hetenként küldjük a lapot, a budapesti Református Jövő nem fogadta el. A lap előfizetési díja az 1941 október 1—1942. január 1-i időszakra 46 fillér, amely összeget a budapesti Református Jövővel kell már elszámolni. (Budapest XIV., Herminaut 51.) Akik már befizették 1942 január 1-ig az előfizetést, azok javára a hozzánk küldött összeget mi küldjük be a budapesti Református Jövő Kiadóhivatalának. Erről az összegről a budapesti lap nyugtát küld. 1942 január 1-től kezdődőleg már 6 pengő lesz az évi előfizetési díj.

Miután Orth Győző felelős szerkesztő az országos Református Jövőnek szerkesztőbizottsági tagja és munkatársa lesz, így egyházkerületünk gyülekezeteinek eseményeiről továbbra is neki számoljunk be, aki ezeket a híreket összegezve küldi Budapestre.

A nagyváradai Református Jövő hátralékairól a napokban küld ki hivatalom kimutatást és mellékel a kimutatáshoz befizetési lapot. Miután óriási összegekről van szó, kérem Lelkésztársaimat, vala-

mint Tanítótestvéreimet, hogy multa vonatkozó összes tartozásaikat rendezni igyekezzenek.

Abban a hitben, hogy az országos Református Jövő nagyobb hirszolgálatával, terjedelmével és tartalmával pótolni fogja a mi kis Református Jövönket, kérem egyházunk felelős vezetőit, hogy karolják fel az országos református sajtónak eme reprezentáns megnyilatkozását a Keresztyén Család, Téli Ujság és királyhágómelléki Református Jövőből alakult Református Jövöt.

Nagyvárad, 1941 október hó 8-án. Atyafiságos szeretettel:
Sulyok s. k., püspök.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok:

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Leánynevelő-intézet épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Lelkeszi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenésétől számított 15 napon belül fogadhatók.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
Előfizetési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.

N. T. REFORMÁTUS LELKESZI HIVATALNAK
Nagyvárad-Velence, Kertész utca 12.

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felölsszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

3.

(Folytatás.)

A helyzet döntésre érett.

Nagy Károly püspök felhívása döntés elé állította az elszakított Tiszántuli kerület-rész vezetőit: csatlakoznak-e Erdélyhez, vagy nem?!

A Tiszántuli egyházkerület 14 egyházmegyéje közül a román megszállás nyolc egyházmegyét érintett. A bihari, érmelléki, nagybányai és nagyszalontai egyházmegyék egyházközségeinek nagytöbbsége, a nagykárolyinak fele (17) került román megszállás alá, a békésbánáti egyházmegyéből 17, a máramarosugocsaiból 9 és ugyanennyi a szatmáriból is. E két utóbbi egyházmegye egyházközségei a nagybányai egyházmegyéhez csatlakoztak, a békésbánáti csonka egyházmegyének a nagytekintélyű költő-pap Szabolcska Mihály egyházkerületi tanácsbíró lett a vezetője, később a szalontai egyházmegye 3 egyházközségével kiegészített bánáti egyházmegyének esperese. A bihari egyházmegyét Sulyok István esperes, az érmellékit Végh József érmihályfalvai lelkipásztor-esperes, a nagybányait Széll György avasujvárosi lelkipásztor-esperes, a nagyszalontait pedig Böszörményi Lajos nagyszalontai lelkipásztor-esperes igazgatták. A nagykárolyi egyházmegyének, mint legidősebb tanácsbíró Havas Gyula börvelyi lelkész lett a vezetője, majd törvényesen megválasztott esperese. Az egyházmegyei gondnokok közül Domahidy Elemér volt főispán, nagykárolyi, Csaba Adorján volt főispán, nagybányai és Babos János dr. székelyhidi ügyvéd, nagykárolyi egyházgondnokok maradtak meg a megszállt területeken. Miután az egyházmegyei közgyűlések összehívására a hatósági gyűléstiltalom miatt gondolni sem lehetett, az egyes egyházmegyék esperesei Nagy Károly felhívását csak az egyházmegye szűkebb vezetőségével (ezt »intézőbizottságnak« neveztek), legjobb esetben is tanácsbírói karával, vagy tekintélyesebb lelkészeivel beszélhették meg.

E megbeszélések eredménye az lett, hogy Széll György esperes igenlő választ adott Nagy Károly levelére s miután állásfoglalását az 1920. augusztus 31-én tartott egyházmegyei közgyűlés egyhangulag jóváhagyta, a nagybányai (a máramarosugocsi és szatmári csonka egyházmegyékkel bővült) egyházmegye az erdélyi egyházkerület joghatósága alá került s e tényt a román vallás- és közoktatásügyi minisztérium államtitkársága is jóváhagyólag tudomásul vette.

Igenlő volt a válasza Böszörményi Lajos szalontai esperesnek is s ezt szentesítette az egyházmegye intézőbizottsága 1920. június 28-án tartott gyűlése is 23. szám alatt.

Az Erdélyhez való csatlakozás mellett döntött Szabolcska Mihály is.

Sulyok István, Végh József és Havas Gyula a bihari, érmelléki és nagykárolyi egyház megyék tanácsbíráival, illetve vezetőivel való megbeszélés alapján arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az erdélyi püspöknek a főhatósági jogoknak még ideiglenes gyakorlására sem tehetnek előterjesztést.

A döntés megtörtént, de nem volt köszönet benne: az elszakított terület reformátussága, vagy jobban mondva az ittélő reformátusok törvényes képviselői két táborra szakadtak. Az Erdéllyel való egyesülés híveinek Széll György lett a vezetője, az egyesülni nem akarók Sulyok Istvánt tekintették vezetőjüknek.

Megszületik az önálló kerület gondolata.

Erdéllyel nem egyesülhetünk, de mit csináljunk? Erre a kérdésre a felelet először a nagyváradi állomás étkezőtermében hangzott el. Az étterem tömve van mulatozó román tisztekkel, vámhivatalnokokkal, kétes existenciákkal, csempészekkel és az új rezsim tisztviselőivel. A terem egyik csendesebb sarkában megvetéssel és keserőséggel figyeli a dorbézolókat két diszkrét úr. Domahidy Elemér, volt debreceni főispán, a nagykárolyi egyházmegye gondnoka levélben értesítette Sulyok István bihari esperest, hogy este Nagyváradon utazik keresztül s kéri őt, jöjjön ki néhány percre a vasuti étterembe. Megbeszélésük tárgya az elszakított területek reformátusságának sorsa és az itteni magyarságnak jövője. A jelenlegi állapot, még ha oly rövid ideig is fog tartani, tarthatatlan. Tennünk kell valamit. Pillanatnyilag talán előnyösnek látszik az Erdéllyel való egyesülésünk, úgy hallom, a kormány már felvette az érintkezést Nagy Károly püspök úrral, sőt az erdélyi lelkészeknek már államsegélyt is folyósítanak, nálunk pedig a határ mellett egymást érik az atrocitások... Nem! — csattan fel az esperes

hangja — a geográfiai határokról egy pillanatig sem mondhatunk le. Egy test vagyunk, de más a szervezetünk. Most talán előnyös a csatlakozás, de mi lesz később? Nem túl nagy már így is az Erdélyi kerület? Lesz-e ideje a mi árva gyülekezeteink számára? Nem, Erdélyhez nem csatlakozhatunk! De mit tegyünk? Domahidy Elemér: »Alakítsuk meg az önálló Csonka-Tiszántuli Egyházkerületet.«

A nagykarolyi gondnok vonata rég tovatűnt, mikor a bihari esperes még mindig gondolataival küzd. Önálló kerületet alakítani? De minek az alapján? Hol a zsinat, mely új kerületeket állíthat fel? S mit szól a dologhoz törvényes főhatósága? Az egyházmegyéjében szigorú rendet s fegyelmet tartó Sulyok István a Törvény és a Hatóság tekintélyét a legszigorubban megkövetelte, mert maga is mindkettőt mindenkor tiszteletben tartotta. Törvényes előjárójához írott levelét külön futár csempészi át a határon. Bizalmasan feltárja a helyzetet Balthazar püspök előtt. A gondolatot a Tiszántuli kerület püspöke helyesléssel fogadja. Szeptemberre végre a Törvény is intézkedik. A zsinat 1920—134. III. számú határozata »helyesnek találja azt a már eddig is gyakorlatba vett eljárást, mely szerint az elszakított területek felsőbb egyházhatósági igazgatása az egyházi hivatalviselőknek az elszakított területen élő törvényes helyettesei által történjék s ehez képest továbbra is fenntartani kívánja azt a rendet, hogy az egyházkerületeiktől elszakított egyházmegyékben az ott élő egyházkerületi főjegyző, a hivatali korra nézve legidősebb esperes és a hivatali korra nézve legidősebb egyházmegyei gondnok az egyházkerületi elnökségnek jog- és hatáskörét gyakorolja.« A Törvény és Hatóság jóváhagyása a gondolatból tervet érlelt s a terv megvalósítását Sulyok István most már nem halogatja. De csak a kálvini egyházalkotmány szellemében és csak törvényesen!

Megalakul a (Csonka) Tiszántuli Kerület.

A bihari egyházmegye közgyűlése szeptember 8-án tartott gyűlése, mely az egyházfőhatósági jognak az erdélyi püspökre való átnemruházását helyesléssel veszi tudomásul, felkéri elnökségét, hogy a leszakított egyházmegyék vezetőségét egy Nagyváradon tartandó gyűlésre hívja össze.

Ez az értekezlet, melyen való részvételt a nagybányai esperes, egyházmegyeje augusztus 31-iki határozatára hivatkozva, már eleve elhárított magától, Szabolcska Mihály pedig táviratilag mentette ki magát, kimondotta, hogy a szeptember végi zsinat határozatának végrehajtása végett »a Romániához csatolt területen hivatali korra

legidősebb esperes és egyházmegyei gondnok a tiszántuli egyházkerületnek itt lakó tagjait gyűlésre hívják össze, hogy az adminisztráció az egész vonalon fölvéteessék.

E határozat alapján Sulyok István és Domahidy Elemér, mint a hivatalukra nézve legidősebb esperes, illetve gondnok a tiszántuli egyházkerületnek az élszakított területen élő tagjait 1920 december 14-ére Nagyváradra gyűlésre hívják össze. A nagybányai esperes a meghívást a leghatározottabban visszautasítja:

»...igy én egyszerűen nem tehetek eleget a Nagytiszteletű ur azon felhívásának, hogy a tiszántuli egyházkerulettől elzárt egyházmegyék, egyházmegyei részek területi egyesítése tárgyában, december hó 14-re Nagyváradra a zsinat idevonatkozó határozatát végrehajtó gyűlésen megjelenjek, vagy arra az egyházmegye képviselőit elküldjem... Nagyon sajnálom hogy ott vagyunk, miszerint az egyházkerületiek kétfelé szakadnánk. De köztudomásu, hogy nagyobb erőt adhat nekünk az erdélyi egyházkerület, mint egy alakulással küzdő közület...«
769—1920. nov. 25.

Soltész Elemér nagybányai lelkész, az Erdélyhez való csatlakozás másik vezéregyénisége, ki a gyűlésre, mint a Tiszántuli kerület aljegyzője kap meghívást, 135—1920 nov. 24-én kelt levelében igéri ugyan megjelenését, »elhárithatatlan akadály esetét kivéve«, de már előre kér »szives bocsánatot arra az esetre, ha valami ezidőszerint nem látott ok miatt a gyűlésen megjeleneni nem állana módjában«.

Rajtuk kívül nem jelent meg a gyűlésen Csaba Adorján nagybányai gondnok és Szabolcska Mihály egyházkerületi tanácsbíró és Néma Gusztáv sem, de a közgyűlés mindnyájuk távolmaradását indokoltnak fogadta el. E közgyűlés különben igen lelkes hangulatban folyt le és egyhangu lelkesedéssel mondta ki az önálló kerület megalakulását. A megalakulást kimondó határozatot alább egész terjedelmében leközzöljük.

(Folytatom.)

Orth Imre.

Magyar református templomok címmel a templomainkat és egyéb műtörténeti emlékeinket ismertető kétkötetes munka készül. Művészi kivitelű képekben bemutatja templomainkat és egyéb történeti becsü műemlékeinket, a nagyterjedelmű mű, amelyet dr Kovást J. István teol. professzor főszerkesztésével egyháztörténészeink és kiváló szakíróink írnak.

Dr Révész Imre Széchenyi Istvánról.

Széchenyi István gróf születésének másfélévszázados évfordulója alkalmával a debreceni Nagytemplomban D. dr. Révész Imre püspök előadást tartott.

— A ma másfél százada született Széchenyi István. — mondta többek között — legmélyebb indokolással épp azért érdemli meg a »legnagyobb magyar« nevet, mert egyénisége mélyén prófétai és apostoli vonások rejtőzködtek. Isten csodálatos és felejtethetlen módon engedte kiábrázolódni az ő életében, gondolataiban, tetteiben és művében alapigénket: »Mindeneknek minden lettem...« Ezért fog el bennünket valóságos templomi áhitat, ha időtlenül fenséges és mindnyájunk szívéhez mégis oly közel álló alakjával foglalkozunk.

Megértő volt, Nemzetünknek halálos zsibbadásából felemelkedése, sőt igazában: öntudatos és egységes nemzetté válása is ott kezdődött, hogy akadt egy fényben és gazdagságban élő főúr, aki megértette a nyomorult jobbágyi sorsot; egy nagyműveltségű világfi, aki bele tudott helyezkedni a műveletlen és elhagyatott magyar milliók lelkébe.

Ez a megértő ember minden lélegzetével és szivdobbanásával használni és segíteni, szolgálni és menteni akart. Élete és működése semmi vonatkozásban sem hazudtolta meg fenséges szavait: »Csak ugy hosszabbítsd meg éltemet, óh mennyei Atyám, így imádkozám és imádkozom minden nap, ha a közre nézve hasznos lehetek,« »Életem embertársaim, hazám és honfitársaim javára áldozom fel.«

És tudta, hogy legnagyobb maga megáldozásával is csak néme-lyeket tarthat meg. Még debreceni huszárcapitány korában megírja: »A legnagyobb vonzódást érzem e durva néphez, melyet voltaké- p hön szeretek... életemmel, véremmel szeretnék segíteni rajta és osztoznom vele együtt szenvedve sorsában. De sokszor elriaszt és felindít vad igazságtalansága, gögje és önhittsége.« Tudta, hogy életében hálátlanság, félreértés, guny, gyűlölet lesz osztályrésze a többség részéről, akik nem engedik magukat megmenteni — és mégis vállalta, amire küldetett, az örületig fokozott önmarcangolás ingoványába gázolással is, ahonnan ő, a pedig olyan mélyen hívő keresztyén ember, összeroppant idegeivel utoljára sem tudott me- nekülni.

Születése másfélszázados fordulója napján bizonyosságot teszünk arról, hogy Széchenyi prófétai és apostoli isten-ember volt, aki mindeneknek minden lett, hogy minden módon megtartsa néme-

lyeket. Ebből az önáldozatból született meg az új Magyarország. Vezéreszméi többszáz év múltán is élő vizeként, üdítő és éltető áradatként zuhogtak végig az útkereső magyar lelken. A Krisztus akarata szerint megfogalmazott, tehát keresztyéni magyar élet-program utja ma is nyilegyenes, mert ma is a Széchenyié úgy ahogyan ő egy százada megfogalmazta: »az emberiségnek egy nemzetet megtartani« testvéries megértés, mentő segítség és önmegtagadó áldozat által.

(Tiszántúl)

Országos református ifjusági vezetői értekezlet Mátraházán.

(1941 szeptember 8—11.)

(Folytatás.)

Iratterjesztés és sajtó.

Erről az igen fontos kérdéstről Sipos Géza lelkész az erdélyi IKE »Ifju Erdély« Iratterjesztésének a vezetője referált. Ismertette az Ifju Erdély iratterjesztésének keletkezését. Teljesen önerejéből fejlődött ki, anélkül, hogy a hivatalos egyházkerülettől a legkisebb támogatást is kapta volna, ma pedig már ott tart, hogy egy lelkész minden erejét és idejét lefoglalja, aki egy hivatalnoknő segítségével végzi munkáját. Ezután rátért a Királyhágómelléki Egyházkerület iratterjesztésére, amely úgy a kiadványok megjelentetésének elevevességében, mint pedig szervezetében példa lehet az anyaország református egyházkerületei előtt. A SOLI DEO GLORIA Diákszövetség, K. I. E. is próbálkozik most iratterjesztéssel, de ezt inkább csak mellékesen üzik.

Rátérve a tennivalókra sürgette az iratterjesztésnek a legfelsőbb egyházi hatóságok által történendő rendezését, az egyes iratterjesztések között olyan kapcsolat megteremtését, mint amilyen az Ifju Erdély és a Királyhágómelléki Egyházkerület iratterjesztése között fennállott. Ifjusági kolportöröket kell beállítani, jó könyvekre a közfigyelmet felhívni, minden gyülekezetben megszervezni az iratterjesztési bizományt stb.

Az ifjusági sajtó ismertetése során áttekintő képet adott az ifjusági mozgalmak sajtójáról. Az »Ifju Erdély« 20 éve szolgálja az erdélyi IKE munkáját. (Példányszáma 600.) A nagyváradi »Református Jövő« gyülekezeti néplap külön Ifjuság rovatot tartott fenn. Legnagyobb példányszáma 9000 volt, ma (a második bécsi döntés után) 4500. A »Református Ifjuság«, az erdélyi IKE földmives, ipa-

ros, munkás ifjúságának lapja volt, ma a RKIE országos lapja. 1939-ben 3000, ma 10.000 példányban jelenik meg. Az »Ébresztő« RKIE vezető lap, ma már csak negyedévenként jelenik meg. A Soli Deo Glória lapja a »Diákmozgalom«, példányszáma 1000. Inkább csak vezérfonalat közöl. A felekezeti KIE lapja a »Magyar Ifjúság«, példányszáma ma 5000. A Pápai Kollegium ifjúságának lapja 6—890, a Sárospatakiaké kb. 1000 példányban jelenik meg, ezek azonban nem egyetemes jellegű lapok. Egyetemes jellegű még a felekezeti főiskolák lapja a »Pro Christo«, kb. 1000 példánnyal. Meg kell említeni még a »Mi utunk« c. diáklapot, mely a középiskolásokra nézve kötelező lap. Ma huszezer példányban kerül a református diákság kezébe. Ennél a lapnál az a különös, hogy nem áll mögötte ifjúsági mozgalom. Meg lehet említeni még a délvidékiek »Magvető« c. lapját, amelynek példányszáma eléri a 9000-et, ez azonban nem kimondottan ifjúsági lap.

Teendők: Számbavétel és munkamegosztás. Anyagbeszerzés, szerkesztők találkozásának, propagandának és az egyház felsőbb hatóságaival való viszony rendezése.

Hozzászólás során jelenlevők egyhangú lelkesedéssel kimondták azt az elvi határozatot, hogy a különböző, hatáskörükbe eső lapokat megszüntetik és egyetlen, egyetemes, minden református ifjúsági munkát felölelő ifjúsági lapba tömörítik az erőket.

A leventemozgalomról.

Tamás Ferenc konventi missziói lelkész referált. A leventemozgalom nem a református egyház ifjúsági munkája, de mint egyetemes magyar nemzeti ifjúsági munka annál is inkább érinti egyházunkat, mivel református ifjúságunkra kivétel nélkül kötelező. És ebben a mozgalomban olyan lehetőségek nyílnak az egyház számára az ifjúság széles rétegeinek elérésére, amelyeket nem szabad kihasználatlanul hagyni. Hiszen a leventekötelezettségről szóló törvény világosan hangsúlyozza, hogy a *leventeképzés alapja a vallás-erkölcsi nevelés.*

A leventeképzésről szóló új törvényen alapuló leventemunkán három tényező hatását lehet megfigyelni: 1. A katonaelet, 2. a cserkész mozgalom és 3. az evangéliumi ifjúsági mozgalmak hatását. A kiképzés testben és lélekben való kiképzés. A testben való kiképzés alatt nemcsak a katonai kiképzést, hanem a testnevelést is kell érteni. A lélekben való kiképzés kapcsolatban van a vallással, iskolával és a vallásos családdal.

Kor és testi fejlettség alapján a leventéket három csoportra osztja a törvény.

I. csoport 12—14 évig: Levente apródok.

II. csoport 15—17 évig: Ifju leventék.

III. csoport 17—23 évig: Levente legények.

A leventekiképzésben való részvétel minden magyar ifjura nézve kötelező. A hittanhallgatók kérhetik leventeoktatókká való kiképzésüket. A legutolsó leventeoktató tanfolyamokon az országban 23 lelkész nyert kiképzést, ezek közül 5 református. Vezetési nyelve a magyar, az oktatás azonban az ifjak anyanyelvén történik.

Leventék a vallásfelekezetek főhatóságai által elismert ifjúsági mozgalmakon, valamint a cserkészeten kívül más egyesületek tagjai nem lehetnek, tehát azok jelvényeit sem viselhetik. A KIE. és a KALOT (Katholikus legényegyletek) külön rendeletben biztosította, hogy a leventék az ő egyesületük tagjai is lehessenek.

Az. 1. korcsoportban hazafias és valláserkölcsi nevelés folyik. Módszer: Sok játék, mese, kevés alaki kiképzés.

A 2. csoport feladata a jellemnevelés. Módszere: Testnevelés és sport.

A 3. korcsoportban teljes katonai előképzés és nemzetnevelés folyik.

A jó kedvet a munkához, valamint az előhaladást próbákkal és jutalmazással segítik elő.

A kiképzést istentisztelettel kell kezdeni. Az istentiszteleten különben is kötelező a részvétel. Minden tavasszal a leventekiképzés törvényben biztosított heti ideje (négy óra) alatt csendes napokat lehet tartani a leventék számára.

A leventevezetőknek szellemileg, testileg és erkölcsileg kifogástalan férfiakként kell lenniök. Érdekes pl. a 25. szakasz 8. pontja, amely lehetővé teszi, hogy a káromkodó és csunyaszájú kiképző ellen a leventék panasszal élhessenek. A lelkipásztorok mindenütt tagjai a leventebizottságoknak. A fegyelmezés fokozatai: 1. Egyszeri megintés. 2. Nyilvános szóbeli megintés. 3. Írásbeli megintés vagy 8 órától 20 óráig terjedhető fogság. A leventék számára minden községnek kötelessége otthonról, gyakorlótérről gondoskodni és költségvetésébe a leventemunka szükségleteit felvenni.

Kétségtelen, hogy az egyház rendelkezésére álló hatalmas tömeg súlyos feladatot jelent. (Előadó egyszer Debrecenben 4000 leventeifjunak tartott valláserkölcsi órát.) De a lehetőséget semmiképpen sem szabad kihasználatlanul hagyni.

A hozzászólás során jelenlevők sürgették, hogy az Egyetemes Konvent hasson oda, hogy a legfőbb leventetanácsban a református

ifjúsági mozgalmak egy képviselője is helyet kapjon. A nagyszerűen szerkesztett leveletujság, a „*Szebb jövőt*” szerkesztőbizottságába válasszanak be egy református ifjúsági szerkesztőt is. Szükség volna vezérfonalak szerkesztésére, amelyeket levele csendesnapokon, levele istentiszteletek alkalmával használhatnának a lelkipásztorok. Jó volna levele-lelkésziséget is szervezni.

A református ifjúsági mozgalmak egységének megteremtéséről.

Dr Soós Géza a Soli Deo Gloria Diákszövetség elnöke tartott bevezető előadást. Bevezetésként felolvasta Galata 6:2 (Egymás terhét hordozzátok, majd vázolta, hogy milyen szomorú következményekkel jár az, hogy a református ifjúságnak nincs meg az egysége. A tennivalókat hat pontban foglalta össze:

1. Belső tisztázás. Ezt akkor érhetjük el, hogyha az egyes mozgalmak vezetői minél sűrűbben találkoznak egymással. Ezért javasolja, hogy legalább negyedévenként üljön össze az országos értekezlet.

2. Következetes végrehajtás. Értekezlet kimondja, hogy legközelebb január hó 5., 6., 7-én ül össze.

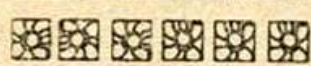
3. Felfektetni a belső és külső szükségleteket.

4. Közös munkaprogram kidolgozása.

5. Egységes sajtó.

6. A református ifjúsági munkák egységes irányítása céljából központi székház felépítése.

(Folyt. köv.)

HIREK

Az egyetemes konvent határozata szerint a katonai szolgálatra behívott lelkipásztorok helyetteseik költségeiről gondoskodni tartoznak.

A debreceni nagyerdei egyházkörzet különböző klinikákon és kórtermekben hetenkint 60 alkalommal tart istentiszteletet, illetőleg bibliaórát.

A gömöri egyházmegye közgyűlése elhatározta, hogy az összes tiszteletdíjakat a kebelbeli házon kívül tanuló lelkészárvak felsegítésére fordítja.

Német-Svájcban az egyik társadalmi szervezet 1939 szeptember óta 21.000 bibliát, 18.000 könyvet, 10.000 levélpapírt osztott szét a katonák között.

A Jehova Isten tanui szektába tartozó Boruzs Sándor hajdusoboszlói napszámost, a debreceni törvényszék 10 hónapi fogházra ítélte, mert vallásos meggyőződésére hivatkozva, légtalmi kötelezettségének nem tett eleget. A tárgyaláson a szekta tagjai, kb. 20-an fennállva fogadták a vádlottként elővezetett Boruzst.

Kétezer lelkesz az Egyesült Államokból nyilatkozatot irt alá, amelyben határozottan állást foglalnak a háborus szellem ellen. Megtagadják a háboru propagálását, szentesítését, a csapatok megáldását.

Norvégiában az összes harangokat be kell szolgáltatni hadi célokra, még akkor is, ha történelmi értékűek.

Egy kínai ujság beszámol arról a mély hatásról, amelyet az utolsó időben a keresztyénség részéről észlelnek. A háboru négy éve alatt a keresztyének annyit tettek Kínáért, hogy felhívták magukra a kínaiak figyelmét. Az irodalom terén is erősen észlelhető a keresztyénség hatása, több elsőrangú kínai író van már, aki keresztyén. Tao-Yu, akit a legjobb drámairónak tartanak. »A nap felkelése« című darabjában a biblia számos részét beiktatja. — Pa-Chin, akit igen jó regényírónak tartanak, utolsó könyvében »Husvét« címen ír novellát. Az egész kínai irodalmat átíttatták keresztyén kifejezésekkel, mint pl. a »Három egyben«, »Elvesztet bárány«, »Keserű pohár«. Shanghai legjobban olvasott folyóiratának az irodalmi rovatát is keresztyén vezeti.

Baudrillart, a párizsi római katolikus intézet igazgatója kijelentést tett, amely szerint helyesli Németország hadjáratát a Szovjettel szemben és ebben a harcban új kereszteshadjáratot lát, amely Európát megtisztítja a keresztyénséget az emberiség legveszedelmesebb ellenségétől.

Amerikában felvetették a kérdést, hogy az egyházi iskolákat nem kellene-e államosítani? Egyik szabad egyház lapja válaszában az egyházi iskolák feltétlen fenntartása mellett foglal állást. Szerinte egyedül az egyházi iskolák biztosítják, hogy a nevelés és vallás közötti kapcsolat ne szakadjon meg.

A japán keresztyén egyház most nyáron tartotta szervezkedő gyűlését Tokióban. Legújabbban ugyanis minden egyház köteles a hitvallását és szervezetét bemutatni az államnak és csak engedéllyel működhet. Huszonnégy alakulat vett részt ezen a gyűlésen, vagyis az őskeresztyén, nem-katolikus szervezetek az anglikánt kivéve. Hitük és életük zsinórmértékül a bibliát fogadták el az Apostoli Hitvallás szellemében.

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad

3878—1941-III. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli nagytiszteletű Lelkészi Hivatalnak.* Ebben az évben már néhány alkalommal felhívtam a nt. Lelkészi Hivatalokat arra, hogy az év elején 147—1941-III. szám alatt kiküldött »Előirási lap«-ban feltüntetett tartozási összegeket küldjék be.

Most ismételten sajnálattal kell megállapítanom, hogy sem a lelkésztársaimat terhelő nyugdíjintézeti tagdíjhátralékot, belépési járulékot, továbbá különböző iratterjesztési, vallástani kézikönyv, ABC, kis- és nagybetűs zsoltár, sem a »Református Jövő« előfizetési díjhátralékát még mindig nem szolgáltatták be.

Egyházközségeink hátralékként nyilvántartott nyugdíjintézeti fenntartói járulékot, Hivatalos lap előfizetési díját, közigazgatási nyomtatványok árát, közigazgatási járulékot, kulturtaxát, tanulmányi segílyt a f. évi előirással együtt ugyancsak nem egyenlítették ki.

Ismételten és nyomatékosan felhívom egyrészt a lelkészi kar tagjait, másrészt pedig az egyházközségek presbiteriumait, hogy e tartozásokat a legrövidebb idő alatt egyenlítsék ki, mert ellenkező esetben azoknak behajtása iránt ez év november hó 15-ike után intézkednem kell.

Külön fel kell hívnom a Nyugdíjintézetnél kölcsönkép adós lelkésztársaim és egyházközségek figyelmét arra, hogy adósságaitkat ugyancsak haladéktalanul rendezzék, mert a késedelemmel hátráltatni fogják a végleges elszámolást és kiteszik magukat egy peres eljárás következményeinek. Ettől akarom lelkésztársaimat és az érdekelt egyházközségeket megkímélni.

Nagyvárad, 1941 október 17. Atyafiságos szeretettel: *Sutyok István* s. k., püspök.

3577—1941-II. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli elemi iskolai hatóságnak.* A vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz számos panasz érkezett, hogy a főhatóságom alatt álló iskolafenntartó egyházközségek az általuk fenntartott iskolánál működő tanerők részére nem szolgáltatják ki a helyi javadalmat. A nem állami tanítóknak törvényben biztosított joguk van ahhoz, hogy illetményeiket csorbitatlanul és időben kézhez kapják. Szociális szempontból is kívánatos, hogy a román megszállás 22 éve alatt oly sokat nélkülözött és anyagilag teljesen leromlott tanítók illetményeikhez pontosan hozzájussanak. Ezért utasította a miniszterium

az illetékes közigazgatási bizottságokat, hogy ezeknek a tanítóknak teljes illetményét az 1907. évi XXVII. t.-c. értelmében biztosítsa. A miniszteriumot ezen szociális törekvésében teljes mértékben támogatni kívánom s magam részéről azokat, akiknek hibájából a tanítók illetményeiket meg nem kapják, anyagi és fegyelmi felelőség alá fogom vonni. Nagyvárad, 1941 október 9. Atyafiságos szeretettel: *Sulyok István* s. k., püspök.

Pályázat. Avassujváros református egyháza pályázatot hirdet III. tanítói állásra. Fizetés: lakbér, évi 140 pengő, többi állami fizetéskiegészítés — jóváhagyással. Kötelesség: kijelölt osztályok tanítása, belmissziói tevékenység. Pályázati határidő 21 nap. Ref. Lelkészi Hivatal, Avassujváros, Szatmár megye.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok:

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Leánynevelő-intézet épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Lelkészi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenésétől számított 15 napon belül fogadtnak el.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
Előfizetési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felelősszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

4. (Folytatás.)

Az 1920. december 14-iki első kerületi közgyűlés.

Kéziratban meglevő jegyzőkönyve szerint Sulyok István püspökhelyettes esperes és Domahidy Elemér egyházkerületi főgondnok helyettes elnöklete alatt a következők vettek még részt rajta: Lukács Ödön volt alpolgármester, az újonnan választott bihari egyházmegyei gondnok, Végh József esperes, Dr. Babós János gondnok, Havas Gyula és Böszörményi Lajos esperesek, Dr. Szegedy Lajos kir. táblabíró, Takács Zsigmond gálospetri lelkész, Várady Miklós székelyhidi ügyvéd, Papp József gencsi lelkipásztor, Falussy Árpád dr. érendrédi földbirtokos, Bottyán Pál belényesi, Kassay Béla tenkei lelkészek, Tatar Balázs nagyszalontai gimn. ig. az egyházmegyék képviselőjében, továbbá Dr. Thury Kálmán egyházkerületi ideiglenes ügyész és Nagy Vilmos a nagyváradai tanítónőképző intézet képviselőjében, ugysis mint az előterjesztendő ügyek előadója s a gyűlés megbízott jegyzője.

Az egyházkerület megalakulását kimondó határozat Nagy Vilmos jegyző által hitelesített kivonat szerint így hangzik:

»Egyházkerületi közgyűlésünk tudomásul veszi a Romániához csatolt békésbánati, bihari, érmelléki, máramarosugocsi, nagybányai, nagyszalontai és szatmári egyházmegyék adminisztrációja tárgyában kelt zsinati határozatot és ennek alapján a hivatali korra nézve legidősebb esperes — Sulyok István, és egyházmegyei gondnok Domahidy Elemér — elnöklete alatt a fent felsorolt egyházmegyék területén lakó egyházkerületi közgyűlési alkotó tagokból álló egyházi főhatóságot megalakultnak nyilvánítja. Az érvényben levő Egyházi Törvényeink alapján létrejött megalakulást azzal a kérelemmel hozza Románia miniszterelnökségének, resort minisztereinek és a főhatóság

területén levő prefektusoknak és tanügyi hatóságoknak tudomására, hogy a jövőben a ref. egyházat, a főhatóság alá tartozó egyházmegyékbe bekebelezett egyházközségeket és a felügyeleté alá tartozó tanintézeteket érintő rendeleteiket sziveskedjenek Sulyok István püspök-helyettes (lakik Nagyváradon) útján közölni.

E határozatnak a miniszterelnökségnek, resort minisztereknek, prefektusokhoz és tanügyi hatóságokhoz leendő felterjesztésével az elnökség megbizatik.»

Az önálló egyházkerület neve »Tiszántuli református Egyházkerület.«

A nagybányai egyházmegye főhatósági ellátása tárgyában hozott határozatát hatályát veszítettnek jelenti ki a közgyűlés és egyben azt is hangsúlyozza, békésbánati egyházmegye ittmaradt egyházközségeit is a tiszántuli egyházkerület integráns részének tekinti. Határozott még a közgyűlés a román nyelvnek iskoláinkba való bevezetése tárgyában, az iskolaügyi felügyelet, tankönyvek és a középiskolák megtartásának ügyében, valamint a lelkészek államszegélyének és segélyezésének és szorgalmazása tekintetében.

(Folytatom.)

Orth Imre.

Országos református ifjusági vezetői értekezlet Mátraházán.

(1941 szeptember 8—11.)

(Folytatás.)

Ifjusági munkánk és a magyar élet nagy kérdései.

E cím alatt *Dr. Szabó Zoltán* sárospataki teológiai tanár (országgyűlési képviselő) tartott igen értékes előadást.

Az új Európa lényegét a gyökér keresésben és a gyökér találásban látja. A döntő ebben az, hogy mennyire bizonyult a megtalált gyökér a főgyökérnek. A népi gyökeret nekünk is erőteljesebben kell keresnünk és megtalálnunk, de ugyanakkor hangsúlyoznunk kell, hogy nem ez az egyetlen gyökér. A népi gyökerkeresést többek közt a telepítési mozgalmak kiszélesítésében, tehetségkutatásban, faluszolgálatban regös szolgálatban látja. Fontosnak tartja a nemzeti munkaszolgálatot. Ne legyen magyar fiú — mondotta az előadó — aki meg ne kóstolta volna a fizikai munkát.

A nemzetiségi kérdésben kijelentette, hogy mi ne úgy bánjunk a nemzetiségekkel, mint ahogy azok bántak mi velünk. A régi csere-diákság gondolatát ismét felelevenítendőnek tartja.

A magyar kultúra tekintetében számon kell tartani a magyar kulturértékeket. Legyünk a magyar nyelvnek, dalnak, magyar kulturértékeknek katonái.

Foglalkozás szempontjából fontosnak tartja, hogy az ifjuság minél hamarabb kerüljön élethivatásának igézete alá. Megemlítette, hogy az ő pataki bibliakörében egy esztendőben a különböző foglalkozási ágakat vonták az Ige mértéke alá.

Felekezeti szempontból elítéli a kisebbrendűségi érzéssel küzdő és meghunyászkodó reformátusokat. Kijelentette, hogy a római katolikusok is a gerinces reformátusokat becsülik.

Hozzászólás során egyik hozzászóló a családi életre való nevelést sürgette. (A VII. parancsolat megszegése miatt évenként 34 ezer gyermek hal meg Magyarországon!) Valaki nemzeti feladatnak mondotta, hogy minél több idegen nyelvet tanuljunk meg. A mai magyar irodalom értékeit el kell juttatni népünk széles rétegeihez. A »Magyar Élet« könyvkiadó vállalat most óriási akcióba kezd, hogy Kodolányit, Németh Lászlót minél több magyar hajlékban megszólaltassa. De lehet vándorkönyvtárakat is szervezni. — Dobos Károly konventi lelkész, ifjusági megbízott a római katolikus ifjusági munkával való kapcsolat keresés szükségességét hangsúlyozta. Meg kellene rendezni a Magyar seb konferenciáját.

A világ szellemi áramlatainak (korszellem) hatása a magyar református ifjuságra és ifjusági munkánk korszerűsége

cimen dr. Fonyad Dezső monori lelkész a »Magyar Ut« társ-szerkesztője tartott pompásan kidolgozott előadást.

Bevezetésként felolvasta reggeli csendes órájának textusát, mint utmutatást, II. Krónika 25: 1—9. verseit. Ezzel kapcsolatban reámutatott a korszerűség veszedelmére, amelyre, mint az igében szóbanforgó száz talentom ezüstre, érvényes az, hogy *„Az Úr néked annál sokkal többet adhat.”*

Minden koreszme az ifjuságban találja meg első képviselőit, mert a születő koreszme és az ifjuság lelkiisége között dinamikus összefüggés van. Ez az összefüggés annál mélyebb, minél inkább az »akarat«-ra apellál, mert az ifjuságnak az erő imponál.

A koreszmék a népek, fajok és az egyén gyökérvizsgálásához nyulnak. Az emberi lét és humánus végső kérdéseire tudnak feleletet. Matefizikai követeléssel lépnek fel és szinte vallássá akarnak lenni. A mai kor az első eset a világtörténelemben, hogy a politikumból religiózumot akarnak csinálni, még pedig annyira, hogy eschatológiájuk is van, amelyben a boldogság elérését erre a földre határolják.

Az ifjúságnak imponál a koreszmék merészsége. Akiknek nem imponál, az a bibliás ifjúság és a közömbösek tábora.

A koreszmékről a következő megállapításokat tette: 1. Valamennyi koreszme saecularis jellegű, vagyis Evangélium-ellenes. 2. Hiányt töltenek be. Ezért tudnak mint valláspótlék fellépni. 3. Sikerük titka, hogy a modern ember legszomorubb betegségére ígérnek gyógyulást: társtalanságra. Közösséget ígér és organizációt ad. 4. Keresztyénségünkben nem látnak dinamikus erőt. A keresztyénséget megölte a frázis. Formalizmus, a reformációtól való rettegés jellemzik. Ezért kell a mai világáramlatokban a magunk betegségét meglátni. Reánk is érvényes, hogy »azt sem tudjuk vagyone Szentlélek?« A kovász, ami reánk bizatott, megposhadt.

Ami ifjúsági munkánk korszerűségét illeti, ez egyike a legveszedelmesebb kísértéseknek. Korszerűség annyi, mint az örökké tartót elmulóvá tenni. Nekünk inkább Pállal »alkalmas és alkalmatlan« időben egyaránt keli hirdetnünk Krisztust. A mi munkánk lehet rettentően korszerű és rettentően korszerűtlen.

1. A református ifjúsági munka ne legyen korszerű a programjában. Mi nem esküdhethünk semmiféle földi koreszmére, mert örök programunk van nekünk.

2. Nem lehet korszerű abban, hogy átveszi a koreszmék eschatalógiáját, vagyis az ember eszmékkal való megváltoztatásának gondolatát. Egyetlen és teljes változást az emberben csak Isten vihet végbe.

3. A református ifjúsági munka nem lehet provinciája sem a koreszmének, mert ott a modell a homo naturalis.

4. Nem lehet korszerű a szervezés tekintetében, mert nem mi csináljuk a szervezeteket. Az ifjúsági munka is kicsi gyülekezet. Amit el akarunk érni: a közösséget, az Isten lelkének ténye. (A koreszmék szervezetei a tömegszuggerción épülnek (propaganda) és ha az nem használ, jön a terror. A mi alakulataink csak a hiten épülhetnek fel.)

Egy secularis világban tehát az evangéliumi ifjúsági munka a legkorszerűtlenebb. Mi nem tudunk ezer és ezer kérdésre kézzelfogható választ adni. *De van örök feleletünk.* És minél inkább belesüllyed az ember az anyagi és lelki existentiátlanságba, annál vágyódóbb lesz ez örök felelet után. (Ez a magyarázata annak, hogy a koreszmékből is mithológia lesz.) *Csak az örök felelet a jó, mert csak Isten programjánál nincs jobb program.*

Miben legyen akkor korszerű ifjúsági munkánk?

1. A bűn realitásának megmutatásában. Minden eszközzel mutass meg, hogy a bűn változtathatja hangját, alakját stb., de

a lénye ugyanaz marad. Megmarad az ember kísértőjének, hitetőjének, aki arra csábitja, hogy a maga erejét elégségesnek tartsa az üdvösség elérésére (Bábel).

2. Tegyen bizonyágot a világ és élet egyetlen főhatalmáról, Isten szuverénitására. Mondja ki világosan: Életünk gazdája Isten.

3. Nincs közösség az Isten szerinti szeretet nélkül. Mert lelki közösség az, ami után az ember vágyik. És ezt az egyházban találhatja csak meg. Szabó Dezső is csak halvány képet festett az egyház elesettségéről és mégis csak az egyházban lehet igazi közösség. *Mert közösség ott van, ahol azt nem vérre és testre építik.* Testvért ad a testvéreknek Krisztusban.

4. Viseljen megsemmisítő hadjáratot, de ne az ellenség, hanem Jézus Krisztus fegyvereivel. Vagyis tegyen bizonyágot. Az örök stratégia: Az ellenfelet a mi területünkre hívni és a Biblia fegyvereivel legyőzni.

Ami a módszer kérdését illeti, az mindig nagy kísértés, mert ami az egyik helyen épít, a másik helyen rombolhat. A lélek halátszatban az legyen irányadónk, hogy az Ur többet adhat, mint amennyit mi a módszerek száz talentum ezüstjével megvásároltunk. Módszerünk Jónás prófétáé. Hozzánk is szól: Menj el Ninivébe és hirdesd nekik, amit én parancsolok. Itt tehát az a lényeges, hogy azt hirdessük, amit Ő parancsol.

Gondolatok a hozzászólásokból: Egy ifju mondotta a lelkipásztorának: Legalább a mi kedvünkért legyenek a felnöttek keresztyén jellemek. Egyike a legnagyobb feladatoknak, hogy mikép tudom függetleníteni magamat magamtól. A református egyház egy zsufolt villamoshoz hasonlít. Megfizették az adót is, az áram is felette van, csak éppen az áramszedő hiányzik.

(Folyt. köv.)

HIREK

Egy genfi protestáns lapban szót emeltek az ellen, hogy a nők ujabban kalap nélkül járnak a templomba. Női részről nem maradt el a válasz, amely farizeizmusnak bélyegzi meg ezt a megbotránkozást.

Az erdélyi háromszékmegyei négy egyházmegye lelkészei sepsiszentgyörgyi ülésükön felterjesztést intéztek az egyetemes konventhez, hogy intézkedjék a kormány a magyar papság anyagi sérelmeinek orvoslása érdekében. Kérik a románok által kisajátított, jogtalanul elvett egyházi ingatlanok visszaadását is.

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad

3767—1941-III. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli nagytiszteletű Lelkészi Hivatalnak.* A Magyarországi Református Egyetemes Konvent Elnökségi Tanácsa f. évi október hó 7-ik napján tartott ülésén foglalkozott a bevett, valamint az elismert válásfelekezetek bármely foku önkormányzati testületének mint munkaadónak ama kötelezettségével, amely szerint munkavállalóikat az illetékes biztosító intézetnél a »Budapesti Közlöny« f. évi 188. és 208-ik számában megjelent 5960—1941. és 9590—1041. M. E. számú rendeletek értelmében bejelenteni kötelesek.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet vezetőségétől e tárgyban a következő felvilágosítást kaptam:

1. Mindazok a lelkészek, akik az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézet tagjai, *nem kötelesek* az OTI-ba, vagy a MABI-ba belépni.

2. Mindazok a segédlelkészek, akik még az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézetnek nem tagjai, *kötelesek* az OTI-ba belépni.

3. Mindazok a felekezeti tanárok vagy tanítók, akik a Felekezeti Tanárok és Tanítók Országos Nyugdíjintézetének tagjai, *nem kötelesek* az OTI-ba belépni.

4. Mindazok a tanárok, akik óraadóként működnek, *kötelesek* az OTI-ba belépni.

5. Mindazok a kántorok és kántortanítók, akik az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézet tagjai, *nem kötelesek* az OTI-ba belépni.

6. Mindazok az egyházi alkalmazottak, így a rendes havi fizetéses világi jellegű alkalmazottak, mint például pénztárnok, adóhivatali főnök vagy alkalmazott, iskolai titkár, harangozó, iskolaszolga stb. *kötelesek* az OTI-ba belépni.

Fennhivatolt miniszterelnöki rendelet a bejelentési kötelezettséget 1941. évi szeptember hó 20-ik napján írta elő.

Midőn mindezeket tájékoztatás végett közlöm, kérem az érdekelteket, hogy a rendeletben foglaltak szerint eljárni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1941 október 28. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k., püspök.

3682—1941-II. szám. KÖRRENDELET. Tudomásvétel és mihez-tartás végett közlöm az 57.634—1941. V. ü. o. sz. miniszteri rendeletet.

»A visszacsatolt keleti és erdélyi területen a román megszállás alatt már mindenütt a hét osztályos népiskola működött. A múlt tanévben legnagyobbbrészt megtörtént a 6 éves gyermekek beírása is. Ha a nyolcosztályos tanterv nem lépne életbe, akkor átmenetileg továbbképző népiskolákat is kellene szervezni.

A fentiekre való tekintettel az 55.000—1941. sz. rendelettemmel a nyolcosztályos népiskola számára kiadott tantervet és utmutatásokat már a folyó tanévben a visszacsatolt keleti és erdélyi területeken is alkalmazni kell.

Ott ahol a fenti tantervet nem lehet akadálytalanul bevezetni, az áttérést a folyó tanévben a tanterv és utmutatásoktól eltérően átmenetileg helyi tantervekkel kell megkönnyíteni.»

Ebben az értelemben változik meg 3144—1941. sz. körrendeletem (R. L. 230. old.) 3. pontja. Nagyvárad, 1941 október 16. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k., püspök.

3752—1941. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli elemi iskolai hatóságnak.* A VKM. 148.936—1941. sz. rendelete értelmében, ha a főhatóságom alá tartozó valamelyik iskolában jogilag megüresedett tanítói állásra a rendes pályázat mellett sem volna oklevél tanító(nő) pályázó, — megfelelő tanítóért a debreceni, budapestvidéki, szegedi vagy más főigazgatóhoz kell fordulni a püspöki hivatal útján, kérve, hogy állástalan tanító(nő)k kérvényeit bocsássa rendelkezésre. A rendelkezésre bocsátott pályázókat azonban legkésőbb 15 napon belül vagy meg kell választani, — vagy a pályázati kérelmet vissza kell küldeni az illetékes tankerületi kir. főigazgatónak. A tankerületi főigazgatókat a VKM. utasította, hogy ha ilyen irányú kérelem érkezik hozzájuk, azt soronkívül intézzék el. Nagyvárad, 1941 október 17. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k., püspök.

3328-I.B.—1941. KÖRRENDELET: *Valamennyi kebelbeli Református Lelkészi Hivatalnak.* Miheztartás végett közlöm az Egyetemes Konvent Énekeskönyvügyi bizottságának 1941. évi augusztus hó 5. napján tartott ülésének 4. számú határozatát: »Az énekeskönyvügyi bizottság úgy itéli, hogy a nyomdavállalat (A Tiszántúli Egyházkerület és Debrecen Szab. Kir. Város Könyvnyomdájáról van szó) és Bikszády János iratterjesztő közötti vita olyan természetű, amelyben a bizottság nem lehet bírósígy annak elintézése teljesen a nyomdavállalatra tartozik. Hogy a panasz tárgyává tett visszaélésnek vagy hasonló visszaéléseknek a főokát jóhiszemű lelkipásztorok által kiadott ajánló sorok képeznék, azt a bizottság legalább is tulzásnak tartja, azonban, hogy a nyomdavállalat a tekintetben a remélt orvoslást megkaphassa, a bizottság hozzájárul a nyomdavállalat kéréséhez és felhívja a püspök urakat olyan körlevél kiadására, amelyben a lelkipásztorok figyelmeztetendők arra, hogy iratterjesztők részére történő ajánló sorok kiadásánál visszaélések és a nyomdavállalatnak és közegyház károsodásának elkerülése céljából kellő óvatossággal járjanak el, nemreformátus iratterjesztők részére pedig ajánló sorok kiadásától tartózkodjanak.« — Nagyvárad, 1941 október hó 13-án. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István, püspök.

3858-I.-B.—1941. *Valamennyi kebelbeli Református Lelkészi Hivatalnak.* Miután több oldalról kérdés intéztetett hivatalomhoz az Árvaházi Képes Naptárak idej megjelentetésére vonatkozólag, szeretettel közlöm, hogy ebben az esztendőben a Lorántfy Zsuzsanna Jótékony Egyesület — miután egyházkerületünk felszámolás alatt van — sem egyházkerületünkkel közösen, sem pedig önállóan nem jelenteti meg a nagyvárad Árvaházi Képes Naptárt. Éppen ezért felhívom lelkésztársaim figyelmét az Országos Szeretetszövetség naptárára, amely a napokban már el is készül és amelynek tiszta jövődelme országos református szeretetintézmények fenntartását szolgálja. De azért is ezt a naptárt ajánlom lelkésztársaimnak, miután ígéret tétetett arra nézve, hogy ennek a naptárnak bevételeből arányos mértékben a nagyvárad Lorántfy Zsuzsanna Árvaház is részesülni fog. A naptár 8 ives, ára 40 fillér, terjesztői pedig naptáronként 6 fillér jutalékban részesülnek. Nagyvárad, 1941 október hó 16-án. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István, püspök.

3604—1941. sz. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli elemi iskolai hatóságnak.* Tudomásvétel és mihez tartás végett közlöm az alábbi 147.000—1941. sz. miniszteri rendeletet:

»Sok oldalról érkezett panasz hozzám arról, hogy a hitfelekezeti népiskolákban alkalmazott tanítók nem kapnak fizetésekiegészítő államsegélyt. Megállapítottam, hogy a legtöbb esetben olyan tanítókról van szó, akiknek alkalmazása nem az 55.500—1941. számú rendeletben előirt módontörtént és így természetes, hogy fizetésekiegészítő államsegélyt a szabálytalanul alkalmazott tanerők nem kapnak.

Ennek a tanítóságra és az iskolákra oly káros hatással lévő állapotnak a megszüntetése érdekében tisztelettel értesitem Méltóságodat az alábbiakról:

Mivel a törvény értelmében a hitfelekezeti tanítót választás útján kell alkalmazni, az 55.500—1941. számú rendeletem (közölve a Reformátusok Lapja folyó évi július 1. számában) II. részében körülirt választási eljárástól nem tekinthetek el. Tisztelettel nyomatékosan fel kell hívnom Méltóságod nagybecsü figyelmét arra, hogy a törvény értelmében a nem választással alkalmazott tanító nem tekinthető szabályszerűen alkalmazottnak, tehát részére fizetésekiegészítő államsegély nem folyósítható.

Természeteseu ugyanilyen elbírálás alá esik az a tanító is, akit Méltóságod áthelyezett egyik felekezeti népiskolától a másikhoz. Az áthelyezett tanító részére mindaddig nem folyósítható fizetésekiegészítő államsegély véglegesen, míg az odahelyezett tanítót az iskolafenntartó egyházközség iskolaszéke szabályszerűen meg nem választja, vagy előzetes engedélyemmel meg nem hívja

és ezt a választást a 25.800—1941. V. K. M. számú rendelet értelmében a tankerületi főigazgató jóvá nem hagyja.

Ez alól a törvényes rendelkezés alól semminemű kivételt nem tehetek, mert erre közjogi felhatalmazásom nincs.

2. A hitfelekezeti népiskolákban csak tanítói oklevéllel bíró tanító alkalmazható, akár ideiglenes, akár végleges minőségben. Az oklevelet szerzett állástalan tanítóság nagy számára való tekintettel ez alól kivétel szintén nem engedélyezhető.

3. Csak azt az államsegéllyel egybekötött állást lehet betölteni, amelyre az elmúlt tanévben már fizetéskiegészítő államsegélyt engedélyeztem és amely jogilag tényleg megüresedett. Megüresedettnek kell tekinteni az állást, ha a tanító, aki az állást eddig betöltötte, meghalt, nyugalomba vonult, állásáról lemondott.

Az ilyen állás is csak a tankerületi kir. főigazgató *előzetes* engedélyével tölthető be akkor, ha az 55.500—1941. számú rendeletem I. részében megállapított tanulólétszám az iskolában nincs meg. (25.800—1941. számú rendelet II. rész 6. pont. Megjelent Hivatalos Közlöny 1941. évi szeptember hó 15-ik számában.)

4. A választás jóváhagyó tudomásvételét a közigazgatási bizottság útján a tankerületi kir. főigazgatótól kell kérni. A folyamodványban jelteni kell: a) hány beiratkozott tanulója van az iskolának, b) hány tanító részesült eddig fizetéskiegészítő államsegélyben, c) ki volt a tanító elődje, d) mi az oka a jogi és tényleges üresedésnek. A folyamodványhoz csatolni kell: 1. az egyházi főhatóságtól jóváhagyott és az illetékes közigazgatási bizottság láttamozott »ideiglenes díjlevelet«, 2. a választási jegyzőkönyvet, 3. a tanító oklevelét, újabb keletű illetőségi és erkölcsi bizonyítványt, a tanító pályázati kérvényét, iskolaszéki bizonyítványt arról, hogy a tanító állását mikor foglalta el, továbbá az eskü letételéről szóló igazolványt, 4. a megválasztott tanítónak a 900—1941. M. E. számú rendeletben előirt és a vármegyei főispán által láttamozott személyi lapját, ha a tanító az említett rendelet hatálya alá esik, azaz ha előzőleg Románia területén volt alkalmazásban.

5. Ha az iskolafenntartó egyházközség iskoláját fejleszteni akarja és új tanítói állás szervezését határozza el, az új állásnak fizetéskiegészítő államsegély igénybevételével való betöltéséhez az alábbiak csatolásával kell a vármegyei közigazgatási bizottság és tankerületi kir. főigazgató útján tőlem engedélyt kérni: 1. Az egyházközségnek az egyházi főhatóság által jóváhagyott határozata arról, hogy az általa fenntartott iskolában új tanítói állást szervez. 2. Azoknak az állásoknak felsorolása, amelyeken fizetéskiegészítő államsegélyt már élvező tanító működik, az állás helyi javadalmának megjelölésével. 3. A beiratkozott tanulók száma és vallása

(feltüntetendő a múlt évi tanulólétszám is és ha a községben más iskola(ák) is működnek, ezeknek az iskoláknak elmúlt évi és idei tanulólétszáma az iskolák igazgatói által igazolandók). 4. Megajánlási határozat, amelyben fel kell tüntetni, hogy mennyi javadalmat fog szolgáltatni a megszervezni kívánt állásra alkalmazott tanítónak az egyházközség. A szóbanforgó határozatba fel kell venni azt is, hogy az egyházközség kötelezi magát a törvényben előirt természetbeni lakás, ennek hiányában a törvényszerinti lakáspénz, nyugdíjintézeti járulék stb. pontos kiszolgáltatására. Ha a megszervezni kívánt állás kántorsággal is egybe van kötve, a kántorságért járó javadalom részletes felsorolása. A határozatot az egyházi főhatóságnak jóvá kell hagynia. 5. Az iskolafenntartó egyházközség vagyoneleltára, legutóbb jóváhagyott egyházi és iskolai költségvetése és zárószámadata, továbbá a politikai község vagyoneleltára, legutóbbi költségvetése és zárószámadata. 6. Községi helyhatósági bizonyítvány, mely igazolja, hogy az egyházközség által bevallott vagyoni és adózási adatok hiánytalanok és hitelesek, továbbá tartalmazza az egyházközség hiveinek létszámát, a hivekre kivetett pótlékolható állami egyenes adóknak összesített kimutatását és azt, hogy az egyházközség hivei milyen arányban vesznek részt a politikai község terheinek viselésében.

Az ily módon megszervezett állás csak akkor tölthető be, ha az állás szervezését tudomásul vettem és az állásnak fizetékiegészítő államsegélyt élvező tanítóval való betöltéséhez *előzetes* engedélyt adtam.

A fentiekhez — csakugy, mint az egész ország területén — feltétlenül ragaszkodnom kell, mert ezek hiányában nem állapítható meg teljes biztonsággal, hogy a helyi javadalmat a tanító pontosan és hiánytalanul megkapja-e.

Előre van szerencsém tisztelettel megjegyezni azt, hogy a költségvetési törvényben csak korlátozott, meghatározott számú állásra van jogom államsegélyt engedélyezni és így új állások szervezését csakis a legindokoltabb esetekben vehetem tudomásul,

Tisztelettel felhívom Méltóságod nagybecsü figyelmét arra, hogy a törvényekben és rendeletekben előirt szabályoktól eltérő módon alkalmazott tanítók számára fizetékiegészítő államsegélyt *nem* folyósíthat a központi illetményhivatal és a tanító az 1907. XXVII. t. c. 1. §-a alapján közigazgatási uton jogosult törvényszerinti *összes* illetményét az egyházközségen közadók módjára behajtani.

Nagyvárad, 1941 október 22. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k., püspök.

3961—1941. II. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli lelkészi hivatalnak.* A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter ur f. évi október 16-án kelt, 133.311—1941. számú rendelete alapján mindazokban a községekben, ahol a szórvány magyar tankötelesek létszáma a 10-et el nem éri és a helybeli népiskolában nem magyar nyelvű, vagy vegyes rendszerű oktatás folyik, a szórvány magyar tanköteleseket a szomszédos magyar, vagy magyar többségű községekben magyar családhoz kell elhelyezni, hogy a szórvány magyar tankötelesek magyar szellemben való nevelése biztosítást nyerjen. Az állam a családoknál elhelyezett gyermekek ellátásáért havi 35 pengőt fizet.

Az előadottak alapján felkérem a cimben említetteket, írják össze névszerint és vallás szerint a foglalkozás megjelölésével mindazon megbízható magyar családokat, akik szórvány magyar tanköteles gyermekeket eltartásra vállalnak s ezen adatokat az ügy sürgősségére való tekintettel hivatalomnál mielőbb közöljék.

Nagyvárad, 1941 október 27. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István sk. püspök.

3746—1941. III. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli nagytiszteletű lelkészi hivatalnak.* Ezuton adom tudomására a nagytiszteletű lelkészi kar tagjainak, hogy az egyetemes konventi hivatal megküldötte az Országos Lelkészi Nyugdíjintézet Intézőbizottságának 1941. évi október hó 6-ik napján tartott ülésének 3-as számú jegyzőkönyvi kivonatát, amely szerint 1942. évi január hó 1-én hatálybalép az 1941. évi III. egyházi törvénycikk 9-ik §-a, ugyszintén az 1938. évi XI. egyházi t. c. 2. §-ának az a rendelkezése is, hogy a lelkipásztort életfogytig választják, de hetvenötödik életévének betöltésén túl szolgálatba nem maradhat, továbbá hatályba lép ugyanezen t. c. 13-ik §-ának rendelkezése is, amely azt rendeli, hogy »aki hetvenötödik életévét betöltötte, azt az ezen korhatár betöltését követő hónap elsejétől olyképen kell nyugdíjazni, mintha szolgálatképtelenségét az egyházi bíróság jogerős ítélettel megállapította volna.«

Intézőbizottság felkéri az erdélyi egyházkerület igazgató tanácsát és a Királyhágómelléki egyházkerület püspökét, hogy az idézett törvényes rendelkezéseknek 1942. január 1-től kezdő alkalmazásba vétele végett mindazoknak a lelkipásztoroknak és nyugdíjintézeti tagságra kötelezett vagy jogosított egyházi tisztviselőknek nevét, szolgálati minőségét és szolgálati helyét, végül születésének idejét 1941. október 31-ig jelentsék be, akik 75-ik életévüket már betöltötték, vagy azt 1941 december 31-ig betöltik.

Midőn e határozatot a lelkészi kar tagjaival közlöm, ugyanakkor értesitem, hogy mindazon lelkésztársakat, akik fenhivatolt kategóriába esnek, egyidejűleg illetékes helyen bejelentettem.

Nagyvárad, 1941 október 23. Atyafiságos szeretettel: Suiyok István s. k. püspök.

Pályázat. A szalacsi Református Egyház pályázatot hirdet lemondás folytán megüresedett III. sz. nőtanító-állásra 21 napi határidővel. Fizetés törvényes és természetbeni lakás. A kérvények a Ref. Lelkészi Hivatal, Szalacs, Biharvármegye címre küldendők.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok:

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Leánynevelő-intézet épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Lelkészi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenésétől számított 15 napon belül fogadtnak el.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
Előfizetési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felösszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Ravasz László

Ravasz László püspököt, a Lelkészegyesület elnökét ünnepelte az ORLE október 29-iki budapesti közgyűlése 20 éves püspöki jubileuma alkalmából. Az a mindent elsőprő lelkesedés, mellyel a közgyűlésnek az ország minden részéből összesereglett tagjai köszöntötték és szünni nem akaró tapssal ünnepelték elnöküket, bizonyosága annak, hogy Ravasz Lászlót a magyar református lelkipásztorok nemcsak hivatalos, hanem szívük szerinti vezérüknek is tekintik korra. állásra és szolgálati helyre való tekintet nélkül. A vele való büszkélkedésben és az iránta érzett mély tiszteletben és ragaszkodó szeretetben egységes a magyar reformátusság. Ennek az egységnek minden téren való törhetetlen munkálására és megvalósítására hívta fel az elnöki megnyitó a résztvevőket. Ez a beszéd különben nemcsak a résztvevők lelkében hagyott maradandó nyomokat, hanem bizonyára nagy visszhangja és messzemenő kihatása lesz nemcsak egyházi közéletünkre, hanem sok, az államhatalommal közösen megoldandó kérdésünkre. Egy idősebb lelkésztestvérem Ravasz Lászlóról, mint az ORLE elnökéről azt mondta nemrég, hogy a református egyház világi vezetői előtt tulajdonképpen ő tette szalonképessé a Lelkészegyesületet. Amikor Balthazar püspök életrehívta, nagy idegenkedéssel fogadták s még azután is sokáig félték tőle. Igaz, — tette hozzá elgondolkozva az idős testvér — az utód sokkal simábban, sokkal csendesebben, kevesebb harcizajjal képviseli egyesületünket és azon keresztül egyházunkat, mint vasöklü és dörgőhangu elődje. Nos, aki a Református Életben, vagy a Lelkészegyesület legutolsó számában olvashatja is csak az elnöki megnyitót, még az is megállapíthatja, hogy az nem volt sem sima, sem csendes beszéd. A jó Isten áldja meg Ravasz László püspök urat érte s adjon neki erőt és egészséget, hogy szétszakgatott egyházunk egységét helyreállítsa és tovább fejlessze s lelkésztestvéreit, testi-lelki ügyeiket még hosszú éveken át képviselje és védelmezze, egyházunk és magyar hazánk javára, Isten dicsőségére. *Orth Imre*

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

6.

(Folytatás.)

A nagybányai egyházmegye ellenszegül.

A december 14-iki közgyűlés határozata alapján az egyházkerület elnöksége gyakorolni kezdi a főhatósági jogokat. Ennek kapcsán januárban Sulyok István a nagybányai esperestől is bekéri egyházmegyéje adatait, de ezek közlése helyett a következő választ nyeri:

42—921. sz. Nagytiszteletű Sulyok István esperes urnak Nagyvárad, 15—921. sz. a. január 12-ről Nagytiszteletű urtól — püspök helyett — felhívást kaptam bizonyos adatok beküldése tárgyában. Volt szerencsém közleni kétizben a Nagytiszteletű urral hivatalosan, hogy a nagybányai ref. egyh.-megye ideiglenesen az erdélyi egy.-kerülethez csatlakozott. Másrésztől nincs hivatalos tudomásom róla, hogy egyházmegyénk a Nagytiszteletű ur hatósága alatt állana. Innétfolyólag s mert elvégre egyházkerületileg két fele nem tartozhatunk, — nem vagyok abban a helyzetben, hogy Nagytiszteletű ur fenti számú megkeresésének eleget tegyek. Tiszteletem kifejezésével, Avasujváros, 1921 jan. 29. Széll György, esperes.

Hiába próbálja álláspontja tarthatatlanságáról meggyőzni őt Sulyok István, a »makacs, öreg ember« (ahogy Soltész Elemér Tarnóczi szerint Széll Györgyöt jellemezte) nem enged s nem enged még akkor sem, amikor a debreceni tiszántuli egyházkerület rendkívüli intézőbizottságának 1921. március 21-iki 131. számú határozatát közlik vele, mely az önálló szervezkedést úgy nemzeti, mint egyházi szempontból a legmegfelelőbb megoldásnak tartja és

•5. Felhívja a nagybányai, békésbányai s ezekhez csatlakozott töredékegyházmegyéket, hogy egyházkerületünk nagy történelmi hagyományainak s az ebből folyó kötelességnek megfelelően az egység megóvása céljából, tehát a legmagasabb elvi szempontból azonnal csatlakozzék a megszállás alatt alakult rész-tiszántuli ref. egyházkerülethez.

Igaz, hogy a debreceniek utasításai az egyházkerület tulsó végén lakó s a maga természetes emberi itéletét a paragrafusoknál mindig előbbre helyező költőt sem igen hatják meg. Szabolcska Mihály válasza a nagybányai esperés makacssága miatt elmergesedett helyzetet egy újabb értekezlettel megmenteni igyekvő Sulyok

Istvánhoz annyira jellemző úgy Szabolcska eredeti egyéniségére, mint az általa felismert helyzetre, hogy teljes egészében lekötöm. A levelezőlapot Szabolcska Nagyváradra küldi, valaki Oradea-Mare-t irt' feléje. S ugyanakkor a bélyegző 14. Mai. 921 dátummal Temesvár feliratot visel. Az üzenet így hangzik:

»*Kedves Barátom!* Majd élőszóval megmagyarázom, hogy miért lehetetlen másként írnom. Hivatalos 495—21. sz. irásod megkaptam s hacsak lehet jun. 7-ikén estére *ott leszek*. Kérlek szépen, légy szives intézkedni, hogy kaphassak valahogy egy szállodai szobácskát akkorára. Könnyű Debr.-ből dirigálni és »azonnal«-ozni. Majd meglátnám, ha helyzetet cserélnénk. Földrengések idején nem giltek az építési szabályok. Mindenről mindent majd élőszóval. »Együtt, egyakaraton« a mi célunk és gondolatunk is kezdettől fogva — a lehetőség szerint! De a vágy és lehetőség két messzeeső világész. A vízbeesetteket könnyű dirigálni a partról. Hol egy deszkadarab? Sokszoros üdvözlettel köszönt és ölel T. 1921. V—14. régi barátod Sz. M.«

A zsinati és debreceni határozatokról különben ugyanez a véleménye az akkori egyházi közélet másik kimagasló egyéniségének, Soltész Elemér nagybányai lelkésznek is, t. i. az, hogy »nem a zsinat, sem a tiszántuli kerület nem disponálhat, hanem magunknak kell disponálnunk sorsunk felől.« (Idézet 367—1921. sz. július 26-án kelt leveléből.)

Egyházi és Iskolai Szemle.

Az önálló kerület gondolatának diadalra juttatását kétségkívül hathatósan segítette elő a Nagyváradon 1921 június 4-én első számaival megjelenő Egyházi és Iskolai Szemle*. Vezércikkében (melyen sajnos, a cenzura nyomait is felfedezhetjük) Tarnóczi Lajos bihari lelkész, felelős szerkesztő nyíltan hangoztatja, hogy a lap legfőbb törekvése »az önálló egyházkerület megerősítése és az egész vonalon leendő kiépítése.« Hogy ezt a feladatát miképen oldotta meg, arra nézve »ha maliciózus akarnék lenni« (Soltész szavai fentjelzett levelében), akkor Soltészt kellene idéznem, ki szerint a döntés sürgősségét az provokálja, »mert félő, hogy a hivatalos lap tenorja —

* A hivatalos lap megindításának szükségessége már az 1920 december 14-iki gyűlésen is felmerült s az elnökség felhívására két nyomdatulajdonos is vállalkozott annak kiadására, u. m. Faragó Rezső, a nagyszalontai „Székely nyomda“ tulajdonosa és Béres Károly nagyváradi könyvnyomtató mester. A választás utóbbinak az 1909-ik évben alapított magyar református nyomdájára esett.

ha sok ideje lesz rá — ép úgy diszisztálni fogja a külön kerület hiveit, mint ahogy sikerült végképen diszisztálnia — az erdélyi püspököt.« Tarnóczi szerepéről a szerkesztői székéből való távozása alkalmából így ír a Szemle: »Abban a nagy elvi küzdelemben, mely az egyházkerületi alakulás kérdésében két táborba osztotta a tiszántúli egyházkerületből Romániához csatolt református magyarságot s ennek vezető férfait, — az oroszánrészt tagadhatatlanul az övé volt. Érdeméből nem von le semmit sem, ha a mindenképp álló igazság érdekében talán néha a kelleténél keményebb volt és tolla felszisszenést okozott.«

Kiméretlen cikkeivel kétségkívül hozzájárult Tarnóczi az erdélyi egyházkerület 1921 július 2-án hozott határozatának meghozatalához, mely a tiszántúli kerület részeinek külön kerületté való szervezkedését mondotta ki a maga részéről nélkülözhetetlennek s ezzel a nagybányai ellenzék alól a talajt kihuzta.

Végre egyakaraton.

Az erdélyi egyházkerületnek ez állásfoglalása nélkül, ki tudja mikor lett volna vége a mind szenvedélyesebbé váló vitának? Az 1921. június 7-re Nagyváradra összehívott és Sulyok István, valamint Domahidy Elemér elnöklete alatt megtartott értekezleten, melyen Nagy Károly erdélyi püspök is résztvett, egyik pártnak sem sikerült a maga igazáról a másik párt képviselőit meggyőzni s az értekezletet a teljes csödtől csak az a tapintatos elnöki javaslat mentette meg, mely a kérdés végleges eldöntését az egyházmegyék és az önálló képviseltetésre jogosult tanintézetek képviselőinek egy újból összehívandó értekezletére halasztotta és az érdekelt egyházmegyéket közgyűlési határozathozatalra hívta fel. Nosza megindult a propaganda pro és contra! Tarnóczi a Szemlében buzogánnyal hadakozik, de bár tárgyilagosan és udvariasan, semmivel sem kevesebb meggyőződéssel Soltész Elemér »A kerületi kérdés« című 31 oldalas röpiratában. A harc szenvedélyességére a nagyszalontai egyházmegye közgyűlésének állásfoglalása jellemző, mely Fogarassy Bálint lelkészi főjegyző és Tisza Kálmán gróf tanácsbíró által képviselt ellenzékkel szemben csak két szavazattöbbséggel 18 al szemben foglalt állást az önálló kerület megalakítása mellett. De jellemző a nagykárolyi esperes levele is, mely szerint »paptársaim körében igen rossz vért szült a nagybányai egyházmegye okvetetlenkedése.« Ebben az izzó hangulatban hideg zuhanyként hatott az Erdélyhez csatlakozni kívánókra az erdélyi egyházkerület fentemlített határozata s talán méginkább az egész magyarságra a

Trianoni békediktátum aláírása 1921 július 21-én, ami a közeli változás legvérmesebb reménylőit is az »ideiglenes idegen uralomnak« esetleg évekre elnyulásának keserű lehetőségére döbbsentette. A nagybányai egyházmegye képviselői deferáltak, Szabolcska Mihály pedig kit a temesvári titkos rendőrség gyűléstartásában megakadályozott, előre bejelenlette csatlakozását a többség véleményéhez. 1921 augusztus 16-án az egyházmegyék törvényes képviselői az Egyházi Törvények I. tc. 60. §. alapján most már egyhangulag mondták ki új egyházkerületté alakulásukat és egyben meg is tartották a »Királyhágómelléki Református Egyházkerület« alakuló közgyűlését.

(Folytatom.)

Orth Imre.

Országos református ifjusági vezetői értekezlet Mátraházán.

(1941 szeptember 8–11.)

(Folytatás és vége.)

Az ifjuság egyháziatlansága és az egyházhoz való viszonya, tekintettel ifjusági munkánkra.

(László Dezső helyett tartotta: Dr. Kiss Sándor.)

Mindenekelőtt szögezzük le, hogy az ifjuság kevésbé egyháziatlan, mint a felnőttek. Az ifjuság egyháziassága tehát a felnőttek egyháziasságában vizsgálható meg legjobban:

1. A felnőttek egyháziassága intézményes. A felnőtt szégyenli, hogy ő kereső lélek legyen és ezért úgy tesz, »mintha volna« hite. Természetes, hogy az ifjuságnak itt össze kell ütköznie a látszat-egyháziassággal, amellyel nem tud megelégedni.

2. Tradicionális. Megszokták, hogy az egyház szavát nem kell komolyan venni. Az ifjuság nem bírja a tradicionális életszemléletet. Azért nem rokonszenves előtte az egyház, mert az fél új utakon járni.

3. A felnőttek vallásossága passzív. Ezzel az ifjuság nem elégszik meg. A lelkipásztorok csak örülhetnek ennek, mert elég nagy baj az, hogy a lelkészek nem kapnak őszinte kritikát. Ha az ifjuság aktivitása kritikában jelentkezik, örvendj. Nincs semmi eredménye a munkádnak, hogyha nem vagy az evangélium áramának vezetője. Vita clericici est evangelium populi. Az ifjuság nem bírja a beféjezett típust, a farizeust. Ugy állj eléje, hogy megmutatod neki, mi hiányzik életedből. Az ifjuságnak a passzív vallásossága

akkor lesz aktív, ha észreveszi, hogy érdemes így élni. A mai református egyházért emberileg nem érdemes. Ha nem az Isten lelke üzne bennünket, foglalkozásunkat már régen felcseréltük volna mással.

Ugy kell tudnom az ifjuval beszélni, hogy élete sulypontját az örökkévalóságra helyezze. Nincs nagyobb pazarló, mint a református egyház, amely egyetlen értékének sem megy utána. Mozgósítsátok azokat az erőket, amelyek benne vannak.

4. A felnőttek formákat kedvelő emberek. A mi munkánk is formalizmussal terhes. Folyton csak előkészítő munkát végzünk és nem nézünk utána, hogy Isten lelke milyen termést eredményezett. Megelégedünk azzal, hogy fecsegünk (mint ahogy Szabó Dezső mondja: Ott kukorékol valaki a szószéken). *Az a nagy kérdés, hogy a Szentlélek kakasa vagyunk-e vagy pedig csupán a szélben nyikorgó szélkakas.*

A mai ifjuság a lényegét keresi. Azért idegenkedik az egyháztól, mert kínai nyelven beszélünk neki. Az ifjuság nem elégszik meg a réz tallérral, hanem csorgatott aranyat akar. Nincs sürgősebb feladata mozgalmunknak, mint hogy »soma thou Christou« legyen. Az a döntő kérdés, hogy munkánkban mennyi van Jézus Krisztusból.

Érdekes megvizsgálni azokat a feleleteket, amelyeket a diákok erre a kérdésre adtak: Milyennek látod a mai református egyházat? Voltak ilyen feleletek: Administrációs gépnek. Az egyház ma a reformáció előtt katolicizmus felé halad. Az egyház ne farizeuskodjék. Tanitson meg bibliát olvasni.

Erre a kérdésre: Mit végezzen az egyház, többek között a következő válaszok érkeztek: Szórvány missziót. Termeljen ki vezetőket. Ipari munkás fiuknak is adjon ösztöndíjat. Albérlő diákoknak állitson be tanulóhelyiségeket. Több hitvallásos evangélizációt végezzen.

Gondolatok a hozzászólásokból: Hogyha az ifjuságnak fáj valamije, végül mégis csak visszamegy az egyházhoz, mint édesanyjához. Ami pedig a kritikát illeti, Wilde mondotta, hogy az idősebb ember többet tanulhat a fiatalától. Nagy baj, hogy a felnőttek nem veszik a fiatalokat felnőtt számba. És nagy baj az is, hogy az ifjuság agyon van hajszolva (Dr Enyedí Andor). Az ifjúsági munkának gyülekezetinek kell lenni (Sipos Géza). A Sárospataki diákokat úgy építik bele a gyülekezetbe, hogy végig vezetik a gyülekezet intézményein, épületein és megmagyarázzák azoknak történelmi vonatkozásait (Dr Szabó Zoltán). Az egyház nem ismeri a

szociális igazság érzetet. Ismerek olyan városi lelkipásztort, aki fényűzően él, amíg segédlelkésze öt gyerekkel nyomorog (Dr Soós Géza.)

A református ifjusági munka jövőbeni távlatai és szervezeti továbbépítése.

Ezen a címen tartott előadást dr Enyedy Andor konventi missziói előadó. A mai munkát — mondotta az előadó — az egyház végzi az ifjuság között, a jövőbeni munkát az ifjuságnak kell végeznie az ifjuság között. Az ifjusági munkának igénnyel kell fellépnie az egyházzal szemben. Az ifjusági munkának már a vallás tanításban kell megkezdődnie. A vallás tanításban ugy kellene a gyermek előtt megjelenie Istennek, mint Mózes előtt: *Én vagyok!* A szent Isten, akivel szemben nem lehet büntetlenül vétkezni.

Az ifjusági munka további szervezeti kiépítésével kapcsolatban mindenekelőtt azt szögezte le az előadó, *hogy tartós szervezet csak nagy Ige körül alakulhat ki.* A szervezés tekintetében a felülről való szervezést tartja célravezetőnek. Meg kell szervezni az ifjusági munka legfőbb vezérkarát. Ennek meglennének az alsóbb tagozatai. Ez a felülről való szervezet olyan erőt képviselne, amely lehetővé tenné, hogy mindent, amit helyileg az ifjusági munka nem tudna előteremteni, megszerezzen és kezébe adjon. (Könyveket, segédeszközöket. Pl. milyen jó volna néhány könyvet kiadni a pályaválasztásról.) Figyelemre méltó dr Enyedy Andornak az a kijelentése, amely szerint a sok magyar nyomorúság között egyike a legnagyobbaknak az elhelyezetlen vagy elhelyezett fiatal lelkészek guzsbakötöttsége. Ennek az erőnek a felszabadítása olyan győzelmek kilátásait vetíti lelki szemeim elé, amelytől megmámorosodik a szívünk.

Extensiv vagy intenziv munkát, különös tekintettel a római egyház ifjusági munkájára.

(Tartotta Kiss Antal Jenő konventi missziói alsós lelkész.)

Mint alaptételt leszögezte, hogy munkánknak *extenzivnek és intenzivnek is* kell lennie. Ezt követeli munkánk célja, amely nem más, minthogy „*Jézus Krisztus nevére minden térd meghajoljon.*” Ebben a »minden térd« a munka extenzivitását, a »meghajoljon« pedig intenzivitását követeli. Igen nagy veszélyt jelent az extenziv munka. Ez nemcsak az ifjusági munkában, hanem gyülekezeti munkában is fennáll. Igehirdetésben, tanításban, sajtóban stb. extenziv munka folyik, de már nem folytatódik a szolgálatban és a fegyelemben. Igaz viszont, hogy a munkának ezt a részét már mi nem végezzük, hanem a Szentlélek Isten! Intenziv munkát tehát nélküle

nem végezhetünk, ezért kell szünet nélkül könyörögnünk az ő segedelméért és kell a legmélyebb igeolvasó és imádkozó életet élnünk!

A római egyház ifjusági munkáját *Koszterszitz* páter „*Viharzóna*” című könyvén keresztül ismertette. Itt a munka célja az, minden térd az *Egyház előtt* hajoljon meg. Tehát az ő munkájuk sokkal könnyebb, mint a miénk.

A hozzászólás során dr Főnyad Dezső arra mutatott reá, hogy a mi munkánk nehézsége abban a belső ellentmondásban van, hogy hitvalló egyház vagyunk, de ugyanakkor népegyház is.

Dr Kíss Sándor konventi főiskolás lelkész „*Belső nyomoruságaink*” címen tartott rövid bibliamagyarázatot Róm. 7: 22—24, a 25, Zsoltár és 119. Zsoltár 92. verse, végül I. Kor. 1: 4—9. alapján. Belső nyomoruságaink főoka az, hogy Krisztusról való bizonyágtételünk gyenge. Nem bizonyágtétel a hangulati megnyilatkozás. A bizonyágtételnek szervesen kell előjönnie az ember életéből.

A megbeszélés során élesen szembetűnt ifjusági munkánk egyik legnagyobb nyomorusága: Az egység hiánya. Dobos Károly öt pontban foglalta össze az ifjusági munkánk belső nyomoruságai elleni fegyvereket: 1. Több felelősséget az ifjusági munkások egymás iránti viszonyában. 2. Hűség. 3. Kellő mértékletesség a munkában. 4. Imádkozó háttérrel teremteni. 5. Több alázatosságot és hordozó szeretetet.

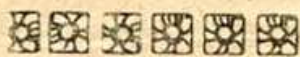
*

Hogyha végig tekintünk e beszámolón és annak nyomán kibontakoznak előttünk református anyaszentegyházunk ifjusági mozgalmainak körvonalai, boldogan fogjuk érezni, hogy micsoda erők szunnyadnak magyar Sionunkban. Ugyanakkor azonban érezni fogjuk a felelősséget is az iránt, hogy ezeket az erőket, ne hagyjuk kiaknázatlanul. Önkénytelenül dr Enyedy Andornak a szavai jutnak eszembe: „Ennek az erőnek a felszabadítása olyan győzelmek kiállításait vetíti lelki szemünk elé, amelytől megmámorosodik a szív». De ne felejtjük, hogy ő ezt elsősorban azokra a fiatal missziói munkásokra értette, akiket a nyomoruság valósággal guzsba köt. Megdöbbenő, hogy pl. az erdélyi leányszövetségi, nőszövetségi, vasárnapi iskolai utazó-titkárnök, aki 8 esztendeje szolgálja anyaszentegyházát, havi 80 Pengő fizetése van. És mit szóljon a férfi ifjusági munka utazótitkárja, aki éveken keresztül olyan alacsony fizetésben részesült, hogy nemcsak megnősülni nem tudott, de megélhetését is szülei biztosították. Vagy vegyük az egyik főiskolás lelkész fizetését, aki 12 esztendeje áll a munka szolgálatában és havi 270 Pengő fizetést kap, amelyből, miután ráadásul a fővá-

rosban lakik, még a feleségét is alig tudja eltartani. Valóban igaznak kell mondanunk, ha ezekre a missziói munkásokra és velük együtt sok-sok ifjúsági munkát végző segédlelkészekre gondolunk, hogy »Ha nem az Isten lelke üzne bennünket, foglalkozásunkat már régen felcseréltük volna mással«. Méltó a munkás a maga jutalmára. Miért éppen a jövődőt jelentő ifjúság körében dolgozó missziói munkásokat terheli meg az anyagi gondoknak olyan rettentő súlyával, amely energiájuk legnagyobb részét emészti fel? Büszkék lehetünk arra, hogy a Királyhágómelléki egyházkerület az egyetlen egyházi közület, amely méltó fizetést biztosított missziói munkásának és gondoskodni tudott arról is, hogy arra a fedezetet az iratterjesztésen keresztül előteremtse. És csodálatos, hogy ezt az állapotot tarthatatlannak ítélik. Holott példának vehetnék, mert igenis kimagasló példa ez és már csak azért is kár volt ezt az egyházkerületet megszüntetni, mert így nem lehet többé sok tekintetben eleven szén az egyetemes magyar református egyházban.

Az ifjúsági értekezlet munkásai december hó 18-án Nagyváradon találkoznak. Erre szeretettel meghívjuk egyházkerületünk ifjúsági munkájának felelőseit is. A megbeszélés tárgya: A Tiszántúli Egyházkerületbe olvadó területen indítandó evangélizációs hadjárat a református ifjúság között.

Orth Győző.

HIREK

Az Országos Protestáns Napok lényegtelen személyi változásoktól eltekintve, az előre megállapított program szerint folytak le s bizonyára nagy áldást jelentettek a résztvevők s erőforrást a magyar protestantizmus számára. A napilapok megállapítása szerint közel 40.000 vidéki résztvevője volt az egyes rendezvényeinek.

Egyházkerületünk közgyűlése folyó évi december 10-én tartja Nagyváradon utolsó gyűlését.

A Szabadság című független politikai hetilap, melynek szerkesztője Serényi Gusztáv budapesti presbiter, nemrég ünnepelte 40 éves újságírói jubileumát, folyó évi október 24-iki számában hatalmas háromhasábos cikkben foglalkozik kerületünk megszűnésének kérdésével s azt magyar szempontból igen sajnálatosnak mondja.

Reményik Sándor, az egész ország gyászának ünnepélyes kifejezése mellett szállt sirba. Halála fájdalmasan korán jött, hiszen még 50 éves sem volt. A kolozsvári temetési szertartáson tizezrek

vettek részt, s hallgatták *Túróczy* Zoltán evangélikus püspök gyászbeszédét, majd *Tavaszy* Sándor református püspökhelyettes búcsúztató szavait. A ravatalon egész Erdély és Magyarország gyászának jelei voltak a fölhalmozott koszorúk.

Diakonisszatestvér hívható konferenciákra. Az elmúlt egyházi munkaévben gyakran kértek a Filadelfia Diakonissza intézettől diakonisszatestvért konferenciákon előadások tartására. Ez évben Filadelfia Diakonissza intézet egyik testvérének az a munkaköre, hogy gyülekezetekben és konferenciákon előadásokat tartson. A meghívást jó időben, a konferencia időpontja előtt, erre a címre kell küldeni: Mucsi Jolán diakonisszatestvér, Budapest, XIV., Hermina-ut 53. Bethesda.

A vasárnapi iskolák ügyében Ágoston Sándor délvidéki püspök, dr. Enyedy Andor konventi missziói előadó, dr. Victor János, a vasárnapi iskolai szövetség elnöke és Ecsedy Aladár dr. szövetségi titkár értekezletet tartottak. Megállapodtak egy négyéves tanítási terv kidolgozásában.

A Dél-Erdélyben maradt nagyenyedi magyar fiú református tanítóképzőnek nincs egyetlen felsőbb osztályú növendéke sem.

Skóciában a misszióra való adakozás a múlt évben jelentősen nőtt. 222 misszionáriust küldtek ki és ezek mind elérték rendeltetési helyüket.

A református kisemberek áldozatkészsége. A diósgyőri egyházközség gyári egyházrészének tanácsán a lelkipásztor, Nád-házy Bertalan előterjesztette, hogy a fizetésből élők nehéz anyagi helyzetére tekintettel, szállítsák le felére az egyházi adókulcsot. A jelenlévők egyöntetűen hangoztatták, hogy nem akarják az egyház kolduskodását s egyhangu határozattal a nagyobb adókulcsot fogadták el.

A zürichi nemzeti egyház lelkészjelöltek és lelkészek számára továbbképző tanfolyamot tartott, amelynek célja az iskolai élettel való közelebbi megismerkedés és a vallásoktatásban való tökéletesítés volt.

A Magyar Társadalomtudományi Könyvtár első három kötete. A Magyar Élet által megindított társadalomtudományi könyvsorozat a magyarság legégetőbb kérdéseivel foglalkozik. Első három kötete: Veres Péter: »Paraszt sors, magyar sors«, Jócsik Lajos: »Iparra magyar!«, Kerék Mihály: »A magyar föld«. Céljuk amellet, hogy öntudatosítanak, a megoldás keresése. Ezt a célt akkor szolgálják igazán, ha minél szélesebb körökhöz tudják eljut-

tatni ezeket a könyvet, amit elősegít olcsóságuk. (Kötete 50 fillér)
A sorozat következő könyveit Féja Géza, Vargha László és Németh László írják.

A lelkészözvegyek száma 1940-ben 582 volt. A Lelkész Nyugdíjintézet 172 árva lelkészgyermeket segített. A lelkészözvegyeknek a nyugdíja 900 és 1600 Pengő között van. A nyugdíjas lelkészek száma 140.

Felhivom a biharmegyei református anyakönyvvezető lelkészek figyelmét, hogy sziveskedjenek megkeresni az alábbi adatokat az anyakönyvben: Nagy Rozália, született 1885 január 30-án, apja Nagy Károly, anyja Juhász Rozália. — Amelyik lelkész ur megtalálta, legyen szives a Nagy Rozália keresztlevelét kiállítani és az alábbi címre elküldeni, a költségek feltüntetésével. Tóth Károly Marosvásárhely, Andrassy-ut 32. szám.

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad

3931—1941-III. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli nagytiszteletű esperesi és lelkészi hivatalnak, valamint a középiskolák igazgatótanácsának.* Az Egyetemes Konventi Hivatal 9332—1941. szám alatt arra értesített, hogy az egyházkerület kebelébe tartozó esperesi hivatalok, középiskolák és anyaegyházközségek részére, kiküldötte az Egyetemes Konvent 1941. évi jegyzőkönyvét darabonkénti 3 pengő 92 filléres árban és ugyanakkor kéri az ellenérték beszolgáltatását. Erre való tekintettel felhivom a nagytiszteletű esperesi és lelkészi hivatalokat, továbbá a középiskolák igazgatótanácsát, hogy a kiküldött jegyzőkönyvek példányonkénti 3 pengő 92 filléres árát a 10 fillér kézbesítési díjjal együtt, vagy postatakarékpénztári befizető-lapon, vagy postautalványon a püspöki hivatal címére sürgősen küldjék be, s ugyanakkor jelöljék meg a befizetőlapon vagy a postautalvány-szelvényen, hogy a beküldött összeg a konventi jegyzőkönyvpéldány ellenértéke. Nagyvárad, 1941. október hó 29. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István, s. k., püspök.

3773—1941-II. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli elemi iskolai hatóságnak.* Tudomásomra jutott, hogy igen sok iskola el nem fogadható okokból a tanítást még szeptember végén sem kezdte meg, vagyis igen különböző címen ez időpontban nem volt tanítás. A beiskolázás is sok kívánni valót hagy. Ezek az állapotok türehetetlenek, mert a kötelességteljesítés romlását, a közszolgálati erkölcs és felelősség semmibevevését jelentik. Éppen ezért ezeknek haladéktalanul véget kell vetni. Felhivom az iskolaszéki elnököket, jelentsék be azonnal a Biharvármegyei Tanfelügyelőségnek, föltéve ha még ők vagy a vezetésük alatt álló

iskolák közvetlenül be nem jelentették, hogy a tanítást iskolájuk folyó évi szeptember hó 4-én megkezdte-e? Ha nem kezdte volna meg, mely osztályokban mikor kezdődött a tanítás s a mulasztásért személy szerint kit terhel a felelősség? Ugyanakkor jelentsék azt is, hogy az első évben a mulasztókat írásban szabályszerű módon megintik-e, a második és harmadikban mulasztók pedig a községi előljárásság részéről szabályszerűen és késedelem nélkül bírságotlatnak-e? Jelentsék végül azt is, hogy a tanév eleje óta átlag mennyi az igazolatlan mulasztók száma, mi a mulasztás oka, milyen intézkedések történtek az igazolatlan mulasztások megakadályozására s azoknak van-e vagy várható-e eredménye. Nagyvárad, 1941. október 29. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István, püspök.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok:

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Leánynevelő-intézet épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Lelkeszi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenésétől számított 15 napon belül fogadtnak el.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
előfizetési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.

REFORMÁTUS LELKES

Nagyvárad-Velence,
Kortész u.12

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felelősszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

7.

(Folytatás.)

A Kerület első tisztikara.

Az 1921. augusztus 16-iki alakuló közgyűlés az E. T. I. t.-c. 67. §. f) pontja alapján a püspök, illetve egyházkerületi főgondnokválasztást is elrendelte s a presbiteriumokat a szavazataiknak szeptember 15-ig való beküldésére kötelezte.

A püspöki állásra beadott szavazatokat október 3-án bontotta fel a kiküldött bizottság Szatmáron. Az új egyházkerület 181 egyházközségéből leszavazott 175, összesen 205 szavazattal. A szavazatok közül forma hiba miatt megsemmisítettek 8 szavazatot. A fennmaradó 197 szavazatból Sulyok István nagyváradai lelkész, bihari esperesre 113 szavazat esett, az új kerületnek tehát ő lett törvényesen megválasztott püspöke. A fennmaradó 84 szavazatból Soltész Elemér nagybányai lelkészre 72, Szabolcska Mihályra pedig 12 szavazat esett.

A főgondnoki tisztségre és a tisztviselői karra beadott szavazatokat ugyanakkor Nagyváradon bontották fel. A 164 egyházközség részéről beadott 194 érvényes szavazatból 193 Domahidy Elemér nagykárolyi egyházmegyei gondnokra esett s így ő lett az egyházkerület főgondnoka.

A tisztikar megválasztása a következőképp alakult: Lelkeszi főjegyző: Soltész Elemér, aljegyző: Nagy Vilmos nagyváradai tanítónőképző-intézeti igazgató, világi főjegyző: dr. Harcsár Géza szatmári ügyvéd, aljegyző: dr. Várady Miklós székelyhidi ügyvéd. Lelkeszi tanácsbírák: Bélteky Lajos szatmári, Csécsi Nagy Imre aradi, Takács Zsigmond gálospetri lelkészek, világi tanácsbírák: Szabó Zoltán volt altábornagy, aradi főgondnok, Pap-Szász Lajos csokalyi földbirtokos és dr. Szegedy Lajos nagyváradai táblabíró.

Tanárképviselek: Nagy Vilmos tanítónőképzőintézeti, Bakcsy Gergely főgimnáziumi, Kis György János máramarosszigeti főgim-

náziumi, Szathmáry Ákos szatmári felsőleányiskolai, László János szatmári tanítónőképzőintézeti igazgató. Tanítóképviselő: Kiss Lajos diószegi, Bartha István börvelyi, Fábrián István színérváraljai, Szilágyi Árpád székelyhidi tanító. Nagy Imre aradi lelkész egyrészt, mert »nincs segéde«, másrészt, mert »nem vették fel a hivatalos jelölő listára« s nem akar »senki jogosult becsvágya útjában akadály lenni«, továbbá dr. Szegedy Lajos táblabíró, »mert alapos megfontolás után arra a meggyőződésre jutottam, hogy a választás elfogadása nem szolgálna az egyházkerület javára«. Nagy Vilmos a tanárképviseletről azért mond le, mert mint aljegyző, amugy is tagja a közgyűlésnek.

A választás eredményét nagy örömmel veszi tudomásul az egyházkerület közvéleménye s mindenfelé lelkesen készülődnek a püspök és tisztkara beiktatására. A hangulat kitünő, a lelkészek immár kapják az államtól kongruáikat s a tanítók között most osztják szét a holland református egyház zsinatának Sulyok István kezeihez juttatott 2575 holland forintot kitevő adományát. A kezdeti idők keserves nélkülözéseit, a fizetés nélküli időket is elfelejtik a lelkészek, amikor valóban úgy tápláltattak a jó Isten által, mint az égi madarak, amerikai segélyekből és a jó Isten a megmondhatója, hogy ki hogyan s miből. Szívesen felejtik a sok meghurcoltatást, hivatalos istentiszteletekkel való zaklatást, vallási és iskolai, sőt itt-ott testi sérelmeket is — mert immár lesz aki eljárjon ügyükben, aki megvédelmezzék és képviselje őket. Sokan talán már a határokról is elfelejtkeznek, mert komolyan számolnak azzal, hogy az új püspököt Balthazar Dezső az Országos Zsinat elnöke fogja beiktatni. (Böszörményi esperes okt. 31-én kelt levele.)

A szervezkedés belső akadályain tuljutott kerület azonban beleütközik külső akadályába: az egyházkerületet nem ismeri el a román állam.

II. A szervezkedés külső akadályai.

A román államhatalom.

»Az összes románok egyesülése« nemcsak az ittlő magyarságot, hanem magát a román államot is váratlanul és felkészületlenül találta. Bármennyire is sikerült a Nicolae Iorga vezetése alatt álló román irredentának a román Dácia feltámasztásának eszméjét a román köztudatba belevinnie s bármennyire is ott izott ez az eszme a magyarság elleni gyűlöletben (a magyar állami támogatással vagy kizárólag a magyar állam által fenntartott iskolákban) nevelt erdélyi román intellektuel rétegben, Nagyrománia eszméje

sokkal inkább csak eszme, ideál maradt számukra, semhogy reális megvalósulásával, különösen a központi hatalmak sorozatos győzelmei után, a közeljövőben egyáltalán számítani mertek volna. Még kevésbé számoltak vele az önálló román királyságnak azok a politikusai, akik népük sorsát a központi hatalmak oldalán látták biztosítottak s Dácia Romana-t csak politikai állomképnek tartották. Az a néhány, ez eszmétől fanatizált politikus pedig, mely a jól működő entente propaganda segítségével Romániát belesodorta a háboruba, talán maga csudálkozott a legjobban, mikor Erdély mint érett gyümölcs, az ölükbe hullott. Az entente kétségbeesett ígéreiteiben szereplő Nagyromániának a földrajzi, gazdasági és főképp történeti valóságához annyira nem volt semmi köze, hogy amikor a központi hatalmak belső összeomlása s a román csapatok megjelenése után kezdett a valóságban is kialakulni s végül Trianonban végleges formát vett fel ez az öt egymástól úgy társadalmi, politikai, közigazgatási berendezésére, mint történeti hagyományaira nézve különböző részből a Vilson szerinti üdvözítő néprajzi alapon (de annak is sokhelyt meghamisításával) összeszerkesztett államhatalom minden előfeltétel és politikai program nélkül kezdte meg működését. Hogy ennek az államnak, melynek tulajdonképpeni magja, az ökirályság maga is egy alig néhány évtizedes multra tekinthetett vissza, mégis sikerült 20 év alatt úgy-ahogy berendezkednie és megszerveznie önmagát, az csak legnagyobb elismerésünket érdemelheti ki. Hiszen vezetői a lehetetlent próbálták meg, amikor a románul beszélők pusztá tömegére építve, egymástól különböző gazdasági és történelmi rendbe tartozó országrészeket akartak egybeolvasztani. A romániai állapotokat jellemző állandó kormányváltások, a különféle rendszer-kísérletek és a törvények légiói legnagyobbbrészt mind ennek a grandiózus kísérletnek számlájára írhatók.

Az új államalakulatnak természetesen nem volt kezdetben sem egyházpolitikai, sem kisebbségpolitikai programja. Intézkedései ennél fogva, különösen kezdetben ad hoc jellegűek voltak s az időjárás szerint változtak s az alantas hatóságok is úgy értelmezték őket, ahogy éppen jól esett nekik.

Azt, hogy a román államhatalom kezdettől fogva kisebbségellenes lett volna, állítani nem lehet. Az igazság az, hogy a kisebbségi kérdés s vele együtt a kisebbségi egyházak kérdései annyira eltörpültek az állam saját elsőleges kérdései mellett, hogy velük felelős kormánytényező alig foglalkozott. Természetesen ebből nemcsak az következett, hogy a kisebbségi lelkészek kongruájáról feledkeztek el, hanem az is, hogy az egyházak és lelkészeik teljesen

ki voltak szolgáltatva az alantas hatóságok önkényének. Ezeket pedig igen sokszor a vad gyűlölet, bosszu, vagy a tudatlanság vezette ténykedésükben. A magyarság életerőinek céltudatos elsorvasztása csak jóval később kezdődött úgy kulturális, mint gazdasági téren, talán akkor, amidőn az ország vezetői is reádöbbsentek, hogy a magyarság sokkal hatalmasabb tényező ezen a földön, mint ahogy ők azt képzeltek. De nemcsak az állam, maga a kisebbségi sorsba jutott magyarság sem vonta le kellőképpen a változott viszonyok konzekvenciáit. Ennek oka, amint fentebb láttuk, elsősorban a magyarságnak az új helyzetbe való belenemtörődésében, e helyzet ideiglenességébe vetett törhetetlen hitében keresendő, de sajnos, a magyarság szétagoltságában, osztályellentéteiben, nemzeti szerveztlenségében is megtalálható.

A huszonkétesztendő román uralomnak sok egyéb jó és különösen sok rossz oldala mellett ez volt legnagyobb áldása, az, hogy elindította az itteni magyarságot a nemzeti összefogásnak az útján és megláttatta vele, hogy a nemzet nagyobb és több, mint az állam. Miután mindazokat az intézményeket, melyeket eddig a magyar állam tartott fenn Erdélyben, a magyarság máról holnapra elvesztette s elvesztette a gazdasági, kulturális, de még inkább társadalmi, legfőképpen pedig politikai életének azokat a területeit is, melyeket eddig a magyar állam biztosított számára, kénytelen volt megmaradásának eszközeit a maga testéből kialakítani, illetve azokba az intézményekbe menekülni és azokat az intézményeket megerősíteni, melyek az államhatalomtól addig is többé-kevésbé függetlenek voltak s melyekben a nemzet önmagát állíthatja. Mint első és legfontosabb ilyen nemzetfenntartó intézmény (a »nemzet« fogalma alatt már magasabb erkölcsi közösséget értve) szerepelt minden időkben az egyház. Nem csoda, ha a kisebbségi magyarság is ennek keretei közé mentette be nemzeti létének kincseit s ezt igyekezett megerősíteni, kiépíteni.

A Királyhágómelléki Kerület létesítése tehát nemcsak egyházi, hanem ugyanolyan mértékben, vagy talán még inkább nemzeti szükség volt. Sajnos, megszervezése a fent részletesen körülírt belső akadályok miatt addig késett, amíg a román állam is felismerte nemzeti jelentőségét s létesítését, megszervezését minden módon igyekezett megakadályozni.

Az első összetűzés.

1920 december 14-én.

A nagybányai egyházmegye részvétele nélkül megalakult (Csonka-)Királyhágómelléki kerület megalakulását az egyházkerület elnöksége az államkormány tudomására adta, kérve, hogy a kebe-

lébe és főhatósága alá tartozó egyházközségeket és a felügyelete alá tartozó tanintézeteket érintő rendeleteket a különböző miniszteriumok és alantas hatóságai Sulyok István püspökhelyettes útján közölik. A felterjesztésre a román vallás- és művészetügyi miniszterium 1921 április 21-én kelt 21489. számú levelében a következőképp válaszolt:

»Folyó hó 16 án kelt előterjesztésére van szerencsém tudomására hozni, hogy addig is, míg azok az egyházközségek, melyek a volt magyarországi debreceni református püspökséghez tartoztak, véglegesen rendezve lesznek, tudomásul véve az Ön vezetése alatt Nagyváradon 1920. évi december 14-én hozott határozatot, ideiglenesen megbizzuk ezen egyházközségek vezetésével. Mint-hogy ezen megbízatásból Önnek csak az egyházhatóság nélkül maradt egyházak adminisztrálása lesz a feladata, Ön az államhatóságokkal mint ezen egyházak adminisztrátora levelez.«

A továbbiakban Goga Octavián vallás- és művészetügyi miniszter, ki akkor talán még maga is hitte, hogy a később hirhedtté vált csucsa-i paktum szelleme irányíthatja majd a magyar-román viszonyt s aki Ady tiszteletére hivatkozva szerette magát a magyarság barátjának feltüntetni, ígéretet tett a lelkesi kongruák folyósítására, mely ígéretét rövidesen be is váltotta. Kifogás tárgyává tette az új szervezet nevét s a Tiszántulra való emlékezés helyett Királyhágóntuli elnevezést ajánlott. 1921 június 8-iki közgyűlést már ilyen név alatt tartotta meg a kerület, bár Tarnóczi a »királyhágón inneni« név elfogadását propagálta, hogy a hovatarozandóságunk a nevünkben meg ne csufoltassék. A semleges »királyhágómelléki« elnevezés Bottyán Pál később erdőhegykisjenői lelkipásztor agyában született meg s hivatalosan az 1921 augusztus 16-iki gyűlés által fogadtatott el.

Volt azonban a miniszteri leiratnak egy pontja, melyet, ha talán nem is fakadt rosszindulatból, az egyház autonomiájára féltékeny Sulyok István szó nélkül nem hagyhatott. Udvariasan, de a leghatározottabban hívta hát fel erre az autonomiára a miniszter figyelmét, melyből folyólag egyházunk igazgatására az egyháztagokat s ezek törvényes képviselőit kivül senki más, még a miniszter sem adhat megbízást. Megharagudott-e a miniszter e bátor és őszinte véleménynyilvánítás és rendreutasításért? Nem hiszem. Püspökünket néhány hét múlva kitüntető szivességgel fogadta Bukarestben és a kerület ügyében a legnagyobb jóindulatáról biztosította

öt. De volt valaki a miniszteriumban, aki megorrolt a gerinces magatartásért: Dr. Jonescu Péter a kultuszminisztérium generális directora. Kerületünk államkormányzati elismertetését az ő okvetetlenkedése hiúsította meg.

Jonescu Péter dr. bogarai.

Jó román szokás szerint, mint miniszteriumi tisztviselő, ő is biztosított magának egy kis mellékkeresetet nyújtó vidéki (erdélyi) foglalkozást. Így lett a kolozsvári református theologia óraadó professzora. Az óráira mindig Bukarestből érkezett, amikor érkezett de a legtöbbször nem érkezett meg. Ezért és főképpen, mert azoknak is aláírta a leckekönyvét, akiket a ritkán tartott óráin sem láthatott soha: a theologia ifjúsága nagyon szerette. Nagyon elnéző volt velünk szemben, ingyen tankönyvet adott minden diákjának s állandóan a szeretetről és megértésről prédikált. Tanítani nem tanított semmit, hacsak kedvenc és bizony helytelen magaviseletünk miatt igen indokolt szavajárása nem ragadt meg bennünk: *Linște Domnilor! pentru Dumnezeu!* (Csendet urak! Az Istenért!) Ugy a theologiának, mint nagyon sok hallgatónak ügyes-bajos dolgát készségesen és szívesen intézte el Bukarestben. Mikor megtudta, hogy bánsági születésű vagyok és éppen Szabolcska Mihály tanítványa, nagy szeretettel emlékezett meg Szabolcskáról, akinek ő ugymond Debrecenben fikája volt. Ekkor tudtam meg, hogy mielőtt Csernovitzban theologiai doktorátust szerzett, a magyar állam ösztöndíján a debreceni kollégiumban tanult.

Hogy ez a különben igen szeretetreméltó ur miért éppen velünk szemben volt oly meg nem értő és kiméletlen? A jó Isten a megmondhatója. Később, a Goga kormány bukása után, amikor a határmenti magyarságnak az államra való veszélyét kezdték hangsúlyozni s a hirhedt kulturzóna-szellem kerekedett felül a román miniszteriumokban, kétségkívül csökkent Jonescu ur befolyása s ha nem ő, hát lett volna más, aki megakadályozza a határmenti magyarság e bástyájának felépítését. De kezdetben ő gáncsolta el szervezkedésünk állami elismertetését. Egy ízben, beszélgetés közben ezt a kijelentést tette előttem: »Ha azok a nyakas bihari kálvinisták reám hallgattak volna, már 1922-ben meg lett volna a kerületük és állami szubvencióban részesült volna a püspökségük. De hát nekik az a még nyakasabb vén kuruc kellett!« Kedvenc rögeszméje volt még akkor, hogy hálából debreceni szép emlékeiért Szabolcska Mihályból püspököt csinál.

A presbiteriumok azonban 1921 szeptemberében Sulyok Istvánt választották meg püspöküknek. Ezért-e, vagy azért, hogy a szer-

vezekedés ne történhessék meg, Jonescu ur, kire ügyünk intézése akkor még teljhatalommal bízott, elkezdte a maga bölcselkedéseit. Két bögara volt az öreg urnak: 1. Egyházkerületet a magyar református egyház törvényei szerint csak törvényhozás (zsinat) állíthat fel, 2. az új egyházkerület köz-, azaz államjogi viszonylatai következtében az állam előzetes hozzájárulását kell, hogy megnyerje.

Hiába hivatkozik úgy Sulyok István 1568—1921. számú felterjesztésében, mint az erdélyi egyházkerület igazgatótanácsának november 17-én tartott gyűlésében, melynek a szervezkedés tudomásul nem vételét a minisztérium tudomására hozta, arra, hogy a minisztérium által idézett 1904. évi E. T. I. tc. 60. és 104. §§-a történelmileg kialakult s az 1881. évi zsinaton egyetemes egyházzá tömörült egyházkerületek helyzetét tartják szem előtt — a minisztérium, illetve Jonescu ur hajthatatlan marad. Illetve a külön-külön, de azonos érveléssel felterjesztett levelek és különösen Nagy Károly erdélyi püspök személyes felvilágosításai után, úgy a miniszter, mint referense (Jonescu) elismerik, hogy a régi törvények szerint zsinat össze nem hívható s ezért azt kérik, hogy

»— ha közvetve nem lehet — közvetlenül nyilatkozzék meg a törvényhozás forrása, az érdekelt gyülekezetek összesége és pedig egy-egy egyházi és világi erre a célra választott képviselőikből alkotott ad hoc zsinat vagy congressus határozatában. Ha ez a kerület felállítást a maga részéről elhatározza, avagy szükségét kimondja, ez a határozat, mint kérelem előzetes hozzájárulásra küldessék fel a kormányhoz, hogy a közjogi vonatkozások biztosíthatására az állami törvényhozás is megtegyje a maga részéről szükséges lépéseket. Maga a szervezkedés csak ezután eszközöltessék. Ez alapon szerintük a szervezkedés újra csinálendő.« (Nagy Károly püspök 1921 december 23-án Sulyok püspökhelyetteshez intézett leveléből.)

(Folytatom.)

Orth Imre.

Az imahetet kerületünk több gyülekezetében megtartották Biharpüspökiben minden este megtartották az összejövetelet, melyen bibliamagyarázattal és előadásokkal a helybeli lelkészek és tanítókön kívül Virágh Sándor budapesti külmissziói lelkész, Orth Győző belmissziói lelkész és Orbán Magda nagyváradai tanárnő szolgáltak. A résztvevők száma esténként 150—250 volt.

AKIKET HAZAHIVOTT AZ ÚR

Farkas István (1878—1941.) Farkas István református püspököt november 12 én temették el Miskolcon hatalmas részvét mellett. A kormány képviselőjében megjelent Fáy István államtitkár-Ravasz László püspök imát mondott, majd a presbiterek kivitték a koporsót a református templomból és az elhunyt püspök kihült tetemét a Deszkatemplomban helyezték örök nyugalomra. — Az elhunyt kimagasló egyénisége volt egyházának és a magyar közéletnek. Mély szociális érzéssel volt áthatva s neve is az volt: »faluzó püspök«. Állandóan községről-községre utazott, minden falut meglátogatott s hivei rajongással szerették és tisztelték. Egy évvel ez előtt alattomos betegség támadta meg s szenvedésétől most váltotta meg a halál.

Egyházmegyei közgyűlés.

Október 24-én tartotta utolsó közgyűlését a nagykárolyi egyházmegye. Január elsejével megszűnik és egyesül a csonkaországi nagyobbik résszel. A visszatérés ösztönös örömet váltott ki a lelkekből. Mindenki jobbat vár a réginél, aminek hősies küzdelmeit, erőfeszítéseit részletesen rajzolta meg a két évről szóló esperesi jelentés.

Szeretettel ünnepelte a közgyűlés dr *Kölcsey* Ferenc egyhm. gondnokot szatmármegyei főispánná kinevezése alkalmából. A csonkaországi rész testvéri köszöntését Peleskey Sándor esperes és Biró Gyula nagyecsed-i lelkész hozta el hozzánk. A nehéz helyzetben belső kényszertől kiváltott lélek-megtartó munkákra kedvesen emlékezett vissza a belmissziói jelentés. A tanügyi jelentés a tanítók lelkes munkájáról adott számot, de ugyanakkor meglepetésként hangzott, hogy egyházmegyénk tanítóinak tulnyomó része átment állami szolgálatba. Minősített egyházak lettek: Nagykároly és Börvely s missziói egyházzá nyilvánította közgyűlés a megszállás alatt társegyházzá kényszerített Csomaközt, melynek kisajátított földjei visszaszerzésére intézkedés történt. Elhatározta közgyűlés, hogy Nagykárolyban a testvér-egyházmegye egyező akarásával fiu-polgári iskolát létesít, amit az egyházmegye fog fenntartani. A szórványok új beosztást nyertek, Szentjános vitézi telep fiók-egyházzá szervezése megindult. Az érendrei két tanerős iskola feladása miatt eljárás rendeltetett el. Az ORJÓ rizikó temetési segély-

biztosítás a már megkötött életbiztosítások mellett későbbi időre maradt.

Tudomásul vette a közgyűlés azon rendelkezéseket, melyek még a visszatérés előtt a csonkaországi E. T. szerint hatandók végre, mint pl. a választói névjegyzék összeállításának és költség-előirányzat elkészítésének határideje. Egyházak és belhivatalnokok ügyiratainak elintézése után esperes dec. 31-i hatállyal a megbizást a tisztikar nevében visszaadta közgyűlésnek.

Bírósági ügy nem volt tárgyalás alatt. A gyűlés, mely esperes imádságával és a XC. zsoltár 1. v. éneklésével kezdődött, esperes imádságával és a Hymnus eléneklésével fejeződött be a késő délutáni órákban.

K. L.

Beszámoló az Érmelléki Református Tanítóegyesület 1941 november hó 12-én tartott közgyűléséről.

A közgyűlés a 90-ik zsoltár eléneklésével kezdődött, mely után Tóth Zsigmond egyesületi elnök a következő elnöki megnyitó-beszédet mondotta :

Tanítótestvérek! Életének legkritikusabb korszakát éli az emberiség. Az ember körüli események szinte filmszerűleg peregnek le az idő vásznán és napok, sőt órák alatt több történik ma, mint a békés napokban évtizedek, vagy évszázadok alatt. Janos apostol apokaliptikus víziói elevenedtek meg a véres földön és és nincs ember a nap alatt, akit a szörnyű kataklizma hatalma alá ne kerített volna. Országok és népek semmisülnék meg hetek, sőt napok alatt és sohasem volt még a földön a halálnak ilyen bőséges aratása. Nincsen ennek a gigantikus küzdelemnek passzív embere; ha karddal nem is, de idegszálakkal ott harcol mindenki a csatatereken.

Füstölgő romok, halott emberek, halott nemzetek holttetemein hömpölyög keresztül a feltartóztatlan lavina. Attila, Istennek az ostora óta nem volt még a földön ehezfogható Istenitélet. Mi tart-hat meg bennünket a kataklizmának ezekben a vérgőzös napjaiban? Semmi más hatalom, mint Istennek magyar népünkben megteste-sedett, lebirhatatlan ereje. Nem volt még nép, amely ezer eszten-dőn keresztül kibirta volna ezt a helyet. Megállapította a történe-lem, hogy halálvolgye a Duna-Tisza tája: a népeknek nagy teme-tője. Dákok, gótok, gepidák, jazigok, longobárdok, hunok, avarok: egymásután tűntek el a népeknek ebben a nagy temetőjében. Nincs tehát a világnak egyetlenegy népe, melyet ilyen nehéz helyre állított az isteni Gondviselés.

Tanítótestvérek! A magyar honfoglalás második korszaka csak ezután következik és ebben a magyar református tanítósnak sorsdöntően fontos szerepe van. Történelmi szükségesség volt a kereszténység felvétele, de az is bizonyos, hogy a magyarság a reformációban nyerte vissza a pogányság és a kereszténység között bizonytalankodó nemzeti öntudatát. A reformáció iskolái és templomai melegágyai és védőbástyái lettek az elkallódásra ítélt magyarnemzeti Géniusznak. Ezért nekünk féltveörzött kincsünk a magyar református felekezeti népiskola.

Azt mondtam, hogy megtartó erőnk nekünk Istennek magyar népünkben megteljesedett, lebirhatatlan ereje. Igen! Vannak kiált, ősi erejünkben meggyengült, elernyedésükben halálraitélt népek; ezzel szemben egy öserejű, kiaknázatlan humusz a magyar nép teste, lelke: igazi arculatának, halhatatlan szellemének csak ezután kell kibontakoznia. Hát ugyan kik a magyar test-lélek kibontakozásának a napsugarai, ha nem a magyar református néptanítók? Mi vagyunk a magyar nép test-lelkének a formálói; mi ismerjük legjobban ezt a gazdagigéretű humuszt; mi bányászunk a magyar lélek feneketlen mélységű aknáiban; hát nem mi vagyunk-e hivatva arra, hogy urrá tegyük önmaga felett a ma még bábburkaiban szunnyadozó magyar szellemet.

Nehéz, sokszázados küzdelme után független ország lett végre Magyarország. Mig Ausztria függvénye volt, idegen szellem gyakorolt felette hegemoniát. Ennek az idegen hatalomnak érdeke volt, hogy bábburkából ki ne bomoljon az öntudatlanság álmát álmodó magyar lélek. Felpattantani ezt a bábburkot, napfényre hozni minden szunnyadó magyar erőt; a magyar élet élére állítani minden igazi magyar tehetséget: ez a magyar hitfelekezeti tanító új honalapító feladata.

Apostoli feladat ez Tanítótestvéreim! Az apostolok öntudata, hevülete és szeretete kell hozzá, mert a régi vezetők szivtelenségével sohase emeljük fel ezt a halhatatlanságra hívott népet. Az Ausztria és csatlósai által kreált vezetők nem éreztek együtt népükkel, mert nem voltak vér- és lélekrokonságban vele. Nem vezetőknek, hanem elnyomóknak tekintették magukat és sajnos, ezt a mentalitást eltanulták a vérszerinti vezetők, sőt nemegyszer a papok és a tanítók is. Ranggal, címmel, üres göggel bástyázták körül magukat, ez volt az oka annak, hogy elzárkózott, beburkolózott a magyar népi lélek és megszületett magyar népünk mindenki által jólismert urgyülolete.

Tanítótestvérek! A magyar református tanító ne ura, hanem apja, anyja, testvére, vérének legmelegebb lüktetése, agyának leg-

nemesebb gondolata legyen népének. Szeresse a gyermeket, szeresse fajtestvéreit: a népet, hogy megnyiljon előtte szive, lelke és beláthasson annak csodálatos mélységeibe. Hogy ne maradjon ebben a kincses bányában semmi kiaknázatlanul és be ne állítva a magyar fejlődés szolgálatába.

A magyar szellemi front közkatonái, honalapítói és honfoglalói mi vagyunk református néptanítók. A magyar református Sion szolgálatában megmaradni nemcsak hithűség, hanem a legmélyebben átértett magyar nemzeti öntudat is. Ezekben a gondolatokban meleg testvéri szívvvel üdvözöllek benneteket s a közgyűlést ezennel megnyitom.

A közgyűlés fontosabb számai a következők voltak:

Elnök jelenti, hogy az egyesület képviselőjében résztvett a Hajduszoboszlón tartott elnöki értekezleten, melynek alábbi tárgyaira határozatot kér.

a) Tanítói sérelmek. E tárggyal kapcsolatban egyesületünk a következő határozatot hozza:

Kívánja mindenekelőtt a kántori fizetés rendezését. Kívánja mint a többi állásoknál — a fizetési osztályokba a tanítók automatikus előléptetését. Kívánja a protekciós rendszer teljes kiküszöbölését. Kívánja az államsegélynek a tanítók címére való kiutalását. Az iskolának külön költségvetése és pénztára legyen s az államj adóval együtt szedessék be. A vasuti igazolvány hozzájárulásának a költségét az egyházak viseljék.

b) A szolgálati pragmatika módosítása. Értekezlet felhívja O. R. T. E.-t, hogy a szolgálati pragmatika változott pontjait terjessze a Konvent elé s adjon ki függeléket a változásokról.

c) Az iskola igazgatása. Az iskolát az igazgató igazgassa. Igy van az államnál is, Elsőfoku hatóság, mint az államnál — a tanfelügyelő, nálunk az esperes legyen. Az iskolaszék csak anyagi ügyekkel foglalkozzék. Megszűnik ezzel a lelkész és a tanító között lévő surlódási felület, tehát ez elsősorban az egyház érdeke.

d) Egyházkormányzat. Az egyház kormányzásánál az egyházi és világi rend a tanügyi renddel kiegészítettessék. Lehetetlen, hogy ahol tanár és tanító felett biráskodnak, ott tanügyi ember ne legyen.

Kéri egyesület O. R. T. E.-t, hogy a kántori fizetés tárgyában illetékesekhez felterjesztéssel éljen.

Felkéri egyesület elnököt, hogy a tervbevett tanítói emlékkönyv adatait a legrövidebb idő alatt gyűjtse be és a szerkesztőbizottság annak kiadásáról még ez év folyamán gondoskodjon.

Felkéri egyesület O. R. T. E.-t, hogy illetékesektől eszközölje

ki, hogy a növendékek Fővárosunk megismerhetése végett a Fővárosba ingyenuutazást nyerjenek.

Kimondja egyesület, hogy a nagyváradi tanítói jóléti bizottság akciójához csatlakozik.

Kimondja közgyűlés, hogy felosztott segélyegyesületünk temetkezési intézményét esetenkénti 5 pengő hozzájárulással fenntartja.

Felkéri közgyűlés Kósa Károly pénztárnokot, egyh.-ker. képviselőt, eszközölje ki, hogy a kerületi nyugdíjintézethez befizetett tanítói járulékot egyösszegben kapja vissza, amely a szétosztásról gondoskodni fog.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést a Hymnus eléneklése után bezárja.

Kommunista-ellenes kiállítás Budapesten

A magyar történelem legvéresebb lapjai közé tartozik a bolsevista rémuralom néhány hónapja. Nemcsak azért, mert százak, jó, derék, dolgos, istenfélő magyarok pusztultak el a terror fiuk kezén, hanem mert ez a vörös téboly okozta megcsonkításunk, huszéves nyomoruságunk, ezer és ezer ember vagyoni bukását, a dolgozó magyarok kezén amugy is ritkán megforduló pénz elértéktelenedését, a gazdasági nyomor olyan mélységeit és borzalmait, amire addig soha senki gondolni sem mert.

Magyarország diadalmasan letépte magáról a vörös vérszívó karjait, felszabadult, s huszévi páratlanul diadalmas, verejtékes munka után végre ottartunk, hogy éledni kezdünk a husz év előtti nemzetgyilkos hónapok csapásai alól.

Mégsem céltalan, hogy a bolsevizmus ellen mi, magyarok is védekezzünk. Csak az isteni gondviselés mentette meg az egész világot, hogy a rablásra, rombolásra két évtized alatt tökéletesen felnevelt szovjet horda rá nem rontott Hazánkra is.

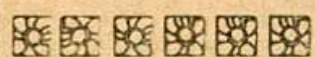
A bolsevizmus ezt a mindent leromboló, istentagadó, a családot leromboló munkáját fogja lélekbemarkoló képekben, bizonyítékokban a Budapesten 1941. december 4—20. között megnyíló nemzetközi Antibolsevista Kiállítás bemutatni.

Megelevenednek előttünk az 1919. évi magyarországi vörös rémuralom szomoru emlékei, megcsodálhatjuk a Szegedről elindult ellenforradalom merész, életüket kockáztató férfiainak útját a keresztény lelkeség, s ezzel együtt Szent István Magyarországa győzelméig. De helyet kapott a német, olasz, francia, spanyol, bolgár, finnországi kommunista rombolások, tömeggyilkosságok eddig nagyközönség előtt soha nem látott anyaga is. Németország diadalmas

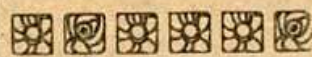
hadserege hadizsákmányait mutatja be, köztük egy teljesen épségben maradt GPU kinzókamrát, annak többszáz kinzóeszközét. A magyar hadsereg dicsőséges hadjáratának hadizsákmányaival vonul fel.

A magyar nagyközönség és főleg a vidék látogatásának megkönnyítésére a MÁV féláru utazást engedélyezett, mely december 1—15. között van érvényben.

A kiállítást rendező MOVE országos elnöksége nagyértékű nemzeti feladatot teljesít, amikor a kiállítást megrendezi. Biztosak vagyunk, hogy minden magyar egy emberként sorakozik fel a bolsevista ellenes küzdelmek zászlaja alá: Isten, Haza és a Család szentségének jelszavával. A kiállítás és a féláru utazási kedvezmény részletes ismertetését a MOVE minden lelkészi hivatalnak megküldötte.

HIREK

A Tiszántuli Egyházkerület őszi nagygyűlése. November 25-én, kedden reggel 9 órakor egyházkerületi birósági ülések lesznek. Ugyanaznap délután félnégy órakor: esperesgyűlés és a magyar református Segélyegylet gyűlése. Ezekkel egyidejűleg tehát november 25-én délután jelentkezés a másnapi lelkézszentelésre s kapcsolatosan helyszíni szemle és beosztása a Nagytemplomlan. Nov. 26 án, szerdán délelőtt 8 órai kezdettel lelkézszentelés, ennek végeztével folytatólagosan egyházkerületi közgyűlés. November 27-én, csütörtökön délelőtt háromnegyed 9 órakor egyházkerületi tanácsülés, majd 9 órától a közgyűlés folytatása. — A közgyűlésre kerületünk elnöksége és esperesei is meghívást nyertek.

A debreceni Kollégium megsegítése érdekében Révész Imre dr püspök körlevele alapján a tiszántuli egyházkerületbe tartozó gyülekezetek lelkipásztorai elhatározták, hogy minden évben egy nagyszabású előadást rendeznek Révész Imre dr püspök hozzájárulásával. Az ünnepély teljes jövedelmét a Kollégiumnak adják.

A »Hajnal« református külmissziói folyóirat ingyen mutatványszámot küld bárkinek. Szerkesztőség: Budapest, IX. Kálvin-tér 8. II. 17. Ismerkedjünk meg vele. Terjesszük!

Magyar Biblia Társulat megalakítására hívja fel Kováts J. István a Református Életben egyháztársadalmunkat, Akiket Isten Lelke arra indít, hogy csatlakozzanak mozgalmához, értesítsék erről néhány sorban — lakáscímük megjelölésével — a Református Theológia igazgatóságát (Budapest IX. Ráday-utca 28.)

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad

4110—1941. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli elemi iskolai hatóságnak.* Tudomásulvétel és mihez tartás végett közlöm a közoktatásügyi igazgatás egyszerűsítése tárgyában kiadott 25.800—1941. V. K. M. számú rendeletnek a címben említetteket érdeklődő pontjait.

1. §. A vallás és közoktatásügyi miniszter hatáskörébe tartozó ügyek közül.

6. nem állami jellegű népiskolában államsegéllyel egybekötött tanítói állás betöltésének engedélyezése ;

7. nem állami jellegű népiskolában államsegéllyel egybekötött tanítói állásra alkalmazás (választás) jóváhagyása (1928 : II. t. c. 3. §.);

8. nem állami jellegű népiskolában államsegéllyel egybe nem kötött tanítói állás betöltésének engedélyezése, ha az iskolafenntartó kijelenti, hogy az állással kapcsolatban a jövőben sem kíván államsegélyért folyamodni, az 1941. évi október hó 1. napjától kezdődően a tankerületi királyi főigazgató hatáskörébe tartozik.

2. §. Az 1. §. 6. 8. pontjai alatt felsorolt ügyekben a tankerületi királyi főigazgatónak egyházi hatóság alatt álló határozata ellen az iskolafenntartó hatósága fellebbezéssel élhet a vallás és közoktatásügyi miniszterhez.

Nagyvárad, 1941. november 7. Atyafiságos szeretettel: **Sulyok István** s. k. püspök.

4103—1941. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli nagytiszteletű esperesi és lelkészi hivatalnak.* Az Egyetemes Konventi hivatal 10.1941 szám alatt közölte velem, hogy a BELMISZSIZÓI UTMUTATÓ 1941—42. évfolyamának 1-1 példányát a kebelbeli lelkészi hivatalok és egyházmegyei missziói előadók részére folyó évi október hó 15. és 16. napjain postára adta. Ugyanakkor kéri, hogy a példányonkénti 2 pengő 7 fillér ellenérték beszolgáltatását. Erre való tekintettel felhívom a nagytiszteletű lelkészi hivatalokat, hogy a megküldött BELMISSZIZÓI UTMUTATÓ példányonkénti ellenértékét 2 pengő 7 fillért a 10 fillér kézbesítési díjjal, vagy postatakarékpénztári befizetőlapon, vagy postautalványon a püspöki hivatal címére haladéktalanul küldjék be, s ugyanakkor jelöljék meg a befizető lapon vagy a postautalványszelvényen, hogy a beküldött összeg a Belmissziói Utmutató példány ellenértéke.

Nagyvárad, 1941. évi november hó 10-ik napján. Atyafiságos szeretettel: **Sulyok István** s. k. püspök.

4104—1941. III. szám. KÖRRENDELET. *Valamennyi nagytiszteletű lelkészi hivatalnak és középiskolák igazgatótanácsának.* Az egyetemes Konvent elnöki tanácsa megküldötte a Budapesten

1941. évi október hó 30-ik napján tartott ülésének 9-es számú jegyzőkönyvi kivonatát. Eszerint bemutatott a m. kir. pénzügyminiszter urnak 1941. évi október hó 23-ik napján az 1914—18. évi hadikölcsönök rendezéséről szóló törvényjavaslata. A javaslat szerint a hadikölcsön kötvényeknek alapuló követeléseknek átértékelésére igénye van annak az egyházi, közművelődési, vagy közjótékonyági tevékenységet kifejtő alapítványnak és ilyen rendeltetésű más jogi személynek, akinek illetőleg amelynek hadikölcsönkötvényeit a saját nevén és tulajdonaként látták el magyar nosztrifikálási megjelöléssel.

Erre való tekintettel felhivom az egyházközségek, iskolák, intézmények, egyházi alapítványok és alapok tulajdonában lévő akár nosztrifikált, akár nosztrifikálatlan hadikölcsönkötvények tulajdonosait, hogy azoknak letétbehelyezése, — ha eddig még nem történt volna — a 7300—1941. M. E. számú rendeletben (lásd a Budapesti Közlöny 1941. évi október 25-iki 242. számában) iránt a megszabott módon 1941. évi december hó 31. napjáig intézkedni sziveskedjenek.

Kelt Nagyváradon, 1941. évi november 11-ik napján. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k.

4024—1941. KÖRLEVÉL. *Valamennyi kebelbeli Nagytiszteletű Esperesi és Lelkészi Hivatalnak.* Tudomásul vétel és mihez tartás végett felhivom lelkész testvéreimet, hogy amennyiben katonacsaládban keresztelést, esketést, temetést végeznek, erről az illetékes hadtestlelkészi hivatalhoz 48 órán belül anyakönyvi kivonatot küldjenek. Szükségtelennek tartom annak fejtegetését, minő érdeke fűződik a hivatásos tisztnek és altisztnek ahoz, hogy a családjára vonatkozó adatok a katonai lelkészek által vezetett anyakönyvekben feltalálhatók legyenek. Viszont a polgári egyházközségeknek is érdekükben áll, hogy a nem hivatásos katonákra és ezek családtagjaira vonatkozó anyakönyvi feljegyzésekről, melyeket a katonai anyakönyvbe, mint illetékes lelkészek, az érdekelt katonák tényleges szolgálata folyamán kötelességszerűen beirtak, esetről-esetre értesítsék a polgári lakóhely szerint illetékes lelkészi hivatalt.

A nyilvántartás helyessége megkívánja, hogy a polgári egyházi anyakönyvbe tényleges katonákról (természetesen ebbe a kategóriába tartoznak a hivatásos katonák is) és családtagjaikról beirt adatok oda sorszám nélkül irassanak be, minthogy viszont a katonai lelkészek is utasítottak arra, hogy felkérésre vagy (pl. katonai kórházban elhalálozás esetén) kötelességszerűen polgári egyének körül vagy családokban végzett szolgálataikat saját anyakönyvükbe sorszám nélkül írják be, mert ezeket az adatokat sorszámozva az illetékes polgári egyházközség anyakönyvébe kell beírni. Ily módon lehet elkerülni azt a rendetlenséget, hogy az egyházi statisztikában egyes adatok két helyen is kimutattatnak, mások meg esetleg egyszer sem szerepelnek.

Nagyvárad, 1941 nov. 2. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k. püspök.

Anyakönyvi kutatás. Felkérem a Nagytiszteletű Urakat, sziveskedjenek református vallási nagyszüleim: *Kiss István és Czakó Apollónia házassági adatait* anyakönyveikből kikerestetni. Nagyatyám 1862-ben Pocsajban református leánytanító volt. Házasságkötésüknek néhány évvel 1862 előtt kellett történnie. Nagyatyám 1830, nagyanyám 1840 körül született. A *házassági anyakönyvi kivonatért 25 pengő tiszteletdíjat* ajánlok fel. Dr. Kiss László, Budapest I., Váralja-utca 3.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok:

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Leánynevelő-intézet épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Lelkészi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenésétől számított 15 napon belül fogadtnakel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
előfizetési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.

REFORMÁTUS LELKÉSZI HIVATAL

Nagyvárad-Velence,
Kertész u.12

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felölsszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

8.

(Folytatás.)

Beiktató közgyűlés.

Az egyházkerület megrekedt ügyének kiemelésére Goga miniszter Nagy Károly erdélyi püspököt kéri fel, ki ugyan nem szívesen (»az érdekelt kerület vezetői egy részének velem szemben tapasztalt bizalmatlansága miatt, mely azzal az alattomos tendenciával gyanúsít engemet, hogy bár látszólag érdekében dolgozom, titkon meghiusítani kívánom«), de »egyháza és vallása közérdekéből« a közbenjárásra vállalkozik. A minisztérium álláspontját ismertető levele (fentebb közöltük) nyomán heves vita fakad, melynek során Tarnóczi ismét megtámadja Nagy Károlyt (Egyházi és Iskolai Szemle I. évf. 16. szám), Nagy Vilmos pedig »vérfertőző puccsnak« bélyegzi a minisztériumnak kongresszus tartására vonatkozó kívánságát, ami szerinte egyházi törvényeinkből még rabulisztikával sem vezethető le. Természetesen ekkor Goga és kormánya már a multté volt s megbukott utána a következő kormány is s Nagy Vilmosék nyugodtan szidhatták az előző rezsim ténykedését, hiszen az ilyesmi még indok nélkül is erény, szinte előírásos erény volt Romániában. Goga távozásával Nagy Károly is felmentve érzi magát kényes feladata alól s a kerület vezetői jó reménységgel bízzák ügyüket minden közvetítő nélkül az új kormányra.

E reménység égisze alatt tartják meg Nagyváradon 1922 február 23-án a kerületi közgyűlést, melyen úgy a püspök, mint Domahidy Elemér főgondnok leteszik az esküt és velük együtt beiktatják hivatalukba az egyházkerület összes többi dignitáriusait is. A főgondnok székfoglaló beszédéből érdeemesnek tartom közreadni az alábbi kis idézetet:

»...Elsősorban lelkészi karunkra háramlanak ebből újabb és újabb feladatokat. Az elődek által kitaposott ösvény szűk a modern élet összes feladatai számára

Érezniök kell, hogy a lelkipásztorság az egész életet megragadó hivatás. Keressék fel hiveiket az élet minden viszonyaiban, vigasztaló és tanácsadó lélekkel támogassák minden bajai között. Minden szavuk, minden tettök, egész életök a »eura pastorálisnak«, annak a feltűnésnélküli, zajtalan és áldásos belmissziónak legyen szentelve, mely az igazi lelkipásztor működésének sarkkövét képezi. De nagy feladat vár a világi elemre is. Mi egyetemes papságnak valljuk magunkat s lelkészeink részére nem ismerünk el előjogokat. És ez helyesen is van így, de csak akkor, ha részt kívánunk venni a papi tisztség munkájából és köielességeiből is...«

A belmisszióra s egyetemes papságra való hivatkozás mindenestre szokatlan lehetett még akkor egy domahidai Domahidy volt főispán szájából, de prófétai erővel rajzolta fel kerületünk jövődjének két erős oszlopat: a belmissziói munkát és világi képviselőinek az egyház életébe való aktív bekapcsolódását.

A közgyűlés az egyházkerületi ügyészi teendők vitelével dr Thúry Kálmán nagyváradi ügyvédet bizza meg. Az ő közreműködésével szerkeszti meg elnökség azt a 10 oldalas memorandumot, melyet a közgyűlés a minisztérium elé terjeszt, részletesen feltárva benne a kerület megalakulásának történeti és jogi alapjait s az előző minisztérium álsápjának helytelenségét, kérve most már nemcsak a szervezkedés tudomásulvételét, hanem az egyházkerületnek a Törvényhozás házában való képviselőiségének kérdésénél a paritás elvének lehető érvényesítését is. (Vagyis, ne csak a püspök, hanem a főgondnok is jogszerinti tagja legyen a szenátusnak.)

Autonomia, vagy államsegély?

Az egyház autonomiáját február 23-án lelkesen ünneplő s törvényeink alapján szabályszerűen megválasztott tisztviselőit beiktató közgyűlés azonban megfélekedett valamiről, illetve valakiről. A kormány ugyan megbukott, de Jonescu ur generális direktor maradt s gondoskodott arról, hogy az új miniszter az ő szemüvegén keresztül tekintse a kérdést, s az általa felállított követelményekből egy jöttányit se engedjen. Ösmerősei körében már nyíltan hangoztatja, hogy amennyiben a kormány kívánságának eleget nem tesznek a hágöntuliak, a lelkészek államsegélyét is megvonják. Nagy Károly püspök bizalmasan értesíti erről Soltész Elemér főjegyzőt s azt a tanácsot adja, hogy próbáljanak a kerület vezetői Bucureştiben személyesen tárgyalni a miniszterrel.

»Bukarestbe való utazásunktól őszintén megvallva fázom. Felette fáradalmas és költséges. De ha elkerülhetetlennek látszik, ám próbáljuk meg.« — írja Domahidy főgondnok Sulyok püspök urnak, 40—1922 április 28-án kelt levelében. — »Eredményt nem sokat várok tőle, azt gondolom, hogy csak szóbelileg fogjuk meghallani azt, amit már egy ízben méltóztatott személyesen végighallgatni és amit már üzenetekből mindnyájan tudunk. Véleményem szerint a kérdés az, hogy képesek vagyunk-e nélkülözni a lelkészi és tanítói államsegélyeket, kitartván autonomicus álláspontunk mellett, vagy pedig beadjuk-e derekunkat s teljesítsük-e a miniszter kívánságát.«

A feleletet erre a kérdésre megadja Debreczeni István nagy-szalontai lelkész, a belmisszió későbbi nagy zászlóvivője az Egyházi és Iskolai Szemlében, melynek szerkesztését a februári gyűlés után átvette :

»...Ha nem sikerülne minderről (t. i. kerületünk megalakulásának törvényességéről) meggyőzni az állam képviselőit... tegyünk meg minden lehetőt... De ne keressünk erre a lépésre jogi formulákat. Állapítsuk meg, hogy a kényszerűség vitt reá, mert létérdekünk forog kockán. Szükségünk van minden anyagi erőforrásra, az államra is! Ma nem engedhetjük meg a patens küzdelem megismétlődését, mert ma reánk nézve egészen más a helyzet, mint akkor.« (II. évf. 10—11. szám.)

Az egyházkerületek közös bizottságának első ülése.

De ugyanerre a konkluzióra jut a romániai reformátusok két egyházkerülete, közös ügyeinek tárgyalására kiküldött közös bizottság is Kolozsvárott 1922 május 5-én tartott I-ső ülésén. Nagy Károly püspök elnöklete alatt gróf Bethlen Ödön főgondnok, Sófalvi Károly esperes, Jancsó Sándor lelkész, Sulyok István püspök, Domahidy Elemér főgondnok, Széll György esperes, dr Harcsár Géza és Soltész Elemér egyházkerületi főjegyzők vettek részt rajta. Ezen az ülésen mondták ki a romániai református konvent és zsinat megalakításának szükségességét s állapodtak meg az állammal való különböző viszonyokban követendő egységes eljárásban s küldték ki dr Harcsár Géza, Soltész Elemér bizottsági tagokat és dr Thury Kálmán egyházkerületi ügyészt az egyház és állam viszonyának a kormány általi rendezését célzó törvénytervezethez az egyházunkat érdeklő javaslatok megtételével.

A gyűlés legfőbb tárgya Sulyok István részletes ismertetése

volt a királyhágómelléki egyházkerület helyzetéről. Meddig mehet az új egyházkerület vezetősége a kormánnyal való tárgyalások során? — tette fel végül a kérdést. Határozat:

»Kérdezzük meg ez idő szerint éppen Kolozsváron idéző vallásügyi minisztert. hajlandó-e a királyhágómelléki egyházkerület eddig tett intézkedéseit a további teendők alapjául elfogadni; ennél fogva hajlandó-e biztosítani a kerületet afelől, hogy annak idején a mindkét részről szükségesnek tartott zsinati jóváhagyás eszközölhetése végett a zsinattartásra engedélyt nyerünk. A miniszter kedvező válasza esetén a további teendők adva vannak. Ha pedig a miniszter az állam előzetes hozzájárulásának kikéréséhez kötné a kerületté alakítás elismerését: a a kényszerhelyzetre tekintettel kérnünk kell az előzetes hozzájárulást és amennyiben kívántatnék, a hozzájárulás megnyerése után a kerület a megalakulásra vonatkozóan eddig tett intézkedéseit megismétli.« (Nagy Károly sk. elnök, Soltész Elemér sk. bizottsági jegyző.)

Banu miniszter ugyanaznap délután látogatást tett Nagy Károly püspöknél s ott fogadta a közös bizottság kiküldöttein, kiknek ígéretet tett, hogy amennyiben az új kerület kérdésére vonatkozó emlékiratot kézhez veszi, arra a legrövidebb időn belül válaszolni fog.

Szabolcska Mihály kormánybiztossága.

Am hogy mennyire Jonescu ur keverte ekkor még a kártyákat, annak legfőbb bizonyítéka a kultuszminiszterium 23.741. számú 1922 május 10-én kelt leirata, mely a februári közgyűlés felterjesztésére adott válaszképpen, meglepően rideg hangon az egész kerületi szervezkedést és megalakulást semmisnek jelenti ki, sőt még azt a »felhatalmazást« is megvonja Sulyok Istvántól, melyet annak idején, mint adminisztrátornak adott az akkori püspökhelyettesnek és a Debrecenről elszakadt részek »kormánybiztosává« Szabolcska Mihályt nevezi ki. Ez a levél öt nappal azután kelt, hogy Banu kultuszminiszter Kolozsváron, megegyezett a két kerület vezetőségével, hogy az egész szervezési ügyet egy memorandumban összegezzék, hogy ő annak alapján intézkedhessen... Ez az újabb memorandum természetesen nem készülhetett el. Jonescu urnak nem is volt szüksége rá. Hiába tiltakozott ellene maga Szabolcska Mihály is és utasította vissza az előbb élőszóval felkinált kormánybiztosságot, Jonescu nem törődik már a paragrafusokkal sem, csakhogy kedvenc rögeszméjét megvalósítva lássa...

Mily szégyenteljes bonyodalmak származtak volna abból, ha a román kormány kegye törpe lelket ért volna, vagy ha Szabolcskában több lett volna a hiuság, mint a puritánság, több az egyéni becsvágy, mint a kálvinista becsület. Hiszen az államsegély, mely sok lelkipásztornak kizárólagos jövedelme volt nyomorgó népe között, tőle függhetett volna. S hányan lettek volna, akik a mindennapi kenyeret többre becsülték, volna az autonomiánál!

Szabolcska azonbán megbízatását a Kerület rendelkezésére bocsátja. A súlyos gond a legmesszebről is Nagyszalontára hozza a Kerület minden számottevő férfiát. Május 16-án tartotta itt a nagyszalontai egyházmegye 100 esztendő jubileumi ünnepét, ami alkalmul szolgált a kerület vezetőinek tanácskozására. Az értekezlet egyhangu határozattal a kolozsvári kerületközi bizottság szellemében a miniszter jobb belátásra bírását határozta el s ennek személyes eszközlése céljából Szabolcska Mihályt és Soltész Elemért küldték ki, felkérve a szintén jelenlévő erdélyi püspököt a küldöttség Bucureştibe való vezetésére.

III. Béka-egérharc a kerület elismertetése körül.

Megegyezés a kormánnyal.

A nagyszalontai értekezleten kiküldött hármás bizottság május 31-én tárgyal Bucureştiben a román kultuszminisztérium képviselőivel s a legnagyobb meglepéssel nyilatkozik tárgyalásainak eredményéről. (»Nagyon jó és becsületes munkát végeztünk« — mondja Nagy Károly. E. I. Sz. II. évf. 12.) Ezt az eredményt a kultuszminisztérium 28.749—1922. számú Szabolcska Mihályhoz intézett leiratában a következőképen szögezi le:

»...A kultuszminisztérium a püspökség nélkül maradt ref. egyházközségeknek kerületbe való szervezkedésének szükségességét elvben elismeri s elfogadja a hármás delegáció ama javaslatát, hogy a végleges szervezésig ezen egyházközségek adminisztrációját a ref. egyházi törvények I. tc. 179. és 184. §. meghatározott elnökség által intéztessék. Ezen elnökség a szervező gyűlés előmunkálatait végezni köteles, mely gyűlésben az összes püspökség nélküli egyházközségek képviselve legyenek... e gyűlés megtartására királyi felhatalmazást és királyi biztos kiküldését *kell* kérni... Az egyházkerület törvényes becikkelyezése után a kormány felhívására a választások az E. T. szabályai szerint megejtendők. A meg-

választott püspök Őfelsége a király kezéhez leteszi a hűségesküt s csak ezen hűségeskü letétele után történhetik beiktatása...•

Szabolcska jónak látja a miniszteri leiratot a következő szavak kíséretében továbbítani Sulyok Istvánhoz:

»Igen szépen kérek, a közügy és jobb jövő érdekében viseld el inkább a megpróbáltatásokat, semmint valami súlyosabb erőszakosságra szolgáltatassunk »okot« és alkalmat a hatalomnak... Ennél többet az átmeneti időre nem tudunk elérni. Ha ti ezt elfogadhatatlannak tartjátok, én persze szívvél-lélekkel akkor is Veletek vagyok, de súlyos aggályaim lennének eljárásunk eszélyessége felől...« (Temesvár, 308—1922. jun. 12.)

A püspök, — miután »a zsinat helyettesítő gyűlés« megtartásához Domahidy is hozzájárul (64—1922. június 18), Soltész pedig biztosítja, hogy »püspökség nélküli összes egyházközségek képviselői« alatt az egyházkerületi közgyűlés törvény szerint megválasztott tagjai értesítendőek, — beadja derekát s tudatja a minisztériummal, hogy a kivánt gyűlést július 18-ikára tűzte ki s kéri a királyi biztos kiküldését (88 —1922. jun. 19).

A kormány nem váltja be ígétét.

A bucurești egyezés végrehajtását kérő levelére azontán a »püspök nélkül maradt egyházközségek elnöksége« azt a rövid választ nyeri, hogy a minisztérium a szervező gyűlésnek októberre való halasztását óhajtja. S ezen az óhajtáson nem tud változtatni Szabolcska Jonescunál való kétrendbeli sürgető közbenjárása sem. Ugy, hogy a nagy költő, ki júniusban még azt írta, hogy: »az én egyéni érzésem az, hogy hamarosan mindent a rendes kerékvágásba tudunk terelni, csak egy kis türelem...«, szeptemberben már így ír: »Lemondtam a reményről, hogy a román kormány csakugyan azzal a jóakarattal fogja kezelni a mi dolgainkat, amit nekünk akkor sokszorosan megígérték. A jövő Istené. Félek, hogy ezektől az uraktól mi immár aligha várhatunk valami jót... ideiórom úgy a magam, mint elnöktársam és egész vármegyénk nevében a mi álláspontunkat, hogy »eb ura, fakó!«

A költőnek igaza lett. Elmúlt az október, sőt elmúlt november is. A kormány a királyhágómelléki kerületnek még júniusra ígért szervező gyűlése tekintetében semmi intézkedést nem tesz s néma marad az elnökség decemberi nagyon komolyan megindokolt sürgetésére is. A román kormány, mely az iskolabezárások és a felekezeti oktatás minden vonalon való megnehezítése után most

már a magyarság gazdasági erőit is rendszeresen kisebbiteni (megkezdődnek a birtok elvételek, a bánági magyar telepes községek kálváriája), kezdi észrevenni, hogy a határszéli magyarság minden ügyében milyen erős védelmezőre talált az általa még el sem ismert kerületben s most már nem szívesen látja szervezkedését. Jellemző a helyzetre a német kisebbség egyik vezérének Rudolf Brandsch későbbi kisebbségi miniszternek a levele, aki már akkor is grata persona volt a kormány előtt s mint ilyen, bejáratos a minisztériumokba.

»Hermannstadt, am 16. Jänner 1923. Méltóságos Uram, a bukaresti kultuszminisztériumban azt a biztos benyomást kaptam, hogy ottan nincs hajlandóság, hogy a megadott ígéretet, mely a nagyváradi püspökség felállítására vonatkozik, beváltsák. Ezt bizalmasan hozom b. tudomására; nézetem szerint szükséges volna, hogy valaki közbenjárjon. Kitünő tisztelettel Brandsch Rudolf orsz. képvis. sk.«

Sulyok István lemond.

Ilyen információk után nem sok reménységgel ment el Sulyok püspök életének legszomorubb gyűlésére, »püspök nélkül maradt egyházmegyék« espereseinek 1923 február 27-én Jonescu ur által Kolozsvárra összehívott értekezletére. A gyűlés maga a lehető legrosszabb hangulatban folyt le s azon Jonescu ur szelleme triumfált, amint az a felvett jegyzőkönyvből kitűnik. A szobába belépő püspököt Jonescu ezekkel a szavakkal üdvözölte: »Oh, de rosszul néz ki, nincs talán valami baja, vagy tán beteg?« »Nem, kérem, — válaszolt hűvösen a magyar püspök — nem vagyok beteg, legfeljebb az idő látszik meg rajtam, csakugy, mint a Generális Direktor uron!« Több barátságos beszéd nem is volt ezekután s maga a gyűlés is a lehető legrosszabb hangulatban folyt le s azon végig Jonescu beszélt s az esperesek hallgattak s mindenbe beleegyeztek. Jonescu triumfált s szinte tollba mondta a szégyenteljes jegyzőkönyvet, melynek értelmében a

»királyi kultusz kormány és a Tiszántulról lekapcsolt részek képviselőjében jelenlevő megbizottak között létrejött egyezés 2-ik mondatának szabatos meghatározását a következőkben adják: Alantirottak az E. T. értelmében az I. tc. 184. §-a alapján megállapítják, hogy a jelen esetben, azaz püspök nem létében, a püspök közigazgatási teendőit a presbitériumok által kijelölt lelkeszi főjegyző végzi, elnöki teendőit pedig a hivatalára nézve

legidősebb esperes, aki ezidőszerint Széll György avas-ujvárosi lelkész.« stb.

Ezzel szemben »a kormánybiztos ur« most már biztosra igézte a kerületi szervezkedés állami hozzájárulással való végleges és gyors megejtését s örömét ismét csak a »nyakas negyvennyolcas« rontotta el, akitől kárörvendve kérdezte meg a gyűlés végén: »Ön tehát most lemond?« — »Nem, kérem — felelte a kérdezett — én itt és most nem mondtam le. Megbízatomat csak ott és azoknak adhatom vissza, ahol és akik azt reámruházták. Ajánlom magamat...«

Az 1923. április 11-én Nagyváradon tartott közgyűlés halálos csendben veszi tudomásul Sulyok István püspök és a vele magát mindenben szolidárisnak valló főgondnok lemondását s az egyházkerület ügyeinek intézését Széll György esperes és dr. Babós János érmelléki egyházmegyei gondnokra, mint helyettes elnökségre, valamint az időközben a magyar Kormányzó által tábori püspökké kinevezett Soltész Elemér főjegyző helyét elfoglaló Csernák Béla nagyváradai lelkész, bihari esperesre bizza.

Csernák Béla az egyházkerület élén.

A miniszterium 21.323—1923. számú leiratában készségesen veszi tudomásul a »püspökség nélkül maradt esperességek és párochiák ideiglenes elnökségének« Széll György esperesre ruházását és Csernák esperes főjegyzői minőségben való megválasztását.

»Ami azonban a püspökség nélkül maradt részek egyházkerületté való szervezését illeti, — ez csak a vallásügyekről való törvény megszavazása után lesz aktuális, amely törvény az őszi ülészen lesz a törvényhozó testület elé terjesztve. A miniszter helyett V. G. Ispir. Vezérigazgató, Dr. P. Jonscu sk.«

A kerületi főjegyzőnek azt a felterjesztését pedig, melyben az állandóan növekedő adminisztrációs munkák elvégzésére kiegészítő munkaerők beállítását s általában az egész adminisztrációt zavartalanabbá tehető államsegélyt kér, egyszerűen válasz nélkül hagyják. Hiába jár Szabolcska, majd Domahidy ismételtén Bukarestben, hiába szélesedik ki kerületünk ügye most már egyetemes magyar ügyé és állanak melléje a meginduló kisebbségi magyar politika harcosai, a kormány ennek dacára, vagy éppen ezért, mert a kérdés kisebbségpolitikai jelentőségét felismerte, halogatja annak megoldását.

Most már nem Sulyok István ellen van a Kormányznak kifogása, hanem a szervezendő püspökség magyar kisebbségerősítő

ténye ellen. Bár Sulyok István még mindig a mumus szerepét játssza.

»Nem régiben itt volt Jonescu napokon át a román-jugoszláv bizottság tagjaként, — írja Szabolcska, Csernák Béla ker. főjegyzőhöz intézett levelében. — Majd erről szóval. Ellenben nekem lesz egy indítványom, de csak abban az esetben, ha a püspöki állásra az új jelölést nélkülünk ejtjük meg. Mert egy immár mindennél bizonyosabb, hogy Sulyokot ezek *semmi szín alatt* sem fogják megerősíteni. Akármilyen kormány jöjjön: akkor se.

Vagyis — szerintem — nincs mit várunk az új választásokkal tovább, mert ezzel csak magunkat szolgálhatjuk ki ezutánra is (ki tudja még meddig?) a mi ügyeink iránt érzéketlen, vagy azzal nem törődő hatalomnak.

Lehet aztán, hogy az újonnan választandó, s majd esküre jelentkező püspököt sem fogják megint akceptálni, de ezzel legalább színt vallanak s mi megtudjuk: hányadán vagyunk... Megtudjuk, hogy *ennél a fórumnál* végképpen nincs mit várunk.

Ezt a leveletem kérlek mutasd meg Sulyoknak és Thury Kálmánnak. Tőlük teszem függővé a továbbiakat e tárgyban. Én így látom helyzetünket. Temesvár, 1923. dec. 6-án.«

Szell György esperes és Dr. Babós János egyházmegyei gondnok elnöklete alatt megtartott 1923. december 14-iki kerületi közgyűlés hiába készített újabb alapos felterjesztést, a minisztérium immár tudni sem akar ígéretéről s válaszában röviden csak megemlíti fentebb közölt nyilatkozatát: »a szervező gyűlés megtartása csak a vallás gyakorlására vonatkozó törvény megszavazása után lesz aktuális.« (6179—1924. márc. 14.)

1924-ben a helyzet csak annyiban változik, hogy szóbelileg a minisztériális emberek a fenti határozathoz már ezt is hozzáfűzik: »ha aztán a romániai református egyház bemutatja szervezeti szabályait«. A két kerület közös bizottságának dec. 10-én tartott gyűlésén már felmerül a kérdésnek nemcsak egyenesen a király, hanem a külföld elé tárása is s az egyházkerületi közgyűlés melyen Szell mellett már Csaba Adorján elnökölt, 1924. dec. 12-én az újból megszerkesztett és megszerkesztendő emlékeztető és panasziratokat a kormánynak, parlamentnek s ha kell a királynak való személyes átadásával s az ügyben teljhatalommal való eljárással Szabolcska Mihály, Domahidy Elemért és Telegdy Lászlót bizza meg.

Még mindig: »csak a vallásügyi törvény után.«

Az átadandó emlékiratot Szabolcska Mihály készíti el lendületes költői stílusban s azt lefordította román nyelvre is több száz példányban osztják ki a bukaresti sajtószindikátus és a képviselőház tagjai között. A kérdés historikumának részletes ismertetése után, reámutat az eddig elért eredményekre s meggyőző érvekkel követeli a kerület elismertetését. Érdekes, hogy egyik legdöntőbb érve maga az 1923-ban szentesített új román alkotmány, mely új püspökségek szervezését 200.000 lélekhez köti, a mi területünkön pedig 270.000 református lélek él! Igaz hogy itt egy kissé gyanús a szöveg, amikor arra hivatkozik, hogy

«mi nem saját akaratunkon és hibánkon kívül, a trianoni béke következtében vagyunk itt, immár hatodik esztendeje, mai szervezetlen, züllő és pusztuló állapotunkban.»

A miniszternek nem ezt a memorandumot adják át, hanem egy átdolgozott és főképpen erősen lerövidített emlékiratot, melyben Csernák Béla javaslatára azt is kihangsúlyozzák, hogy a kerületünk de facto meg van, működik s az egyes miniszteriális szervek bizonyos ténykedéseiben elismerik, tehát itt nem új kerületről van szó, hanem egy meglevőnek betetőzéséről.

Az emlékiratot január 28-án adják át a miniszternek Nagy Károly, Csernák Béla kerületi főjegyző, ki a romániai kisebbségi oktatás felekezeti értekezletére jött Bucarestbe. Előzetesen dr. Păcliseanu Zeno miniszteri vezérigazgatóval tárgyalt a bizottság, ki a legmesszebbmenő jóindulatáról biztosította a küldöttséget s a Jonscu—Sulyok ellentétre célozva kijelentette, hogy itt nem személyi kérdéssről van szó, mert Románia elég erős ahhoz, hogy a neki nem tetsző személyeket ártalmatlanná tegye. Vele ellentétben, maga a miniszter már nem látta kerület ügyét egy egyszerű minisztertanácsi határozattal megoldhatónak, de a leghatározottabban ígérte, hogy addig is, míg az interconfessionális törvényt megszavazzák, a kerületet meglevőnek elismeri s helyettes elnökségének és vezetőjének intézkedéseit ugyanolyan eibánásban és tiszteletben részesíteti alantás hatóságai és a prefektusok által, mintha törvényesen elismert püspök adta volna ki őket. A beszélgetés tolmács segítségével folyt le, ki Telegdy szerint a miniszter néhány kedves elszólását (»nem vagyunk Magyarországon!«) nem tartotta érdemesnek a küldöttség tudomására hozni.

A decemberi közgyűlés határozatának felterjesztésére adott 6883—1925 február 9. számú miniszteri válasz csak írásban ismé-

telte meg a fentieket, újból leszögezve, hogy a püspökség elismerése csak »a vallás gyakorlására vonatkozó törvény megszavazása után« lesz aktuális, addig a püspök nélkül maradt esperességeket az E. T. 179. és 184. §§. alapján helyettes elnökség igazgatja, ami azonban nem zárja ki az erdélyi egyházkerülettel a szükséges felsőbb kormányzati szervek kiépítését.

Ugyanezt a választ nyerik azok a magyar képviselők is, akik közül különösen Sándor József szeretné előbbre vinni a kerület megrekedt szekerét. »A vallásügyi törvény megszavazása után« — immár szállóigévé válik, mellyel minden sürgetést, kérést és közbenjárást leszerelnek.

(Folytatom.)

Orth Imre.

A Tiszántuli Református Egyházkerület közgyűlése.

1941 november hó 26. és 27-én tartotta ezévi közgyűlését a Tiszántuli Református Egyházkerület, amelyen a nemsokára beolvasó kerületünk részéről *Sulyok István* püspök, *Csernák Béla* egyházkerületi főjegyző, *Dr Kölcsey Ferenc* szatmári főispán, egyházmegyei főgondnok, *Gönczy Sándor* esperes, *Telegdy József* a bihari egyházmegye főgondnoka, *Vadai Béla* esperes, *Boros Jenő* esperes, *dr Böszörményi Emil* egyházmegyei gondnok, *Papszász Lajos* cs. és kir. kamarás, egyházmegyei főgondnok jelentek meg.

A közgyűléssel kapcsolatos lelkész-szentelésen 53 fiatal Timotheus szenteltetett fel. Egyházkerületénkből a következők: *Elchlinger József* pelbárthidai, *Magyary Vince* hegyközujlaki, *Eszenyei Béla* nagyszántói, *Genda János* pettyéni és *Kulcsár Ernő* szatmárudvari lelkészek.

A közgyűlés legfontosabb pontja volt az a határozat, amely nem fogadta el *dr Révész Imre* püspök lemondását, aki *dr Baltház Dezső* halála után csak három évi időtartamra volt hajlandó elfogadni a tiszántuli egyházkerület püspöki tisztségét s most lejárván a három esztendő, megbízatását visszaadta az egyházkerületnek. E fontos határozat meghozatala után az ujonan megerősített püspök beszédet mondott. Meghatottan köszöntötte a hazatérteket, de ugyanakkor fájdalommal emlékezett meg azokról, akik még odamaradtak.

»A világtörténelem ércbe fogja vésni: Hogyan hoztátok ti haza az Eszme zászlaját, az egyház pedig az, hogy ős anyaegyházkerületünkkel való egybetartozásokat, a legnagyobb, leggyökeresebb és

legelegyitlenebb magyar református tömbbel való integrális egysegetek gondolatát lélekben soha fel nem adjátok. Most hogy már idehaza vagytok, veletek együtt nézünk szét ősi portánkon. A ti nagyszerű önfenntartó energiátok segítségével hívásával óhajtjuk a portánkat az új idők új követelményeinek s az azokból felénk zengő örök istezsi parancsszónak megfelelően rendbetenni, esetleg át is építeni»

A meleg testvéri köszöntésre Sulyok István püspök válaszolt a királyhágómelléki egyházkerület nevében.

A tárgysorozatból kiemelkedik az alsószabolcs-hajduvidéki, békésbánáti, felsőszabolcsi, középszabolcsi és nagyszalontai egyházmegyéknek az egytetemes konvent útján az országos kormányzathoz intézett felterjesztése a nagypénteknek ünneppé nyilvánítása tárgyában.

Hathatós megbeszélés tárgyát képezte az egyházkerületi közgyűlésen a 400 esztendőszö multa visszatekintő máramarosszigeti református gimnázium kérdése. Az egyházkerület egyhangulag monddta ki, dr Révész Imre elnökli püspök pedig enunciólta, hogy az egyházkerület a máramarosszigeti gimnázium sorsát lelken viseli és minden töle telhető erkölcsi és anyagi támogatást megad a nagymultu gimnázium részére, a kultuszkormánynál pedig az egyházkerület elnöksége hathatósan fog eljárni az intézet állami támogatása érdekében.

Tovább él a Református Könyvtár.

Egyházkerületünk Iratterjesztésének feloszlása kétségtelenül egyik legfájóbb pontja kerületünk megszűnésének. Annál örvendesebb minden olyan esemény, amely — ha csak részben is — a megkezdett munka továbbvitelét biztosítja. Belmissziói titkárunk az Országos Protestáns Napok alkalmával tárgyalásokat folytatott a Budapesti Református Traktátus Társaság vezetőségével a Református Könyvtár átvételére. November 14-én a Református Traktátus Társaság vezetője, Virágh Sándor külmissziói lelkész Püspök urunkkal és az Iratterjesztési Bizottság elnökével folytatott megbeszéléseket, november 18-án pedig az Iratterjesztési Bizottság tárgyalta a kérdést. A megegyezés létre is jött, amely szerint egyházkerületünk átadta a Református Könyvtár raktárkészletét, ami a régi lei névérték alapján 3779 pengő értéket képvisel, 2000 pengő készpénzért. Ezzel a kiadási jogot is átadtuk a traktátustársaságnak, ami azonban nem vonatkozik a szerzői jogokra.

Virágh Sándor szerint a Református Könyvtár-sorozat eddig a legsikerültebb próbálkozás ilyen téren a magyar református egyházban. Ugy belső tartalmában, mint külalakjában értékes és vonzó ez a kiadványsorozat. Püspök urunk annak a megjegyzésével adta az átadáshoz az egyházkerületi elnökség hozzájárulását, hogy az anyagi érték kedvezményes, vagy kevésbé előnyös megtérítésétől eltekintve, részünkről megbecsülendő a Református Traktátus Társaságnak az a tette, hogy pusztuló értékeink és alkotásaink közül egyet kiemelt és biztosítja annak továbbfejlődését.

»Itt az Isten köztünk.« Csendesórai vezérfonal az 1942. évre. Ára 1.20. »Ifju Erdély« kiadás. — Mint minden esztendőben, ez évben is megjelent a csendes órának ez a nélkülözhetetlen, eleven kis vezérfonala. Az erdélyi »Ifju Erdély« iratterjesztésének ez a legszerencsésebb és legegységesebb értékű kiadványa ma már az egész református egyházban elterjedt. Ezt használják a délvidékiek éppen úgy, mint a KIE, Soli Deo Gloria Szövetség stb. tagjai. Elevenen élő lelki kapcsolatot teremt a bibliaolvasó reformátusok között. Egyházkerületünk lelkipásztorai, tanítói részére bármilyen mennyiség rendelése esetén 30 százalékos kedvezményrel adjuk.

Iratterjesztési Osztály.

Incze Gábor dr. budapesti vallásoktatási igazgató szerkesztésében most jelent meg ötvenhét magyar lelkipásztor prédikációja »*Tied a dicséret*« címen. Kapható egyházkerületünk iratterjesztésénél. Ára 6 pengő.

Az Iratterjesztési Bizottság november hó 18-án tartott gyűlésén foglalkozott a »Református Jövő« kétheti küldésével és elhatározta, hogy ismételten megkeresi a budapesti Református Jövő kiadóhivatalát, hogy eredeti kívánságunk szerint hetenként küldjék hiveinknek a lapot 1942 január elsejéig, a régi előfizetési árban, miután semmiféle lelépést, vagy anyagi ellenszolgáltatást a laptól a mi lapunk átadásáért nem kértünk. Iratterjesztési Osztályunk raktárkészletének felszámolásával egyházkerületünk felszámoló bizottsága augusztus 12-iki gyűlésében foglalkozott és az akkor hozott határozatot — mely szerint azt felajánlja a Tiszántuli Egyházkerületnek — el is juttatta illetékes helyre. Válaszképpen a Debrecen Szab. Kir. Város és Tiszántuli Egyházkerület Könyvnyomdavállalata kérte zsoltsárgészletünk kimutatását. Az iratterjesztési kiadványok tárgyában azonban nem kaptunk megkeresést. Iratterjesztési Bizottságunk most ismételten megkeresi a Tiszántuli Egyházkerület Elnökségét, odanyilatkozván, hogy egyházkerületünk hajlandó a »Református Traktátus Társaság«-nak átadott Református

Könyvtár-sorozathoz hasonló engedménnyel átengedni kiadványait. Tárgyalások folynak Zsoltár, ABC és Valláskönyv, valamint a 2873 pengőt kitevő közigazgatási nyomtatványoknak teljes egészében a Romániai Református Egyháznak történendő átadására. Minden reményünk meg van arra, hogy a tárgyalások eredménnyel fognak járni és odamaradt testvéreink végre birtokába kerülnek azoknak a kiadványoknak, amelyeknek előteremtésében nekik is jelentős részük volt és amelyeket már is nagyon nélkülöznek. (Az átadandó kiadványok összértéke 10 ezer pengőt tesz ki.)

Református Gyermekkönyvtárunk mégsem hal meg, mert mint arról értesülünk, a leszakadt királyhágómelléki egyházközségek Streleczyk Sándor a jó Sándor bácsi és Debreczeni István temesvári lelkészek kezdeményezésére újra meg akarják indítani. Az első példány már cenzurán is van és talán azóta, mire e sorok napvilágot látnak meg is jelent, — ha megjelent. Csupán a bánági egyházmegyében 1000 előfizetője lesz az új gyermeklapnak és a csonka erdélyi egyházkerület gyülekezetei is odanyilatkoztak, hogy hajlandók a gyermeklapot támogatni.

HIREK

Soli Deo Gloria Diákszövetség vezetőképző és zászlóbontó konferenciát tartottak november hó 9-én Nagyváradon. Nagyváradon 1600 (ezerhatszáz) középiskolás jellegű református diák él, akiknek a vallásoktatáson kívüli személyes missziója a református egyház egyik legelsőbbrendű érdeke. E missziót a sajtóságosan magyar Soli Deo Gloria mozgalom van hivatva végezni, annál is inkább, mert az iskolai rendtartás is, mint arra illetékes, törvényes intézménynek ismeri el. Közel száz református ifju és leány gyült össze november 9-én, hogy előkészüljön a S.D.G. collegiumok vezetésére. A mozgalom legkiválóbb előadói jelentek meg ez alkalommal Nagyváradon, dr Soós Géza miniszterelnökségi bírósági titkár, a mozgalom elnöke, Fónyad Dezső dr monori lelkész, dr Kiss Sándor főiskolás lelkész, Balla Péter zenetanár, a S.D.G. ének- és zsoltármissziójának vezetője, Kiss Antal Jenő debreceni konventi alsós lelkész, Hegyaljai György S.D.G. főtitkár. Az előadók a vezetőképzés alkalmain kívül mind a négy parókiális körben szolgáltak és ismertették a S.D.G. mozgalmat. Azóta megis indult a szervezés munkája és a péntek esti előkészítő órákra ugy az alsós, mint a felsős collegiumi vezetők teljes számban (mintegy hatvanan) jelennek meg. A legtöbb iskolában már meg is indult a

vallásoktatók segítségével a collegiemi csoportok szervezése. A mozgalom nagyváradi irányítói Orth Győző belmissziói titkár és Papp László segédlelkész.

Egyik olasz-svájci lapban cikk jelent meg egy vatikáni ember tollából. A palesztinai zsidó-nemzeti állammal foglalkozik. Szerinte Palesztina a két angolszász nagyhatalom politika, gazdasági és katonai érdekeit képviseli. A szentszék soha sem fogja elismerni ezt az államot, amely nyílt ellenmondásban van a keresztyén katolikus felfogással, s mint ilyen nyílt kihívás a keresztyén katolikus tanokkal szemben. Az evangéliumok szerint Isten a választott népet elvetette magától, átkával sújtotta. Ez az átok örök szétszórtságra ítéli a zsidó népet. A zsidó nép ezen átokterhes sorsáról szóló prófétai kijelentés a római katolikus hit alapvető tétele, amelyhez a Vatikán mindig ragaszkodni fog. Angliában és Amerikában a protestantizmus hatása folytán a liberálizmus nagyon elterjedt és ez a liberálizmus többre becsüli a politikai érdeket valóságos hitnél, amint Palesztina zsidó államának megalkotása is mutatja.

Norvégiában a hivatalos részről igen elégedetlenek az egyház magatartásával, mert a bolsevizmus elleni harcban a püspöki kar nem volt hajlandó kiáltvánnyal résztvenni, megállapítván, hogy a bolsevizmus elleni harcot politikai, katonai természetűnek fogja fel és nem ismeri el kereszteshadjárat jellegét.

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad.

4223-I. B—1941. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli Református Lelkészi Hivatalnak, valamint a Tantestület valamennyi tagjához.* Egyházkerületünkben szolgált lelkész és tanítótestvéreink előtt szükségtelen magyaráznom, hogy a gyermekek vallásos nevelésben milyen kiváló eszköz lehet egy felkarolt és a gyermekekkel megszerettetett gyermekujság. Emelett egy ilyen lapnak a felkarolása a betű szeretetére való nevelés, közelebbről pedig az egyházi iratterjesztés igénybe vételére való rászoktatás kezdete. A Református Gyermekkönyvtár megszüntével ebben az esztendőben négyezer kis református gyermek hiába várta a maga kis ujságját. — Miután éppen a gyermekek eme nemes vágyakozását nem szabad kielégítetlenül hagynunk. Iratterjesztési Bizottságunk 1941 november 18-án tartott ülésének 2. számú határozatában foglalt javaslatára szeretettel ajánlom lelkész és tanítótestvéreim figyelmébe a Budapesten megjelenő **ÖRÖMHIR** című református gyermeklapot,

amely már 42 esztendeje végzi a maga áldásos szolgálatát özv. dr. Misley Sándorné szerkesztésében. A kis lap e öfizetési ára egy esztendőre 2.10. Öt vagy ötnél több példány előfizetés esetén 1.30 P. Egyházkerületünk tömeges előfizetőinek azonban 1 pengőért adja a lapot. A kis lap megjelenik minden hónapban, július és augusztus kivételével.

Karolják fel Lelkész és Tanítótestvéreim e kis lap ügyét és foglalkozzanak terjesztésével ugyanazon szeretettel, mint amilyennel a mi Református Gyermekkönyvtárunkat felkarolták.

Nagyvárad, 1941 november hó 24-én. Atyafiságos szeretettel:
Sulyok István s. k. püspök.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok:

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Leánynevelő-intézet épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Lelkészi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenésétől számított 15 napon belül fogadlatnakel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
előfizetési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.

REFORMÁTUS LELKÉSZI HIVATAL

Nagyvárad-Ujváros
Kálvin u.1

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felelősszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Imádság

a Királyhágómelléki egyházkerület 1941. évi december 10-én tartott utolsó közgyűlésének megnyitásakor.

Úr Isten, Kegyelmes Atyánk, ebben a történeti órában mély-séges alázattal hajtjuk meg fejünket Előtted. Szívünkből őszinte hálánk száll fel magasságos egeid felé, mert valóban csodálatosan cselekedtél velünk szomoru fogságunk és nagy árvaságunk idején. Mint egykor Izraeledet, aképen kivezettél minket is a szolgaság házából, rabbilincseinket letörölted és az ősi földet, az ezeréves hazát visszaadtad nekünk idegenben bujdosó gyermekeidnek. Nemcsak, hiszen meg is izlettetted velünk a testvérek meleg szeretetét, akik fölkeltek az ősi hajlék küszöbén és megbecsüléssel fogadtak vissza bennünket.

Oh Urunk és Istenünk, mikor körülöttünk a régiek elmultak és mindenek megújultak, egyszerre a fájdalmas múlt és boldog jelen érzésének hullámai csapnak át váltakozva lelkünkön s a magasztalás himnusza zendül meg ajkainkon és a népek között hirdetjük csodatételeidet. Mert a Te szemeid örködnék és vigyáznak reánk mindennapi küzdelmes életünknek csillagtalan éjszakákon át a dicsőséges hajnalhasadásig. Ha egy egész világ elhagyott volna is minket, Te mellettünk voltál és örködtél felettünk, hogy oltárodon az evangélium szent tüze ki ne aludjék, iskoláink hiven őrizzék a jövő számára atyáinknak drága örökségét, a szent nép és királyi papság ingadozás nélkül járjon őseik nyomában. Bizony mind-ezt Te cselekedted velünk és érettünk mennyei édes Atyánk s nem nekünk, hanem szentséges nevedre térjen dicséret és dicsőség, tisztesség és hálaadás.

Urunk és Istenünk sokra méltattál minket, gyarló szolgálodat, mikor felmérhetetlen értékű királyi vagyont tettél gyöngé kezünkbe, hogy drága magyar népünk és egyházunk javára buzgólkodjunk és sáfárkodjunk azzal. Hogy hivek voltunk-é a ráncbizottakban azt egyedül Te ítéled meg sziveket és veséket vizsgáló Isten. Mi itt

állva szent orcád előtt, alázatosan csak annyit rebeghetünk; nem állítjuk, hogy a célt elértük volna, csak nyilegyenesen a cél felé futottunk. Ha hiányt és fogyatkozást talál munkánkban ítéleted, esedezve kérünk, hogy bocsássad meg ezt a megváltó Krisztus érdeméért.

Ami időnk még hátra van: kevés, immár alkonyodik, s egyházkerületünknek csak emléke marad meg, Óh Atyánk, aki annyiszor éreztetted velünk végtelen kegyelmedet, most ez utolsó összejövetelünkhöz ne tagadd meg áldott Szent lelkednek csodás erejét, hogy egyetértésben és szeretetben végezhessük küldetésünket anyaszentegyházunk előmenetelére mindenekfölött pedig örök dicsőségedre. Ámen.

Főgondnoki megnyitó beszéd.

Világrengető események között szerényen huzódik meg ez a mi mai közgyűlésünk.

Méreteiben és fontosságában eltörpül azok mellett, de mi, ennek a gyülekezésnek résztvevői úgy érezzük, hogy egy eseményekben és küzdelmekben rendkívül gazdag korszak lezárása és egy újabb korszak kapuinak megnyitása súlyos lelki megfontolások elé állította ennek a területnek református hiveit.

Az öröm és szomorúság érzelmei egyszerre hullámzanak lelki világunkban. A mi lelkünket határtalan öröm tölti el még ma is a hazánkba való visszatérés miatt, amit növel országunk egy más, értékes darab földjének időközben történt visszacsatolása s a határainkon már felvonult vörös vésznek remélhetőleg egyszersmindkorra eltávolítása. Ezen uralkodó érzésünk előtt minden más érzés, felfogás és vélemény háttérbe szorul, mert a magyar gondolat politikai és területi feltámadása minden magyar ember előtt első helyen áll.

De az örömnél kihangsúlyozott érzése mellett sem tagadjuk le azt a fájó érzést, amit a mai közgyűlésünk vált ki belőlünk. Ma utóljára ült össze ez a sok vészt és vihart átélt őrtálló parlamentünk. Nemzetünk és vallásunk történetíróira hárul majdan az a feladat, hogy tárgyilagos ítéletben részesítsék a mi működésünket és felmérjék azt az értéket, amelyet körülöttünk mint hit- és nemzetvédő erősség jelentett az idegen uralom alatt. De ezzel együtt fel fog vetődni és megvitatót fog nyerni az a kérdés is, hogy ez a végvár a román uralom megszűntével bevégezte-e feladatát s az új helyzetben feleslegessé vált-e?

Bármint dőljön is el majd ez a kérdés, mi, a 22 éves kényszerű helyzetnek szenvedő alanyai nem tartjuk öndicséretnek, ha megállapítjuk, hogy ez a református magyar lelkipözösség 22 éven át elismerésre méltó hit- és nemzetfenntartó munkát végzett s hogy ennek az egyházkerületnek felállítása és kifejlesztése nem állami parancsra történt, hanem vallási és faji adottságból kisugárzó lelki szükségérzetből fakadt, amely elég erős volt ahhoz, hogy dacoljon a megsemmisítésre törekvő államhatalommal és szívós ellenállással megtartsa a kezén levő nagy erkölcsi értékeket.

A hazatérés ünnepeit követő idők józan, elfogulatlan számvetése azonban most megmutatja új kötelességeinket is. Mert a hazatérés nemcsak örömet, hanem új és súlyos kötelességeket is hozott az egész nemzet s külön a mi felekezetünk számára.

Magyarország ma hadban áll. Élet-halál harcot vív a békés és biztos jövőjéért. Az ország e válságos időben minden anyagi és erkölcsi erejét hadi fejlesztésére fordítja. Ez a természet parancsa, amely reá kényszeríti törvényeit az emberre. De a háboru parancsa mellett más irányu kötelesség szava is szól hozzánk. A harci fegyverzet mellett lelki fegyverekkel is felszerelve kell lennünk, mert az egybeforrott, fogalomként létező magyar és református élet egyaránt életveszélyben forog. Ami az egyik életére tör, az a másik halálát is jelenti.

Mi magyar reformátusok megszoktuk a történelmi idők forogtagaiban, hogy védekezésünk az emberiség egyetemes javát szolgálja. A vallásszabadság védelmében kirántott kardunk védelmezője lett minden honfitársunk szellemi és anyagi javainak is. Ma is ez a hivatás vár reánk, akik összeforrasztó cementanyagai vagyunk az egységes magyar nemzet-testnek. A sorsközösséget érző s azt minden erejével szolgáló reformátusság hitéhez és hagyományához hűen ma nyomatékosan hirdeti a kölcsönös megértésnek, egymás jogai tiszteletbentartásának szükségességét, mert csak így remélhetjük, hogy nemzetünket átmentjük a vészterhes időkn.

És most, mélyen tisztelt Közgyűlés, amikor bucsuzkodunk kerületünktől, kötelességemnek tartom, hogy nemcsak a saját magam, de elnöktársam nevében is lélekben megindulva adjunk hálát az Úr Istennek, hogy bennünket átvezérelt az ígértföldjére s megengedte nekünk, hogy 22 évi kemény rabság után hű sáfarként számoljunk be az általunk kezelt értékekről azoknak, akiket alkotmányos főuraink erre illetékeseknek jelölt meg. De a bucsu órájában mélyseges köszönetet és hálás elismerést kell nyilvánítanunk, kerületi közgyűlésünk minden alkotó tagjával, egyházmegyéivel, egyházközösségeivel és ez azokhoz tartozó valamennyi református hittestvé-

reinkkel szemben azért, hogy áldozatos munkáikkal és hittestvéri buzgósággal támogattak bennünket s az egyházi élet fenntartására irányuló tevékenységünkben. Kérjük, tartsák meg ezt a tűzben megedződött lelki kincset a szabaddá lett egyházaink számára is.

És most szenteljünk néhány percet azok emlékének, akik a földi harcokat megvitták s most már az örök béke honába költöztek el sorainkból az elmúlt év folyamán.

Kerületünk munkásai közül Bogdán Lajos pettyéni lelkész és Török Bernát színérváraljai ny. tanító távoztak el az élők sorából. Mindketten buzgó, érdemes szolgálói voltak egyházunknak. Kegyeletes megemlékezésünk lebegjen sirjuk felett.

Farkas István a Tiszáninneri kerület püspökének és dr. Puky Endre konventi zsinati tagnak halála nehezedett súlyos veszteségként a magyar egyetemes református egyházra. Magasan kiemelkedő egyéniség, bibliai buzgósággal megáldott lélek volt mindkettő, akiknek elmulása nehezen pótolható ürt hagyott maga után. A példaadó embereknek kijáró mélységes részvétellel hajtjuk meg fejünket e sorscsapás előtt.

Bár nem tartozott felekezetünk soraiba, de magas közjogi állásában a magyar sorsot bölcsen áttekintő és irányító nagy tehetségű kormányfőnök gróf Teleky Pál volt miniszterelnök váratlanul és tragikus körülmények között történt elhunytja, mint református magyarokat is mélyen megrendített. Nemcsak nemzetének volt ő nagy tanítómestere, de széleskörű műveltségével és ebből fakadó jogtisztelő és türelmes felfogásánál fogva egyházunk érdekeinek mindenkor megértő jóakarója volt. Megérdemli, hogy a mi egyházunk e puritán gondolkozású nagy magyar ember emléke előtt mély fájdalommal és tiszteletadással hajoljon meg.

Magyarországot egy másik súlyos csapás érte az elmúlt évben. Világviszonylatban is nagytekintélyű államférfia gróf Csáky István külügyminiszter is itthagyt a nagyszerű működésének terét, amikor őseihez megtért. A református egyetemes egyház mély részvétellel fogadta ezt a lesulytó gyászt s a nagy magyar államférfiu emlékét mi is megörökítjük.

Reményik Sándor az újabb kor nagy magyar költője szintén itthagyt bennünket. Veszteségünk az ő halála mellett annál nagyobb, mert költeményeiben nemcsak a magyar sors énekese zengett örökbecsű gondolatokat, de azt legtöbbször átszötte a vallásos ember Istenbe vetett bizalma s a vallásához való törhetetlen ragaszkodása is. Kisérje őt a siron túl is a mi hálás elismerésünk és kegyeletünk.

Mindezek után a megjelent közgyűlési tagok meleg testvéri üdvözlése mellett mai közgyűlésünket elnöktársam nevében is megnyitottnak jelentem ki.

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

9.

(Folytatás.)

Ajtay Nagy Gábor az asztalra üt.

A miniszteri leirat s a bennefoglalt szállóige természetesen senkit sem elégit ki kerületünk sorsának intézői és figyelemmelkísérői közül. De a követendő eljárás tekintetében már nagyon eltérők a vélemények. Széll esperes azt látná jónak, ha a hármass bizottság ismételten zörgetne Bucureştiben s nem sok értelmét látja a közgyűlés összehívásának. Végre Szabolcska és Domahidy határozott kérésére június 12-re kitűzi azt s Csernák Béla főjegyzővel egyetértésben, ki a kerület ügyét ismerteti, olyan értelmű javaslatot terjeszt a közgyűlés elé, hogy az rendelje el az állammal 1922 május 31-én kötött megegyezésben körülírt »szervező egyházkerületi közgyűlést«, melybe minden egyházközség augusztus 1-ig küldje ki presbitériumának választása alapján a maga egy lelkészi és egy világi képviselőjét. (Lásd »Jonescu bogara« cím alatt fentebb.)

»Nem!« — ugrik fel Ajtay Nagy Gábor, — »nem!« »Már éppen eleget vezettek az orrunknál fogva ígéretekkel. Tovább nem játszunk nyakatekert törvényt magyarázatok alapján szervezősdit. Mi már megszerveztük a kerületünket. Csak püspökünk nincs.« Közbekiáltások: mert lemondatták! Ugy van! »Lesz, ami lesz: tessék elrendelni a püspök választást!« A nagybányai egyházmegye világi képviselőjének indítványa leirhatatlan lelkesedést vált ki a tagok nagy többségében, mely elsöpri a mérsékletre intők figyelmeztetéseit. A szavazást elrendelik.

Sötét viharfelhők.

Amilyen lelkesedést vivott ki a közgyűlés bátor magatartása az egész egyházkerületben s általában az egész magyar közvéleményben, épp oly megrökönyödést keltett kormánykörökben s ennek kapcsán súlyos aggodalmakat a mérsékelt párti vezetők körében. A minisztériumhoz közel álló befentesek már a legsúlyosabb rendszabályokról suttognak s ezek hatása alatt lázas tevékenység indul meg a mérsékelt pártiak között, hogy a tornyosuló viharfelhőket, a kormány kirobbanni készülő haragját leszereljék.

Tökés Ernő bucureşti református esperes, aki immár évek óta végzi áldásos, de csak a romániai viszonyokkal ismerős egyének által megérthető hivatását, mint a református egyházkerületek hivatalos ügyvivője, azt tanácsolja, hogy gyűljenek össze a volt magyarországi zsinatnak Romániában élő tagjai s mondják ki azok

a királyhágómelléki kerület megalakítását, majd amikor ez az eszme is kutbaesik, egymásután többiben is sürgetőleg kéri az egyházkerületi főjegyzőt, illetve a helyettes elnökséget, hogy legalább a szavazatok felbontását halasszák el addig, míg a minisztériumban, melynek főtisztviselői időközben szabadságra mentek, illetékésekkel megtárgyalja az ügyet. A maga részéről a helyzetet egyedül csak így lehetne megmenteni s ezzel szemben a miniszter is azonnal összehívhatná ama bizonyos zsinatjellegű alakuló közgyűlését.

»A szavazatok felbontása és publikálása kiszámíthatatlan kárral járna. Mindenesetre hosszú időre visszavetné a kerület mindenféle ügyét, jó hosszú időre. A választás tényének publikálása már is nagyon rossz benyomást keltett illetékeseknél. Ez és ehhez hasonló dolgok miatt játszotta el Nagyvárad hosszú időre azt, hogy ref. püspöki székhely lehessen! Bizony szomorú dolgok ezek, de éppen ezért igyekezzünk enyhíteni és nem mérgesíteni a dolgokat!« (1099—1925. aug. 21.)

S csakugyan: szeptember 28-án megjelenik a minisztérium 47.675—1925. számú leirata, mely így kezdődik: »Elnök Ur! Ezen minisztérium kapott egy... jegyzőkönyvi kivonatot s miután megbotránkozva állapítja meg, hogy a püspöki állásra elrendelt szavazás egyenes ellentmondásban van a 6883—1925. számú rendeletével, melyet szerinte Csernák főjegyző és Nagy Károly hozzájárulásával adott ki a miniszter, (?) — ezzel végződik: »felhíván a figyelmét ezen nyilatkozatra, felkérem, sziveskedjék elkerülni bármi akciót, amely ezzel ellentmondásba volna és ily módon elkerülni a haszontalan agitációkat.«

Csak azért is: Sulyok István.

A miniszteri ukáz elkészült. A szavazatbontó bizottság szeptember 18-án Szatmáron felbontotta a presbiteriumok szavazó leveit s a következő eredményt állapította meg:

A püspöki tisztre beadott és érvényesnek elismert 169 szavazat közül 134 Sulyok Istvánra, 63 Szabolcska Mihályra, 1 Széll Györgyre és 1 Bede László máramarosszigeti lelkészre esett.

A főgondnoki állásnál Domahidy Elemér 193, Csaba Adorján 3, gróf Tisza Kálmán 1 és Telegdy József 1 szavazatot nyert.

A püspöki tisztség szavazatain érdemes elgondolkoznunk. Mi az oka annak, hogy a lelkészek és presbiteriumok a külső kormány hatalom többszörösen kimutatott ellenszerve és Sulyok István személyét mellőzni akaró mesterkedése dacára is kitartottak püspö-

künk mellett. Kétségtelen, hogy népszerűségének egyik forrása éppen ebben az ellenszenvben s az ebből folyó csakazértis szellemben kereshető. Ennek leszögezése éppen úgy hozzátartozik az objektív szemléletünkhöz, mint annak visszautasítása, mintha a kerület sorsának alakulását csak az a hangulat döntötte volna el. Sulyok István az összeomlás előtt már a Tiszántuli egyházkerületnek legelismertebb esperese volt, aki nemcsak egyházmegyéjét tartotta a legpéldásabb rendben, hanem a kerület minden kényesebb és nagy körültekintést igénylő adminisztrációs kérdésében döntő sullyal folyt be. Vele szemben, ki az egyházkormányzásnak kipróbált mestere volt, ezen a téren senki sem vehette fel a versenyt. A román állammal szemben kezdettől fogva a római levél 13-ik részében lefektetett keresztyén magatartást követte, ami lehetségessé tette számára az állammal való becsületes szembenézés mellett a saját fajtájának legmaradéktalanabb szolgálatát. Hacsak a legcsekélyebbet is reá tudták volna bizonyítani, azonnal ártalmatlanná tették volna, hiszen az egykoru román lapok állandóan tele voltak személye elleni gyalázkodásokkal és vádaskodással. Nem mintha összeesküvést szőtt volna, vagy államfelforgató tevékenységet folytatott volna. S mégis minden szava, egész magatartása azt harsogta: »itt magyarok laknak, ez a föld magyar — még ha ideig óráig, amíg az Isten akarja, román zászló is leng rajta.« Érdekes a román miniszternek az a leirata, melyet már jóval a megszállás után intéz hozzá, s melyben felszólítja, hogy a »jövőben a magyar nyelv mellett a leveleit román nyelven is írja meg, amint azt a kolozsvári református püspök és a többi felekezeti kisebbségek is megteszik.«

S amilyen szívósan ragaszkodott magyarságához, éppen olyan törhetetlenül védte az egyház autonómiáját is. »... egy interjújában úgy nyilatkozott, hogy autonómiánkon rést ütni nem enged, — írja Havas Gyula esperés —. Arany szavak ezek. Mindnyájunknak gondolatát, lelke legszentebb meggyőződését fejezte ki vele. Ezzel élünk vagy halunk.« (26—1922.)

Ha pedig mindehez hozzá vesszük még azt, hogy azokkal szemben, akik kezdettől fogva az »ahogy lehet« alkalmazkodni készebb politikáját folytatták s akiknek ideig-óráig többségre jutó véleménye előtt kénytelen volt meghajolni, végül mégis csak az ő törvény-jelöltje utja bizonyult a helyesnek, (mert hiszen a megalkuvók pártja a kormánnyal kötött kompromisszum árán sem tudtak semmit sem elérni), feleletet kaptunk feltett kérdésünkre; Miért lett püspök csak azért is: Sulyok István.

A kormány váratlanul deferál.

Kisebbségi lelkipásztorkodásom alatt nem egyszer tapasztaltam, hogy Romániában nemcsak pénzzel lehet sok mindent elintézni, hanem hanggal is. Ha teszem fel a csendőr (saját szavai szerint: »az első ember a faluban«) ráordított az emberre, ami megszokott papi élmény volt s a szegény lelkésznek nem szállott inába a bátorsága, hanem dupla hangerőséggel adta vissza a szót, a legtöbb esetben meglepetve tapasztalhatta, hogy a zord poroszló miként juhászokodik meg előtte. Kár, hogy ezzel a módszerrel olyan ritkán és olyan kevesen mertek élni s a hang korbácsa helyett inkább az állandó koncok áldozatával tartották távol maguktól a harapós kutyákat. Van is abban valami pszichológiai igazság, hogy aki öblös hangon meri hirdetni a maga igazságát, annak inkább elhisszük azt, mint annak, aki félénken, dadogva adja elő. Mindezzel nem azt akarom mondani, hogy a román miniszterium megijedt volna az egyházkerület által tilalma dacára megtartott püspökválasztásban megnyilatkozó igazság erejétől. de bizonyos vagyok benne, hogyha Ajtay Nagy Gábor hamarabb mert volna az asztalra ütni, a kerületünk elismertetése sem késett volna oly soká. Aminthogy sok kisebbségi közös sérelem és egyéni bántás és tragédia maradt volna el, ha a magyarság *mert volna* hangosabban kiabálni.

Távol áll tőlem, hogy e sorokkal 22 esztendőse kisebbségi sorunk magyar vezéreinek személyét, vagy érdemét kisebbitsem, hiszen ha nem kiabáltak elég hangosan, az csak azért volt, mert nem érezhették maguk között a magyarság osztatlan egységét, vagy mert sajnos, sokan közülök még dadogni sem tudott románul, semhogy a parlamentben kiabálhatott volna. (Mint például Vajda-Voevodék annak idején Budapesten.)

De ha tulzott vehemenciával nem is, mindenesetre következetesen képviselték a magyarság politikai képviselői kerületünk ügyét, amelynek elismertetése 1924 óta a magyarság egyetemes ügye lett s a kormánnyal folytatott tárgyalásokon, mint kivánság, vagy követelmény mindig szerepelt, míg a képviselő választások lezajlottak. Végre is egy politikailag igen változatos pályát futó, de szívében mindig izzig vérig magyar, Marosvásárhely nagy építője: dr Bernády György akkor már kamarai képviselő kaparta ki a gesztenyét.

Vele Sulyok István egy késő őszi napon a Várad melletti Félix-fürdőben találkozott, ahol Bernády reumáját kurálgatta. Közbenjárására december 1-én a miniszter személyesen fogadta Sulyok István püspököt, ki Csernák Béla főjegyző társaságában átadja az

egyházkerület választát a szeptember 28-iki miniszteri dörgedelemre, hangsúlyozva, hogy az sajnos elkésett stb. s előszóval is különösen arra mutatva rá, hogy itt nem egy új kerületről van szó, hanem egy létező szervezetének kiegészítéséről. (1243—1925) A miniszter ezuttal beváltja ígétét — legalább félig — s 1926 március 26-án a következő rendeletet adja ki:

»Hivatkozással 1242—1925. sz. felterjesztésére, van szerencsénk tudomásukra adni, hogy a minisztérium tudomásul veszi és jóváhagyja Sulyok István urnak a püspök nélkül maradt esperességek püspökéül választását. Az eskü letétele az új egyházkerületnek egy külön törvény által való megerősítése után fog következni. —
Generális director: Dr Zeno Pâclişan sk.* (14.625. szám.)

(Lehet, hogy a miniszter ismét elfelejtette volna ígétét, ha Bernády állandóan a sarkában nem lett volna. Miután azonban úgy a hadügyminiszter Moşoiu tábornok, mint a kereskedelemügyi miniszter Constantinescu Tancred baráti szivességéből Bernádyval hármásban keresték fel Lepadatut, a kultuszminiszter nem halogathatta tovább ígétének beváltását.)

Féleredmény.

A kerület de facto létezésének tudomásul vétele és különösen Sulyok István püspökké választásának jóváhagyása a kormány részéről, a közvetlen előzmények után kétségkívül nagy eredmény volt. A királyhágómellékieket mindazonáltal nem elégithette ki. A Széll György és Csaba Adorján elnökök által 1926. április 22-ikére összehívott kerületi közgyűlés, ugyanakkor, amidőn örömmel és hálás köszönettel veszi tudomásul a kedvező fordulatot, Domahidy Elemér, Telegdy László, dr Thúry Kálmán és Csernák Béla közgyűlési tagok személyében újabb bizottságot küld ki a kerület végleges állami elismertetésének szorgalmazására. A püspök- és főgondnokválasztás eredményét a közgyűlés tudomásul veszi, de a megválasztottakat hivatalukba, tekintettel a kormány ismeretes felfogására, ezuttal még nem iktatja be.

Hogy az állam a jus supremæ inspectionis alapján a megválasztott püspök megerősítését a királynak tartotta fenn és hűség- esküt követelt a püspökünktől, ezt a tényt annál kevésbé tekinthettük autonomiánk sérelmének, mivel ennek a jognak határait az új helyzetben az egyház még nem tisztázhatta, az erdélyi egyházkerület püspökeivel szemben pedig az állami felsőbbség még a »Magyarországi Református Egyház« egyházi törvényei alapján is gyakorolta a megerősítés és esküvétel jogát. (E. T. I. t.-c. 183. §.)

Az viszont, hogy az állam milyen *formában* ismeri el a kerületet, törvény vagy rendelet formájában, autonomiánkat nem érinti.

Épen ezért egyházkerületünk fenntartás nélkül fogadta el a minisztériumnak az 1923-ik évi román alkotmány alapján hozott azon határozatát, hogy a szervezkedést egy külön törvénnyel hagyják jóvá s a megválasztott püspök a király kezébe hűségesküt tartozik tenni.

Sérelmünk immár csak az volt, hogy mindkét aktus végrehajtását állami részről tulságosan halogatták. Különösen fájdalmassá vált ez a halogatás akkor, amidőn Makkai Sándor dr., az erdélyi testvér egyházkerület új püspöke, aki az emberfeletti munkában időelőtt összeroppant s februárban eltemetett Nagy Károly püspök helyét foglalta el, mindjárt április 17-én történt megválasztása után meghívást kapott a királytól a hűségeskü letételére.

A helyzet tarthatatlanságát végre maga a minisztérium is elismeri (van püspök és még sincs) s a maga módján úgy kívánja megoldani a helyzetet, hogy a megválasztott püspöktől, addig is, míg a Kerület törvény általi elismertetése s ennek alapján a király előtti hűségeskü letehető lesz, egy külön, a minisztérium delegátusa előtt leteendő hűségesküt követel.

Hűségeskü.

Ez az újabb miniszteriális csodabogár: »átmeneti vagy ideiglenes hűségeskü« ismét kényes helyzetbe hozta kerületünk hivatalosait s elsősorban magát a püspököt. A kérdés meritumára nagyon helyesen világít reá Csernák Béla főjegyző levele:

»... összeegyeztethető-e autonomiánkkal, hogy választott püspökünk egy esküt tegyen a kultuszminiszter delegátusa előtt, nem degredálás-é ez? Vajjon micsoda befolyással lehet egy miniszteri delegátus előtt tett eskü egyházkerületünk további sorsára, nem teszi-e feleslegessé a király előtt teendő esküt s nem lesz-e következménye, hogy kerületünk soha sem lesz egyenjogu az erdélyivel, vagy a görög keleti, gör. kat., róm. kat. és unitárius püspökséggel? S egyáltalában az eskü után birtokába veheti-e a püspök az összes püspöki jogokat?«
(639—1926 május 13.)

S miután a miniszterium az eskütételt a templom istentisztelet keretében kívánja, újabb kínzó kérdés: lefolyhat-é ez a hatósági ténykedés a templomban? S milyen nyelven kívánják?

Szerencsére a miniszterium ezuttal gyorsan cselekszik s nem enged hosszabb gondolkozási időt. Pácileşeanu Zeno vezérigazgató

táviratban jelzi érkezését s 15-én már Nagyváradon is van. Sulyok István püspököt a legmesszebbmenő jóindulatáról biztosítja s a leg-határozottabban kijelenti előtte, hogy

»...a 17.620—1926. sz. leirata értelmében most előtte le-teendő tiszti eskü nem tekinthető az ugyanezen leirat szerint később meghatározandó időpontban a király Őfelsége kezébe leteendő hűségesküt helyettesítő eskü-nek, hanem csupán azt a célt szolgálja, hogy ennek alap-ján a megválasztott püspök teljes püspöki jogkörének gyakorlását átvehesse.« (Kivonat a vezetői értekezlet jegyzőkönyvéből.)

Hangsúlyozva, hogy ez csak egy szükségintézkedés, mintegy kisegítő expediens, mellyel saját jóindulata által vezéreltetve, át-kívánja hidalni azt az akadályt, melyet a kerületnek ma még hiányzó törvényes elismerése stb... állított a kerület elé. A vezér-igazgatóval folytatott tárgyalások eredményét az egyházkerületi közgyűlés távirattal elért tagjai (Széll György, Végh József, Böszörményi Lajos, Tarnóczi Lajos esperesek, dr Várady Miklós gondnok), valamint a püspök és főjegyző jegyzőkönyvbe foglalták s a tiszti eskü letételéhez hozzájárultak.

Sulyok István püspök ur másnap, a vasárnapi istentisztelet után a kormány képviselőjének jelenlétében esküt tett, hogy az ország törvényeit megtartja s államellenes tevékenységben részt nem vesz. Az aktus magyar nyelven folyt le.

(Folytatom.)

Orth Imre.

Egyházkerületünk utolsó közgyűlése.

November hó 10-én tartotta meg egyházkerületünk utolsó köz-gyűlését, amelyre az alkotó tagok csaknem teljes számban jelentek meg. Fájdalmas érzés volt, hogy ezen a történelmi ülésen nem ve-hettek részt a bányászati és nagyszalontai egyházmegye képviselői. A reménység azonban ott égett minden szivben s mindenki érezte, hogy az nem fog megszegyenülni.

«Csodálatosan cselekedtél velünk — így imádkozott ősz patri-árkánk -- szomorú fogságunk és nagy árvaságunk alatt. Mint egy-kor Izrael, aképpen kivezettél minket is a szolgaság házából, rab-bilincseinket letördelted és az ősi földet, az ezeréves hazát vissza-adtad nekünk, idegen bujdosó gyermekeidnek — Te mellettünk vol-tál és örködtél felettünk, hogy oltárodon az Evangélium szent tüze ki ne aludjék, iskoláink hiven őrizzék a jövő számára atyáink-nak drága örökségét. Sokra méltattál minket, mikor felmérhetetlen értékű királyi vagyont tettél gyöngé kezünkbe. Hogy hivek vol-

tunk-e a ránk bizottakban, azt egyedül Te ítéled meg. Mi csak annyit rebegünk: Nem állítjuk, hogy a célt elértük volna, csak nyilegyenesen futottunk a cél felé.»

Püspök urunk imádsága után Dr Thúry Kálmán főgondnok mondotta el utolsó megnyitó beszédét, melyet lapunk elején közlünk.

A főgondnok beszéde után Böszörményi Emil a nagybányai egyházmegye gondnoka szólalt fel és mondott köszönetet a főgondnoknak és püspök urnak a vezetésért. Kósa Károly egyházkerületi tantestületi képviselő egyházkerületünknek a magyar református iskola és a magyar nyelv érdekében kifejtett nagy jelentőségű tevékenységét méltatta. Kotzó Jenő egyházkerületi tanácsbíró az elnökség, Szücs László lelkész a világi vezetők, különösképpen pedig dr Soós István nagyváradai polgármester és Harcsár Géza egyházkerületi ügyész érdemeinek jegyzőkönyvi megörökítését indítványozta. Mély meghatottságot és a történelmi üléshez illő ünnepi érzést váltott ki Vaday Béla esperes beszéde, aki a szokástól eltérően nem a közgyűlés végén, hanem közvetlenül a főgondnok beszéde után, a közgyűlés elején mondotta el mint a legdösebb esperes, az elnökséget köszöntő szavait:

»A mai közgyűléssel történelmi idők záró kövét rakjuk le. Viharban kezdtük és viharban fejezzük be. Nem tudjuk, hogy a historikusok miképpen fogják elkönyvelni annaleseikben egyházkerületünk 22 éves történetét, hogyan fogja Klio, a történelem muzsája megihletni a történetírók tollát, de egyet le kell szögezniök: Hívek voltak: — Kiváló közkatonák, kiváló vezetők mellett munkálkodtak anyaszentegyházunk és fajunk iránti égő szeretettel. Ma már kezdik elismerni ezt a munkát. Leendő püspökünk a Tiszántuli egyházkerület legutóbbi közgyűlésén elismerő szavakkal köszöntött.

Mi az egyesülés után is azzal a lélekkel fogunk tovább küzdeni, amely olyan, mint a tűzben megpróbált arany és amellyel küzdöttünk eddig, mert tudjuk, hogy itt a Kárpátok medencéjében élet-halál harcát vivja ez a nép. Most átcsoportosítás folyik, a kormányrud új kezekbe kerül, de azzal számolhatnak az új vezetők, hogy odavisszük szívünk, lelkünk agyunk legjavát, mert mi megtanultuk, mit jelent Sion tornyában őrt állani.»

Gönczy Sándor esperes indítványára az egyházkerületi közgyűlés megbizta Csernák Béla egyházkerületi főjegyzőt egyházkerületünk történetének megírására.

Ezután került sor a püspöki jelentésre. Hangoztatta, hogy két évtized alatt vállalta a királyhágómelléki egyházkerület a »Pro Patria« és »Pro Ecclesia« minden kockázatát.

Jelentés során megemlékezett a templomlátogatás ellanyhulásáról. Ugyanakkor kiemelte, hogy a szociális, testvéri érzés tekintetében nincs ok a panaszra, mert hiveink ilyen célokra egy esztendő alatt 60.901 pengőt adakoztak. A nagyváradi egyház Lorántfy Egyesülettel karöltve 18 fiu és 12 leányárvát befogadó árvaházat, 5 férfi és 20 nőt ellátó aggmenházat, az Össi-telepen pedig 15—20 gyermeket gondozó napközi otthont, Iparostanoncotthont és 1941 szeptember óta középiskolás fiuinternátust tart fenn.

Kiemelte az iratterjesztés munkáját. Nagyobb adakozások is történtek. Egriben Kádár Bálint 55 katasztrális holdat hagyott az egyházra, Nagyszalontán Illyés Sándor tett nagyobb alapítványt.

Jelentése végén őszinte háláját tolmácsolta elnöktársának dr. Thúry Kálmán főgondnoknak, munkatársainak megbecsülése olyan emlék lesz számára, amely mindig boldogsággal fogja eltöltöni, bár Pál apostollal ő is elmondhatja, hogy ő is csak a cél felé futó gyarló ember volt.

Az elemi iskolák állapotáról szóló jelentésében püspök ur vázolta a 22 év küzdelmeit s ennek során kiemelte, hogy a református felekezeti tanítók átlag 93 pengő és lakás fizetéssel végezték tántorithatatlanul nemzetfentartó munkájukat, tanítottak, kántorokodtak, belmissziót végeztek, sokszor a lelkeszt helyettesítették és résztvettek minden magyar megmozdulásban.

A tanítókhoz hasonlóan a szülők is hőiesen kitartottak és ezt különösen 1933-ban mutatták meg, amikor 49 iskolának vonták meg a nyilvánossági jogát, az utolsó időben pedig kényszernyugdíjazással akarták a tantestületet meggyöngíteni. 1939 április 1-től a román állam államsegélyt is adott, mely szerény alamizsna — 34 pengő — volt csupán, de a tanítók részére nagy segítség.

Visszatérés után a magyar kormányzat 120 pengőben állapította meg a tanítók segélyét, majd véglegesen is rendezte a tanítók fizetését.

104 elemi iskola tért vissza 8041 tanulóval. Érdekes, hogy a felszabadulás után ugyanezekbe az iskolákba már 9866 tanuló iratkozott be. A gyászos trianoni béke után átvett 106 elemi iskolát 193 tanerővel — hazatéréskor az egyházkerületnek 104 iskolája volt 194 tanerővel.

A középfoku iskolák vívták legsúlyosabb harcukat, mert a román kormányzat mindent elkövetett meggyengítésükre. Megszüntették a nagyváradi tanítónőképzőt, a máramarosszigeti gimnáziumot, szatmári tanítóképzőt. Örömmel emlékezett meg arról, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter 76.000 számú rendeletével a

református egyháznak tanügyi téren szerzett érdemei elismeréséül átadta a nagyváradai Szilágyi Erzsébet leánygimnáziumot. Engedélyezte a szatmárnémeti tanítónőképzőt, leánygimnáziumot, leány-internátus felállítását, máramarosszigeti fiugimnáziumot, viszont sajnálattal vette tudomásul azt, hogy a nagyváradai tanítónőképzőt és a szatmári leánykereskedelmi iskolát nem állithatta vissza.

Két órákor ért véget a hatalmas tárgysorozatu közgyűlés, amely után e közgyűlést alkotó tagok közös ebéden vettek részt.

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad.

.....—1941. sz. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli népiskolai hatóságnak.* A népiskolai épületnek (tanterem és tanítói lakások) építése és karbantartása az egyes iskolafenntartók feladata. Tekintettel azonban az iskolafenntartó egyházközségek nehéz anyagi helyzetére, a minisztérium az iskolaépítésekre és az iskolaépületek jókarban tartására a felekezeti népiskoláknál is ad engedélyt a rendelkezésére álló fedezet korlátai között a legsürgősebb, a legindokoltabb építési, befejezési, tatarozási kérelmek alapján. Minden egyes kérelemhez az alábbi iratok csatolandók:

1. az iskola méretezett, égtájakat, a szomszédos telkek beépítettségét feltüntető helyszínrajza: 1 : 500 arányban;
2. az építendő, befejezendő, a tatarozásra szoruló épület alaprajza;
3. az építés, átalakítás terve;
4. az építés, befejezési, tatarozási munkálatok előmérleti költségvetése (két-három helybeli, vagy környékbeli kisiparos árajánlata)
5. az iskolafenntartó nyilatkozata arról, hogy az iskolaépítéshez milyen összegű készpénzzel, természetbeni szolgáltatással (tégla, kő, fa, homok, mész stb.) kézi és igásnapszámmal járul;
6. községi bizonyítvány az iskola fenntartó anyagi helyzetéről;
7. községi bizonyítvány a politikai község anyagi helyzetéről;
8. hatósági megállapítás (államépítészeti hivatal, tisztiorvos) az épület állapotáról.

Nyomatékosan felhívom a folyamodókat, hogy csak valóban sürgős kérelmeket terjesszenek elő és csak akkor, ha a tanterem vagy a tanítói lakás építésére, tatarozására, vagy már megkezdett építkezés befejezésére vonatkoznak. Melléképületek, istállók, ólak,

kerítés stb. helyreállítására irányuló kérelmekkel a minisztérium érdemben nem foglalkozik.

Nyomatékosan felhivom az iskolafenntartókat arra, hogy a szolgálati utat minden körülmények között tartsák be.

Nagyvárad, 1941 november 18. Atyafiságos szeretettel:
Sulyok István s. k. püspök.

4214—1941.-III. sz. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli lelkészi hivatalnak és iskolai hatóságnak.* A m. kir. közellátási miniszter ur a szegény néprétegeknek használt lábbelivel való ellátására téli segélyakciót indított. Ennek gyakorlati lebonyolítására a Diákkaptár Szövetség ifjusági mozgalmát kérte fel.

Tekintettel a nagy jelentőségű szociális célkitűzésre, szükségesnek tartom, hogy a tanuló ifjuság széles rétegei, valamint a diákszervezetek (cserkészek) stb.) is bekapcsolódjanak ebbe a munkába.

Felhivom tehát a főhatóságom alatt álló iskolák igazgatóit és tantestületeit, hogy a fentemlített téli segélyakciót legmesszebbmenő támogatásban részesítsék.

Nagyvárad, 1941 december 5. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k. püspök.

4422—1941. sz. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli nagytiszteletű lelkészi hivatalnak és az egyházközségek presbitériumának.* Ez uton adom tudomására a nagytiszteletű lelkészi hivataloknak és az egyházközségek presbitériumainak, hogy egyházkerületi közgyűlésünk a Tiszántúli egyházkerület elnökségével egyetértően az egyházközségi tűzbiztosítások tárgyában 32—1941. szám alatt oly értelemben döntött, hogy a »Fonciére« Biztosító Társasággal kötött szerződést annak lejártáig, vagyis 1944. évi december hó 31. napjáig a Tiszántúli egyházkerület is érvényben levőnek tekinti és így azon semmiféle módosítást nem eszközöl. Erre való tekintettel felhivom a nagytiszteletű lelkészi hivatalokat, hogy e körülményt közöljék a presbitériumokkal azzal a hozzáadással, hogy amennyiben az egyházi ingatlanok a mai értéknek megfelelően nem lennének kellőképpen biztosítva tűzkár ellen, úgy ezeket a pótbiztosításokat haladéktalanul hajtsák végre és erre vonatkozó jelentéseiket a »Fonciére« Biztosító Társaság nagyváradí vezérügynökségénél (Nagyvárad, Teleky-utca 2. szám) jelentsék be, de ugyanakkor erről a körülményről tegyenek jelentést a Tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalának is.

Nagyvárad, 1941 december hó 12. Atyafiságos szeretettel:
Sulyok István s. k. püspök.

4185—1941.-III. sz. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli iskolai hatóságnak.* Az iskolaigazgatók részéről az utóbbi időben elterjedt szokássá vált az, hogy a testneveléssel kapcsolatos kérelmeket közvetlenül a minisztériumhoz terjesztik fel és így a kérelmek érdemi elbírálásánál a közbeeső fölöttes hatóságok véleményezése hiányzik.

Utasítom tehát valamennyi iskola igazgatóját, hogy a szolgálati utat minden esetben tartsák be.

Nagyvárad, 1941 december 5. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k. püspök.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok:

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Könyvnyomda épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Lelkeszi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenésétől számított 15 napon belül fogadtnakel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
előfizetési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.

REFORMÁTUS LELKÉSZI HIVATAL
Nagyvárad-Ujváros
Kálvin u.1

REFORMÁTUSOK LAPJA

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Hivatalos Közlönye

Felelősszerkesztő és kiadó:
BALAJTHY JENŐ

Főszerkesztő:
ORTH IMRE

Búcsúszó.

**A királyhágómelléki egyházkerület összes tisztviselőinek,
presbyteriumainak és gyülekezeteinek.**

Tudott dolog mindnyájunk előtt, hogy a felszabadulásunkkal járó történeti változás maga után vonta egyházkerületünknek a tiszántúli egyházkerületbe való visszahelyezkedését. Egyházkerületünk tehát, mint református anyaszentegyházunknak önálló tényezője, az 1941. évi december hó 31-ik napjával megszűnik s visszatérhet ismét az ősi hajlékba, ahonnan a legdurvább erőszak és igazságtalanság kiüldözte.

Néhány nap még és leteszem kezemből azt a vezéri pálcát, amellyel megszűnő egyházkerületünk gyülekezeteinek nevében a presbyteriumok magyar nemzetünk történetének legsúlyosabb idején megbecsültek. S ez időszak ez a fordulópontja kiköveteli és megkívánja, hogy a hittestvéreimmal való huszonkét esztendősi lelki kapcsolat ne szakadjon úgy félbe, hogy az elváláskor egy rövid kézszorítás és egy pár őszinte búcsúszó ne hangozzék el ajkaimról.

Az első pillanattól az utolsóig mindenkor teljesen átéreztem hogy az a bizodalom, amelyben hittestvéreim részéről az eltelt két évtized alatt három ízben is részem volt, nagyon sokra kötelezett engemet és a hanyatló évekkal természetszerűleg fogyatékosabbá váló lelki erőm úgy kellett felfokoznom, hogy mindazt, amit megbízatásom tölem jogosan elvárt, lehetőleg maradéktalanul teljesíthessem. S ha ez valamennyire is sikerült, az Ur Isten végtelen kegyelmének s aztán lelkész, tanító és presbitertestvéreimnek köszönhetem, akik buzgóságos és becsületes igyekezettel emberileg megértésben és jóigyekezetben mindazt megtették, ami igámat könnyűvé és gyönyörűségessé tette. Megértették, hogy a legnagyobb egyházi és nemzeti eszményért dolgozunk és egy boldogabb jövőnk munkálásának vagyunk mindnyájan minden erőnk megfeszítésével és odaál-

dozásával munkásai. Jaj lett volna a legszentebb ügynek, ha félre-
értés valamikor utunkat keresztezi. Mélységes hálám száll a kegyel-
mes Istenhez, hogy ez csak pillanatra se történt meg. Elszakíthatat-
lanul egyek voltunk a hitben, reménységben és egymásnak kölcsö-
nös megbecsülésében. Egyedül csak ennek köszönhetjük, hogy a
nehéz megpróbáltatások között és sulyos napokban ingadozás nélkül
megállottunk és a szent örökséget, amelyet gondozásunk alá vet-
tünk, hűséggel megőrizve, maradéktalanul adjuk vissza azoknak
kezébe, akik hivatottabbak annak tovább gyarapítására.

Távol legyen, hogy akár magam, akár pedig közülünk valaki
állítani akarná, hogy mindazt megtettük, amit helyzetünk megkívánt
volna. Nem: csak a cél felé futottunk és becsületesen elismerjük,
hogy hiány és fogyatkozás itt is ott is jelentkezik utunkban. Nem
rajtunk mulott nagyon sokszor, hogy az idő és események sodra
vissza vagy félreszorítva is hajtott bennünket. Bizonyára nem
hiányzott belőlünk az emberi gyengeség sem, de a komoly és jó-
szándék mindig megvolt bennünk. Ezért nyugodt és fölemelt fővel
várjuk és fogadjuk a bírálatot mindazért, amit tettünk és amit el-
mulasztottunk. Ítéljen meg minket az Isten!

Szeretett testvéreim az Ur Krisztusban! Nehány nap még és
az együtt futott ut szétválík. Az én napom már nagyon is az alkony
alvó peremén jár, a tietek még fölfelé ível a magasba. Forró
hálám és köszönetem a tietek mindazért, amit velem szemben cse-
lekedtetek. A búcsúszó jogán intelek és figyelmeztetek, nem:
kérve kérlek benneteket, tartsatok ki továbbra is azzal a hűséggel
és szeretettel refermátus keresztyén egyházunk és magyar nemze-
tünk mellett, amellyel az elmúlt 22 esztendő alatt a Gonosznak oly
sok tüzes nyilát megoltottátok. Szeressétek és kövessétek új veze-
tőiteket azzal a ragaszkodással és kitartással, mellyel velem és
föggondnok társammal és munkatársaimmal szemben viseltettetek.
A legfőbb vezér: Krisztus Jézus tegnap és ma és mindörökké
ugyanaz. Végezetül hadd szóljak hozzátok az ószövetségi szent
íróknak imádságba foglalt jó kívánságával: »Istennek népe, áldjon
meg tégedet az Ur és őrizzen meg tégedet. Világosítsa meg az Ur
az ő orcáját te rajtad és könyörüljön te rajtad, fordítsa az Ur az ő
orcáját te reád és adjon békeséget neked.

Nagyvárad, 1941. XII. 20.

Ágoston Király
püspök.

Emlékezzünk!

Adatok a Királyhágómelléki Egyházkerület történetéhez.

10.

(Folytatás.)

Sulyok István átveszi hivatalát.

A vezérigazgatóval történt megállapodás szerint a megválasztott püspök immár átveheti teljes jogkörének gyakorlását. Az ünnepélyes aktus a kerület 1926 június 23-án a városháza dísztermében (!) tartott rendkívüli közgyűlésén megy végbe, amikor is eskütétel után úgy a püspök, mint az egyházkerületi főgondnok elfoglalják elnöki székeket s előbbi Széll György hivatalára legidősebb esperestől, utóbbi dr Nagy Sándor hivatalára legidősebb egyházmegyei gondnoktól átveszi a gyűlés vezetését, melynek legszébb pontja annak a 37 lelkipásztornak végleges kibocsátása, akiknek felszentelése eddig nem volt eszközölhető. Ugyancsak ez a gyűlés mondotta ki Végh József indítványára az önálló egyházkerületi lelkészi Nyugdíj- és Gyámintézet megalakítását.

Elfoglalva méltó helyét, a püspök késedelem nélkül hozzáfog az alkotó munkához. Tisztségét valóban nem a méltóság heverő székének, hanem a primus inter pares többre hivatottságának, nagyobb szolgálati kötelezettségének fogja fel. De éppen ezért azt is tudja, hogy eredményes munkát csak akkor fog végezni, ha munkájának terhét megosztják vele azok, akikre Isten a kerület ügyét vele együtt bizta. Együttműködés azonban csak kölcsönös bizalom alapján lehetséges. Ezért elsősorban az esperesekhez fordul őszintén és nyíltan szögezve ugyan le hogy: »...a mult évben lefolytatott püspökválasztás soraitokban is vélemény és felfogásbeli különbségeket vitt be«, de nem azért, hogy a vele szemben elbukottakat megalázza, hanem hogy őket is a testvér szeretetéről biztosítsa (»Ez a független és szabad meggyőződés folyamánya, melyet senki kérdésessé nem tehet«) s mindnyájuktól véleménykülönbségre való tekintet nélkül a testvér szeretetét és segítségét kérje »református anyaszentegyházunk és magyar fajunk« érdekében. (1924—1926. június 25. körlevél). Nem is csalódott bennük. Ettől kezdve az egyházkerület világi és lelkészi vezetői egy emberként álltak a püspök és főgondnok mögött.

* * *

S ezzel az adatok közlését befejezem. Amikor három hónappal ezelőtt hozzáfogtam az egyházkerületi irattár áttanulmányozásához, — bár cikksorozatomban előszavában jeleztem, hogy munkám befejezett nem lehet — magam sem hittem, hogy az év végéig csak nyolc esztendő történetének feldolgozásáig fogok eljutni. A kerület

változatos történetével szemben lapunk keretei igen szűknek bizonyultak. Am rövidebbre nem foghattam mondaniválóimat, kutatásaim alatt annyi új és meglepő fordulatra bukkantam, annyi érdekes dokumentumot találtam, hogy nem mehettem el szó nélkül mellettük. De hiszem is, hogy nemcsak a magam gyönyörűségére közöltem le a kezdeti idők sok érdekes történéseit és fűszereztem gondolataimmal azokat, hanem olvasóinknak is sok kellemes percet, elmélkedésre indítást szereztem velük. Megvallom, legfőbb célom az adatok összeszedésével az volt, hogy annak a küzdelmes, de dicsőséges 22 esztendőnek történetét, mely a Királyhágómelléki kerület élete volt, a feledés homályába ne engedjem hullani s azokat az adatokat, melyek eddig nyomtatásban nem jelentek meg, megmentsem az utókor számára. Éppen ezért, bár a történet közepéig sem jutottam el, mégis nyugodt szívvel teszem le a tollat, mert a Királyhágómelléki egyházkerület utolsó közgyűlése gondoskodott arról, hogy egyházkerületünk története megírattassék. Csernák Béla egyházkerületi főjegyző az a hivatott tollu egyháztörténész, akire cikksorozatom előszavában utaltam, de akit közgyűlésünk felkérése és kitüntető megbízatása alapján most jogom van megnevezni is. Ő a kisebbségi sorsba szakadt magyarságnak s az elszakított tiszántuli reformátusságnak kezdettől fogva egyik vezetője s a királyhágómelléki egyházkerület történetének nemcsak szemlélője volt, de egy rövid ideig ő vezette a kerületet s azután is Sulyok István püspök és Domahidy Elemér, majd dr Thúry Kálmán főgondnok mellett mint egyházkerületi főjegyző a kerület minden dolgában tevékenyen részt vett. Adjon a kegyelem Istene erőt és egészséget neki, hogy megbízatásának minél hamarabb eleget tehessen.*

(Vége.)

Orth Imre.

* Szíves elnézést kérek a szövegben bennmaradt sajtóhibákért. Három nagyobb hibát, melyre felhívták figyelmemet, készségesen korigálók. A 334-ik oldalon Szabolcska idézett memorandumából kimaradt néhány szó. Az eredeti szöveg így hangzik: »mi nem saját akaratunkból, de sőt saját akaratunkon és hiánkon kívül stb.« Ugyanazon oldalon kimaradt az emlékiratot átnyújtó bizottság tagjai közül Telegdy László bizottsági tag neve. A 316-ik oldalon a 4-ik sorban »A maga részéről« után beszúrandó »ugy látja, hogy«.

Emlékmű Vizsolyban. Az abauji református egyházmegye elhatározta, hogy a Károli biblia emlékét megőrökíti. A tervek szerint nagyszabásu emlékmű hirdeti majd Vizsolyban, hogy innen indult el a magyar szivek felé Károli Gáspár örökszép bibliafordítása. A szobor még a tél folyamán elkészül és a tavasszal országos ünneplés keretében fogják leleplezni.

A kerületi nyugdíjintézet megszűnt.

Ezelőtt három évvel e lap hasábjain jelentettem tanítótársaimnak, hogy hosszas huza-vona után a kerületi nyugdíjintézet a tanítók részére is megalakult. Akkor bizonyos aggodalmak között vettük tudomásul ezt a hirt, de megnyugvást is adott elhagyatottságunkban. Végre is az történt meg 1938-ban, aminek már 1923-ban meg kellett volna történni. Az elmúlt 20 év alatt a kerületi nyugdíjintézet, mely kifejezetten lelkeszi volt, tanító tagokat is vett fel, akik ugynevezett jogosított tagok voltak. Ilyen jogosított tag nem sok volt. Ezek legnagyobb része-közben nyugdíjba is ment, újabb tanítótagok nem léptek be s így ezek a tanítótagok pénzügyileg veszteségére voltak a lelkeszi nyugdíjintézetnek. Nem ők voltak a hibások, hanem az a körülmény, hogy aránylag nagy összegeket kellett befizetni s ezt a terhet kerületünkben csak kevés számú tanító vállalhatta, az ismert nyomoruságos fizetésük miatt.

Sok idő telt el addig, sok panasszal, felterjesztéssel, küldöttségekkel kellett élnünk, míg ez az intézmény lehetővé tette az összes tanítók számára a belépést. Nem éppen közmegelegedésre született meg, de elfogadható módon. Mint egyik harcosát ennek az ügynek, engem választottak meg Kiss Béla kartársammal együtt a végrehajtó bizottságba, hogy a tanítók érdekeit a lehetőség szerint figyelemmel kísérjük.

Most, amikor ez az intézmény az örvendetes, de mégis kényserítő körülmények miatt megszűnik, kötelességemnek tartom tanítótársaimnak beszámolni a mi helyzetünkről.

A felszabadulás után tagdíjaink befizetései alól felmentésünket kértük, mert nyilvánvalóvá vált, hogy az Országos tanítói nyugdíjintézet befogad bennünket. Ezt a kérésünket az intézet vezetősége is megértette.

Mikor biztosítva láttuk magunkat, hogy hazánk vezetősége elismerve a román megszállás alatt nyomoruságos fizetések mellett is hiv szolgálatainkat: minden ellenszolgáltatás nélkül, összes szolgálati éveinkkel átvett az Országos nyugdíjintézetbe a fenntartótól sem követel semmi visszafizetést, kértük a befizetett díjainknak a visszafizetését.

A nyugdíjintézet vezetősége személyesen járt el a minisztériumba, hogy megbizonyosodjék erről. Megnyugtató válasz után a december 9-én tartott végrehajtó bizottsági gyűlésen, számvevő előadó javaslatot terjesztett elő a tanár és tanítótagok tagdíjainak visszafizetése tárgyában, alkalmazva az alapszabály II. §-a negyedik bekezdését. »Ha a nyugdíjintézeti tanító tagok az állami nyug-

dijintézetnek kötelezett tagjaivá lennének és ennek következtében kénytelenek volnának a nyugdíjintézet kötelékéből kilépni, az általuk befizetett tagdíj 60 % -át visszakapják.« Megindokolván ezt azazal, hogy az intézet kockázatot viselt s bizonyos nyugdíjazásokat már teljesített is.

Ez ellen a javaslat ellen felszólaltam s vitattam az intézet kockázatviselését, különösen az 1938-ban belépett tagoknál. Felszólalásom azonban eredménytelen maradt, mivel egyedül voltam, Kiss Béla társam nem volt behíva a gyűlésre.

Másnap 10-én az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztette előadó a bizottság elfogadott javaslatát.

Bár semmi reményem nem volt az előző napi tárgyalás után s már előre elkészültem a közgyűlés határozata elleni felelőbeszésre, mégis kötelességemnek tartottam ismételtén felszólalni. Kifejtettem felfogásomat az idézett §-ra vonatkozólag s bizonyítottam, hogy ez ebben az esetben nem alkalmazható, mert egy felszámoló intézményről van szó, válaszoltam az ellene szóló megjegyzésekre, majd kimutattam, hogy nemcsak kiváló tagok, de vagyonrészesek is vagyunk. Hosszabb fejtegetéseimet a közgyűlés látható helyesléssel fogadta, annyira, hogy egyik tag javasolta: készíttessék kimutatás arról, hogy az intézet tanítótagjai mennyit fizettek be összesen s ezzel szemben mennyit élveztek fel. Főtiszteletű Püspök ur pedig az általunk befizetett tagdíjak 100 % -os visszafizetését javasolta, tekintettel érdemes szolgálatainkra s elismerve az idézett §. vitathatóságát. Majd kérdést intéztek hozzám, hogy belenyugszom-e a Főtiszteletű ur javaslatába, hozzátéve, hogy a kerület által értünk fizetett részlet nélkül.

Ekkor meggondolva, hogy az én szereplésem ezen a gyűlésen megszűnik s a felszámolóbizottságnak tanító tagja nincs, nem tudom tovább figyelemmel kísérni a felszámolást, elfogadtam azt a megoldást, hogy a tanító tagok az általuk befizetett összegeket 100 % -osan kapják meg. Hozzátettem, hogy a kerület által értünk befizetett részletről lemondunk, ha ezt az összeget a lelkészekéből fizették be, de ha ez más természetű segélyből származik, akkor ezt az összeget is jogos tulajdonunknak tekintjük.

Részletesen beszámoltam a helyzetről azért, hogy tanítótársaim láthassák, mily körülményekkel van összekötve ez összegek visszafizetése. Elfogadtam mindnyájunk nevében a 100 % -os visszafizetést. Lehet, hogy több utánjárással más eredményt is lehetett volna elérni, de az adott körülmények között jobbnak tartottam a békességes egyezséget. Most arra kérlek benneteket, ezeket vegyétek tudomásul, járuljatok hozzá az én beleegyezésemhez, hogy a

nyugdíjintézet felszámolásából a jövőben se legyen a mi részünkről elégedetlenség, a felszámoló bizottság nyugodtan fejezhesse be tevékenységét.

Még azt kértem utólagosan, hogy a visszafizetendő összegeket egyházmegyénként az esperes urak útján küldjék ki, hogy a tanítók segítségével az irattárban található államsegély kiosztásck által ellenőrizhető legyen a visszafizetés azok számára is, akik esetleg a nyugtájukat elvesztették, vagy állást változtattak.

A visszafizetés azonnal megkezdődik, mihelyt az ingatlan elkél s a pénz rendelkezésre állhat. Ugy gondolom január hó folyamán sorra kerülhet.

Ezzel szives elnézéseket kérem, ha netalán nem képviseltek benneteket megfelelő módon.

KÓSA KÁROLY
ker. tan. képviselő.

Lapunk sorsa.

A királyhágómelléki kerület megszűnése természetesen feleslegessé tette hivatalos lapjának további megjelenését is. Mégis, amidőn elbucszunk a kerülettől, lapunk eddigi fenntartójától, örömmel jelentjük, hogy a Reformátusok Lapja nem szűnik meg, csak gazdát cserél. A bihari egyházmegye közgyűlése október hó 9-én tartott ülésében kimondotta, hogy az 1942-ik esztendőben, az eddiginél valamivel korlátoltabb terjedelemben próbaképpen a saját számlájára tovább is megjelenteti lapunkat, mint az egyházmegye hivatalos közlönyét. Egy esztendő aztán elfogja dönteni, helyesen cselekedett-e a közgyűlés, amidőn a lap fenntartásának áldozatát magára vette. A magam részéről bizom benne, hogy a reáfordított anyagi áldozatot lapunk meg fogja tudni szolgálni s a próbaesztendő azokat fogja igazolni, akik nem riadtak vissza az érte hozandó áldozatoktól.

A megszűnő egyházkerület utolsó közgyűlése egyhangu helyesléssel fogadta a bihari egyházmegye elhatározását és készségesen mondott le lapunk tulajdonjáról az egyházmegye javára. Hisszük, hogy új egyházkerületünk főhatósága is hasonló szeretettel és megértéssel fogadja elhatározásunkat és erkölcsi támogatásban fog részesíteni bennünket. Lapunk továbbra is megmaradó hivatalos jellege biztosítéka annak, hogy nem tévedhet a csakazértis ellenzékieskedés terméketlen talajára, ugyanakkor azonban eddigi multja fel fogja jogosítani arra, hogy miként a multban tette, a jövőben is helyt adjon minden jóindulatu véleménynek, még akkor is,

ha az a vélemény véletlenül nem fedi mindenben a hivatalosak álláspontját. Hiszem és vallom, hogy sok olyan dolog van az egyházban, amiről nemcsak egyféleképpen gondolkozhatunk, sőt a lélek elnyomorodásához vezet, ha csak egyféleképpen gondolkozunk, mert az azt jelenti, hogy már nem is gondolkozunk. Már pedig egyházunk története elégségesen illusztrálja azt a tényt, hogy nem mindig az okosak és hivatalosak véleménye volt a helyes. Amint-hogy nem mindig a legokosabb ember véleménye a legokosabb. Ezzel természetesen nem azt akartam mondani, hogy lapunkat az együgyűek bölcselkedései számára tartjuk fenn, csak azt, hogy az egyház érdekében valónak tartjuk, ha valaki tiszta lelkiismerettel a földi tekintélyekkel szemben is megmeri mondani a véleményét. Akinek döntení kell, hálás lehet, ha nem mindig csak egy embernek hallja (talán hizelgő) véleményét, hanem minél több szempontból látja megvilágítva a kérdést.

Megvallom őszintén, mikor a Reformátusok Lapja megmaradását óhajtottam, elsősorban egyházpolitikai szempontból tartottam fontosnak e lap további megjelenését. Két reánk nézve fontos kérdést látok ezen a téren. Egyik a Tiszántuli kerület felosztásának kérdése, másik a Tiszántuli kerületbe hazatérő gyülekezetek és lelkészek különleges szükségégeinek szolgálata. Az egyetemes egyház és a magyar reformátusság érdekében a Tiszántuli kerület felosztását feltétlenül szükségesnek tartjuk s mint akik kényszerből bár, de tagjai voltunk már egy kisebb kerületnek, készségesen felajánljuk e téren támogatásunkat elsősorban azoknak, akik a nagy kerület terhét hordozni kénytelenek. Arra természetesen egy pillanatig sem gondolunk, hogy a Királyhágómelléki kerületet a régít támasszuk fel újra, de hisszük, hogy a hazatérő egyházmegyék, akár két részre, akár pedig három részre fog oszlani Kerületünk, a megosztás gondolatának ébrentartói és kovászai maradnak.

A másik kérdés a hazatérésünkkel, jobbanmondva 22 esztendő távollétünkkel merül fel. Az anyaszentegyház életében 22 év csak muló epizód, de az egyén életében nagy idő s a nyomát otthagytá a gyülekezeteken is. Nem lehet célunk azoknak a momentumoknak ápolása, amelyek elválasztanak, sőt inkább azon fogunk buzgólni, hogy a trianoni határt minél hamarabb és végkép elfelejtsük. Ma azonban sok minden van, ami számunkra ujság, amit meg kell tanulnunk, de lehet olyasmi is, amiben mi jutottunk előrébb. Megismerni és megismertetni mindazt, ami szükséges és jó, ez legyen jelszavunk.

Hogy mennyire tudjuk betölteni feladatunkat, az mindnyájunktól függ. Mindenesetre túl a fenntartó egyházmegye gyülekezetei-

nek és vezetőinek támogatásán, kérjük a megszűnő kerület minden lelkipásztorát, világi vezetőit és tanítóit, ha csak tehetik, fizessenek elő lapunkra és álljanak be munkatársai közé. Bizonyára akadnak gyülekezetek, amelyek 8 pengőt nem fognak sajnálni lapunk előfizetésére. Kérjük mindazokat, akik továbbra is járathatják a Reformátusok Lapját, ebbeli szándékukat jelentsék akár a bihari egyházmegye esperesi hivatalánál (Élesd), akár pedig a szerkesztőség címén (Biharpüspöki). Örömmel és szeretettel várjuk őket. De szeretettel bucsuzunk azoktól is, akik a maguk, vagy egyházközségeik anyagi nehézségei miatt nem járathatják tovább lapunkat. — A jó Isten legyen mindnyájunkkal és gyülekezeteinkkel.

Szerkesztők.

| H I R E K |

Felhívás. Egyházkerületi közgyűlésünk kérésemre nekem adta egyházkerületünk 1938-ban megjelent hivatalos konfirmációra előkészítő kátéjának további kiadási jogát. Miután több lelkésztestvérem elismeréssel nyilatkozott e kátéről, egy újabb kiadás előkészítésének gondolatával foglalkozom. Nagyon kérem mindazokat a lelkipásztor testvéreimet, akik tanítás közben a káté egyes hibáit és hiányosságait észrevették, közöljék azokat velem, hogy átdolgozás esetén tanácsaikra, kívánságaikra tekintettel lehessenek. — A második kiadás megmaradt példányait a közgyűlés elmaradt írói tiszteletdíjam fejében nekem ajándékozta. Tekintettel arra, hogy a 3144—1941. számú püspöki körrendelet a káté használatát a folyó tanévben még megengedte, a nekem adott kátékat 20% kedvezményel, tehát darabonként 40 fillérért bocsátom lelkész-társaim rendelkezésére, amíg a készlet tart. Rendelések a biharpüspöki lelkészhi hivatal címére küldendők. *Orth Imre.*

Amerikai hírek. Érdekes hírek érkeztek úgy Észak-, mint Délamerikából ott élő magyar református ifjainkról. A hírek lassan érkeznek ide a mai közlekedési viszonyok mellett. — Északamerikában a Független Magyar Református Egyházak 3 napos Országos Ifjusági Konferenciát tartottak augusztus végén Trentonban. A konferenciát a független egyházak Bethlen Youth Federatio nevű ifjusági szövetsége tartotta. — Érdekessége volt e konferenciának, hogy az előadások jórészt angol nyelven tartották, mert a második nemzedék már nem nagyon tud magyarul. Az énekeket azonban a magyar zsoltárból énekelték: »Ifjusági munka Magyar-

országban« címmel a kint tartózkodó dr Szabó István magyarországi lelkész is tartott előadást.

Hogy a lélek ki ne aludjon, megható erőfeszítéseket tesznek az északamerikai magyar református egyházak ifjúságuk egyházban tartása érdekében. Több helyen bevezetik az »Ifjúsági istentiszteleteket« angol nyelven. A magyar zsoltárok helyett az ugyanazon dallamu, az Amerikában megtelepedett hollandok által használt 150 zsoltárt próbálják bevezetni. A konfirmálók számára magyar és angol nyelvű, kétnyelvű konfirmációi kátét készítenek. A presbitériumba s a diakonusok közé fiatal embereket is választanak. Ezenkívül körzeti és országos ifjúsági konferenciákat rendeznek számukra. Cél az, ha angolul is fognak beszélni és imádkozni s énekelni a második nemzedék tagjai, mégis az atyáik által épített magyar református templomokban az ősi zsoltárok dallama mellett és ősi hitvallásaink alapján maradjanak a Krisztus s embertársaik önfeláldozó szolgálói.

Hivatalos rész

Református Püspöki Hivatal, Nagyvárad.

4418—1941. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli népiskolai hatóságnak.* A nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztérium 190.864—1941. számú rendeletével megengedte, hogy az állami népiskolai tanítók segédkezzenek a hitfelekezeti népiskolákba járó gyermekek oktatásában ott, ahol a szükséges tanerők hiányában a hitfelekezeti népiskolákban a tanítás szünetel, vagy a több tanerő munkáját ellátó tanító a megkívánt tanítási eredményt képtelen elérni.

Az együttműködés módját és az órák beosztását a m. tanfelügyelő állapítja meg, ha ezt a helyi körülmények lehetővé teszik és az illetékes iskolai hatóságok is jónak látják. Az ilyen formában felekezeti iskolánál oktató állami tanítók természetesen fejezni és szolgálati szempontból kizárólag az állami hatóságok alá tartoznak. A kiegészítés legfeljebb csak 1942. jan. végéig engedélyezhető. Felhívom az illetékes hatóságokat, hogy addig az időpontig az üresedésben levő állásokat föltétlenül töltsék be. Nagyvárad, 1941. december 19. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István sk., püspök.

4357—1941. KÖRRENDELET. *Valamennyi kebelbeli népiskolai hatóságnak.* Tudomásvétel és mihez tartás végett közlöm a nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi minisztérium következő rende-

leteit: 73.760—1938. sz. a. elrendelte, hogy az iskolafenntartók az ujonnan megválasztott tanerőkről az új alaku 1. sz. kimutatást a központi illetményhivatalhoz azonnal küldjék be. (Változtatást lásd alább).

111.1000—1940. sz. a. elrendelte, hogy a kir. tanfelügyelőség azonnal utalványozzon az ujonnan választott nem állami tanítók részére az illetményhivatal útján ideiglenes államsegélyt, mihelyt a szükséges iratokat és adatokat kézhezveszi. (Kiegészítés alább).

135.800—1941. sz. a. elrendelte, hogy a fentebb említett I. számú kimutatást ne a fenntartó, hanem a kir. tanfelügyelőség küldje be, a tanító jelentkezésétől, fogada'om, eskü letételétől számított 24 órán belül. Elrendelte továbbá, hogy a kir. tanfelügyelő két ízben 6—6 összesen 12 hónapra folyósíthat ideiglenes államsegélyt.

141.991—1941. sz. rendeletével ezeket az intézkedéseket a visszacsatolt keleti országrészekre is kiterjesztette.

151.500—1941. sz. rendeletével pedig úgy intézkedett, hogy a kir. tanfelügyelő; »a hitfelekezeti népiskoláknál alkalmazott tanítók illetményügyeiben soron kívül 24 óra alatt intézkedjék az előirt módon az illetményhivatalnál úgy, hogy addig is, míg a tanítót az előirt módon meg nem választják vagy meg nem hívják és a választást a tankerületi kir. főigazgató jóvá nem hagyja és a rendes államsegély kiutalványozható nem lesz, az alkalmazott tanító gyorsutalványozás alapján azonnal hozzájusson fizetékiegészítő államsegélyéhez.« — Nagyvárad, 1941. december 19. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k., püspök.

4461—1941. KÖRRENDELÉT. *Valamennyi kebelbeli népiskolai hatóságnak.* Felhívom tanszemélyzetünk figyelmét a MÁV arcképes igazolványok kiállítása tárgyában a közoktatásügyi minisztérium Hivatalos Közlönyében 1941. december hó 1-én a 689. oldalon megjelent 2992—1941. V. számú miniszteri rendeletre. Nagyvárad, 1941. december 22. Atyafiságos szeretettel: Sulyok István s. k., püspök.

Szeretettel hozzuk a Nagytiszteletű lelkészi hivatalok, iskolaszékek és Presbitériumok szives tudomására, hogy 1942 január elseje után a nagyváradai püspöki hivatalhoz csak a közvetlenül „a Felszámoló bizottság” hatáskörébe tartozó ügyekben forduljanak, minden egyéb kérdésükben, melynek elbírálása a püspöki hivatal jogkörébe tartozik, a Tiszántúli Egyházkerület Püspöki Hivatala az illetékes.

KÁLVIN KÖNYVNYOMDA

Cégtulajdonosok :

Telefon
13-30

BÉRES KÁROLY
BÉRES SÁNDOR
ROMÁN KÁROLY

Telefon
13-30

Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 14
a Református Leánynevelő-intézet épületéből

május hó közepén

ELKÖLTÖZÖTT

Kossuth Lajos-utca

3 szám alá, a Református Leikészi
Nyugdíjintézet bérházába
(Biharmegyei Takarékpénztár épülete)

Reklamációk a lap megjelenésétől számított 15 napon belül fogadtnakel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Református Püspöki Hivatal Nagyvárad,
Teleki-utca 31. sz. — Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
előfizelési ára évi 12 Pengő. — Megjelenik minden hónap 1., 10. és 20-ik napján

Kálvin-könyvnyomda, Nagyvárad.